

Názov stratégie CLLD:

Stratégia CLLD
územia Partnerstva Muránska planina – Čierny Hron
v zmysle Dodatku 2 a doplnenia z 6.9.2017

Názov MAS:

Partnerstvo Muránska planina – Čierny Hron

Stratégia CLLD územia Partnerstva Muránska planina – Čierny Hron bola:

- **schválená** Uznesením č. 7 Valného zhromaždenia zo dňa 24.11.2015

Dodatok č. 1 Stratégie CLLD územia Partnerstva Muránska planina – Čierny Hron bol:

- **schválený** Uznesením č. 6 Valného zhromaždenia zo dňa 24.11.2016
- **zrušený** v plnom rozsahu Uznesením č. 16 Valného zhromaždenia zo dňa 05.06.2017

Dodatok č. 2 Stratégie CLLD územia Partnerstva Muránska planina – Čierny Hron vo forme aktualizácie Stratégie CLLD územia Partnerstva MP-ČH Verzia 2.0 bol:

- **schválený** Uznesením č. 17 Valného zhromaždenia zo dňa 05.06.2017

Mgr. Irena Milecová
predsedníčka partnerstva MP-ČH

Názov stratégie CLLD:

Stratégia CLLD
územia Partnerstva Muránska planina – Čierny Hron
Verzia 2.1 platná od 05.06.2017 (doplnenie 06.09.2017)

Názov MAS: Partnerstvo Muránska planina – Čierny Hron

Logo Partnerstva MP-ČH

Abstrakt

Partnerstvo Muránska planina - Čierny Hron už od svojho vzniku v roku 2001 má spoločnú ideu, ktorá spája obyvateľov všetkých 14 obcí z mikroregiónov Muránska planina a Čierny Hron. Poslaním Partnerstva MP-ČH je podporovať všeobecný trvalo udržateľný rozvoj územia v pôsobnosti Partnerstva MP-ČH, zvyšovať kvalitu života občanov a spolupracovať na rôznych úrovniach života. Toto poslanie sa snažíme naplňovať pri rôznych spoločných aktivitách, zrealizovaných projektoch, realizácii vlastného grantového programu, kultúrnych podujatiach, budovaní náučných chodníkov a odpočívadiel, zviditeľňovaní a propagácii prírodných krás a šikovnosti našich ľudí z celého regiónu doma aj v zahraničí.

Vízia, ktorá vzišla zo spoločných stretnutí občanov počas prípravy predkladanej stratégie CLLD: *„Územie Partnerstva Muránska planina – Čierny Hron je miestom pre zdravý, kvalitný a zmysluplný život občanov, založený na vzájomnej spolupráci a úcte k histórii, tradíciám a prírode. Návštevníci prichádzajú spoznávať bohatú kultúrnu a prírodnú rozmanitosť regiónu a nachádzajú tu dostatočnú ponuku kvalitných produktov a služieb cestovného ruchu“*, je pre nás motiváciou pre ďalšiu spoluprácu, dobrovoľnícke aktivity a celkový rozvoj územia. Hoci sme sa už v predchádzajúcom období neúspešne uchádzali o štatút pridelenia MAS, aktívnou predchádzajúcou činnosťou a spolupracou dokazujeme, že máme úprimný záujem zveľaďovať a rozvíjať územie, spoločne sa podieľať sa na tvorbe a realizácii programov a projektov, ktoré podporujú trvalo udržateľný rozvoj Partnerstva MP-ČH.

Predkladaná stratégia CLLD Partnerstva MP-ČH je zameraná na rozvoj cestovného ruchu, infraštruktúry, podporu malého a stredného podnikania a rozvoj miestnej demokracie, občianskej spoločnosti pri spoločnom rozhodovaní. Pridelením štatútu MAS Partnerstvu MP-ČH v novom programovacom období získa naše územie finančné prostriedky, ktoré napomôžu k naplneniu stanoveného strategického cieľa: *„Posilniť konkurencieschopnosť regiónu, zatraktívniť územie pre turistov a vytvoriť pracovné miesta s využitím miestnych kapacít“*. Aj v budúcnosti budeme pokračovať v doterajšej 16 ročnej spolupráci a v rozvoji územia MP-ČH, avšak získaním finančných prostriedkov z programu CLLD, by sa znásobila kvalita a kvantita realizovaných projektov a ich efekt na území MP-ČH bude viditeľnejší a výrazne prispeje k podpore znižovania regionálnych rozdielov medzi regiónmi SR.

Obsah

1. Základné informácie o MAS.....	10
1.1. Identifikačné údaje MAS	10
1.2. Vymedzenie oblasti a obyvateľstva, na ktoré sa stratégia CLLD vzťahuje	10
2. Vznik, história a tvorba partnerstva a stratégie CLLD	11
2.1. Vznik a história partnerstva.....	11
2.1.1. Prehľad aktivít spojených s budovaním partnerstva na území Muránska planina - Čierny Hron.....	11
2.1.2. Spôsob výberu členov Partnerstva MP-ČH.....	12
2.1.3. Prehľad významných aktivít Partnerstva MP-ČH	14
2.2. Tvorba partnerstva a stratégie CLLD	19
3. Analytický rámec	23
3.1. Analýza zdrojov územia.....	23
3.1.1. Charakteristika územia.....	23
3.1.2. Prírodné zdroje	25
3.1.3. Ľudské zdroje	31
3.1.4. Materiálne zdroje	38
3.1.5. Spoločenské kultúrne a historické zdroje.....	41
3.1.6. Ekonomické zdroje	50
3.1.7. Závbery vyplývajúce z analýzy zdrojov	61
3.2. SWOT analýza.....	62
3.3. Identifikácia potrieb.....	68
3.3.1. Oblasť rozvoja vidieckeho cestovného ruchu	70
3.3.2. Oblasť posilnenia ekonomickej stability územia podporou miestnej zamestnanosti	71
3.3.3. Oblasť skvalitnenia podmienok života ľuďom na vidieku	72
3.3.4. Oblasť rozvoja miestnych komúnít	73
3.3.5. Oblasť efektívnej implementácie stratégie CLLD.....	73
4. Strategický rámec	74
4.1. Definovanie vízie a strategického cieľa	74
4.2. Stanovenie priorít, špecifických cieľov a opatrení	75
4.2.1. Priority a špecifické ciele v rámci priorít:.....	76

4.2.2.	Schéma strategického rámca	91
4.3.	Súhrn strategického rámca	92
4.4.	Integrované znaky stratégie CLLD	94
4.5.	Inovatívne znaky stratégie CLLD	96
5.	Implementačný rámec	99
5.1.	Popis riadiaceho a implementačného procesu	99
5.1.1.	Riadiaci proces – organizačná štruktúra MAS	99
5.1.2.	Implementačný proces	101
5.2.	Akčný plán	106
5.3.	Monitorovanie a hodnotenie stratégie CLLD	138
5.3.1.	Opis monitorovania a hodnotenia stratégie CLLD	138
5.3.2.	Monitorovacie ukazovatele	144
6.	Finančný rámec	147
6.1.	Financovanie stratégie CLLD	147
6.2.	Finančný plán pre opatrenia	149
7.	Zhodnotenie prínosov stratégie CLLD, jej synergie a doplnkovosti	153
7.1.	Prínosy zlepšovaniu ekonomického rozvoja územia	153
7.2.	Prínosy k napĺňaniu cieľov PRV	154
7.3.	Prínosy k napĺňaniu cieľov IROP	157
7.4.	Synergie a doplnkovosť stratégie CLLD	158
7.4.1.	Popis iných stratégií, ktoré sa na danom území realizujú, resp. plánujú realizovať	158
7.4.2.	Synergie a komplementarity	160
7.5.	Popis multiplikačných efektov	161

Zoznam povinných tabuliek

Tabuľka č. 1	Identifikačné údaje MAS
Tabuľka č. 2A	SWOT analýza - Prírodné zdroje
Tabuľka č. 2B	SWOT analýza - Ľudské zdroje
Tabuľka č. 2C	SWOT analýza - Spoločenské, kultúrne a historické zdroje
Tabuľka č. 2D	SWOT analýza - Materiálne zdroje (infraštruktúra a miestne služby)
Tabuľka č. 2E	SWOT analýza - Ekonomické zdroje
Tabuľka č. 3	Súhrnný prehľad strategického rámca
Tabuľka č. 4.A	Opatrenie stratégie CLLD – 6.4
Tabuľka č. 4.B	Opatrenie stratégie CLLD – 7.5
Tabuľka č. 4.C	Opatrenie stratégie CLLD – 16.3
Tabuľka č. 4.D	Opatrenie stratégie CLLD – 4.2
Tabuľka č. 4.E	Opatrenie stratégie CLLD – 7.2
Tabuľka č. 4.F	Opatrenie stratégie CLLD – 7.4
Tabuľka č. 4.G	Opatrenie stratégie CLLD – 19.4
Tabuľka č. 4.H	Opatrenie stratégie CLLD – IROP fokusová oblasť PRV 5.1.1
Tabuľka č. 4.I	Opatrenie stratégie CLLD – IROP fokusová oblasť PRV 5.1.2
Tabuľka č. 4.J	Opatrenie stratégie CLLD – IROP fokusová oblasť PRV 5.1.1
Tabuľka č. 4.K	Opatrenie stratégie CLLD - INÉ
Tabuľka č. 4.L	Opatrenie stratégie CLLD - INÉ
Tabuľka č. 4.M	Opatrenie stratégie CLLD - VLASTNÉ ZDROJE
Tabuľka č. 4.N	Opatrenia PRV – akčný plán pre dodatočnú výkonnostnú alokáciu
Tabuľka č. 4.O	Opatrenia IROP – akčný plán pre dodatočnú výkonnostnú alokáciu
Tabuľka č. 5	Povinné ukazovatele na úrovni programu – PRV SR 2014-2020
Tabuľka č. 6	Celkové verejné výdavky – PRV SR 2014-2020
Tabuľka č. 7	Povinné ukazovatele na úrovni IROP 2014-2020
Tabuľka č. 8	Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP
Tabuľka č. 9	Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP rozdelené podľa fondov
Tabuľka č. 10	Rozdelenie zdrojov na jednotlivé typy výdavkov v rámci príslušných programov
Tabuľka č. 11	Sumárna tabuľka finančného plánu
Tabuľka č. 12	Celkový pomer medzi fondmi na stratégiu
Tabuľka č. 13	Zameranie stratégie podľa sektorov

Zoznam nepovinných tabuliek

Tabuľka č. 1V	Štruktúra pôdneho fondu v území Partnerstva MP-ČH
Tabuľka č. 2V	Štruktúra obyvateľstva Partnerstva MP-ČH
Tabuľka č. 3V	Vývoj štruktúry obyvateľstva podľa veku
Tabuľka č. 4V	Porovnanie demografickej štruktúry územia s priemerom okresov, kraja a SR
Tabuľka č. 5V	Zloženie obyvateľstva podľa národnostnej príslušnosti
Tabuľka č. 6V	Podiel obyvateľov vybraných obcí regiónu, žijúcich v rómskych osídleniach
Tabuľka č. 7V	Zloženie obyvateľstva podľa náboženského vyznania
Tabuľka č. 8V	Zloženie obyvateľstva podľa najvyššie dosiahnutého vzdelania
Tabuľka č. 9V	Prehľad vybavenosti územia infraštruktúrou
Tabuľka č. 10V	Vybavenosť územia Partnerstva MP-ČH
Tabuľka č. 11V	Prehľad zručností obyvateľstva územia Partnerstva MP-ČH
Tabuľka č. 12V	Rozpočty a majetok obcí k 31.12.2014
Tabuľka č. 13V	Kapitálové výdavky obcí k 31.12.2014
Tabuľka č. 14V	Štruktúra právnych jednotiek na území Partnerstva MP-ČH
Tabuľka č. 15V	Štruktúra podnikateľských subjektov na území Partnerstva MP-ČH
Tabuľka č. 16V	Počet SHR pracujúcich v odvetví Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov
Tabuľka č. 17V	Štruktúra podnikateľských subjektov na území z hľadiska odvetví
Tabuľka č. 18V	Priemerná nezamestnanosť v území Partnerstva MP-ČH podľa okresov
Tabuľka č. 19V	Povinné ukazovatele na úrovni špecifických ukazovateľov IROP 2014÷2020
Tabuľka č. 20V	Povinné ukazovatele na úrovni fokusových oblastí PRV 2014÷2020
Tabuľka č. 21V	Vlastné ukazovatele na úrovni stratégie CLLD
Tabuľka č. 22V	Vlastné ukazovatele na úrovni špecifických cieľov
Tabuľka č. 23V	Vlastné ukazovatele na úrovni opatrení

Zoznam skratiek

BB VIPA	Vidiecky parlament Banskobystrického kraja
BBSK	Banskobystrický samosprávny kraj
CLLD	komunitou vedený miestny rozvoj
CR	cestovný ruch
EFRR	Európsky fond regionálneho rozvoja
EGT	Evanjelické gymnázium Tisovec
EK	Európska komisia
EPFRV	Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ	Európska únia
FSR	Fond sociálneho rozvoja
CHKO	chránená krajinná oblasť
IROP	Integrovaný regionálny operačný program
ISRÚ	integrovaná stratégia rozvoja územia
ITF Slovakiatour	medzinárodný veľtrh cestovného ruchu
ITMS	informačno-technický monitorovací systém
LEADER	spájanie aktivít, ktoré podporujú hospodársky rozvoj vidieka, program (iniciatíva) Európskej únie
MAS	miestna akčná skupina
MP SR	Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka
MR	menej rozvinutý región / alebo mikroregión
MRK	marginalizované rómske komunity
MŠ	materská škola
NFP	nenávratný finančný príspevok
NKP	národná kultúrna pamiatka
NP	národný park
NsP	nemocnica s poliklinikou
NSRV	Národná sieť rozvoja vidieka
OSF	Nadácia otvorenej spoločnosti
OZ	občianske združenie
MP-ČH	Muránska planina - Čierny Hron
PHSR	program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
PPA	Poľnohospodárska platobná agentúra
PRV	Program rozvoja vidieka
ReS	realizátor stratégie
RO	riadiaci orgán
SAPARD	štrukturálny fond EÚ v oblasti poľnohospodárstva a rozvoja vidieka
SHR	súkromne hospodáriaci roľník
SODB	sčítanie obyvateľov, domov a bytov
SOŠ	stredná odborná škola

SR	Slovenská republika
SZČO	samostatne zárobkovo činná osoba
ŠÚ	Štatistický úrad
TIK	turistická informačná kancelária
TJ	telovýchovná jednota
TO	turistický oddiel
TSP	terénna sociálna práca
TTP	trvalé trávne porasty
UoZ	uchádzač o zamestnanie
ViP BB	Vidiecke partnerstvo banskobystrického kraja
VOKA	vidiecka organizácia pre komunitné aktivity
VR	Viac rozvinutý región
VSP	verejno-súkromné partnerstvo
VZ	valné zhromaždenie
Z.z.	Zbierka zákonov
ZŠ	základná škola
ZUŠ	základná umelecká škola
ŽoPr	žiadosť o príspevok
ŽoNFP	žiadosť o nenávratný finančný príspevok

1. Základné informácie o MAS

1.1. Identifikačné údaje MAS

Tabuľka č.1: Identifikačné údaje MAS

Údaje o MAS	Názov MAS	Partnerstvo Muránska planina – Čierny Hron
	Dátum registrácie v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov	10.10.2001
	Sídlo	Daxnerova 1112, Tisovec 980 61
	IČO	37890972
	DIČ (ak relevantné)	2021890739
Údaje o banke	Názov banky	Prima banka Slovensko, a.s.
	Číslo účtu	2056845001/5600
	IBAN	SK23 5600 0000 0020 5684 5001
	SWIFT	KOMASK2X
Údaje o štatutárovi	Meno a priezvisko	Irena Milecová, Mgr.; predsedníčka
	E-mail	irena.milecova@centrum.sk
	Telefón	0918 118 034
Údaje o kontaktnej osobe	Meno a priezvisko	Igor Pašmík, PhDr., manažér
	E-mail	partnerstvompch@gmail.com
	Telefón	0903 556326

1.2. Vymedzenie oblasti a obyvateľstva, na ktoré sa stratégia CLLD vzťahuje

Oblasť Partnerstva Muránska planina - Čierny Hron (ďalej len "Partnerstvo MP-ČH"), tvorí súvislé územie 14 obcí, patriacich do 3 okresov Banskobystrického samosprávneho kraja (Brezno, Rimavská Sobota a Revúca). Celková hustota obyvateľstva je 33,6 obyvateľa/km², čo predstavuje k 31.12.2014 počet 21 177 obyvateľov, na celkovej rozlohe územia Partnerstva MP-ČH 630,23 km².

Všetky obce vstúpili do Partnerstva MP-ČH dobrovoľne, po vzájomnej dohode a na základe požiadaviek občanov tlmočených prostredníctvom obecných zastupiteľstiev. Svoje rozhodnutie potvrdili schváleným uznesením, záväznou prihláškou a splnením požiadaviek v zmysle Stanov občianskeho združenia Partnerstvo Muránska Planina – Čierny Hron.

2. Vznik, história a tvorba partnerstva a stratégie CLLD

2.1. Vznik a história partnerstva

Partnerstvo MP-ČH bolo založené a zaregistrované 10.10.2001 pod názvom Verejno-súkromné partnerstvo Muránska planina rozvoj mikroregiónu Muránska planina. Podnetom pre vznik Partnerstva bola snaha obcí mikroregiónu rozšíriť spoluprácu v území aj na ďalšie subjekty a občanov. Združenie vzniklo ako oficiálna platforma širokého a medzisektorového verejno-súkromného partnerstva na území Mikroregiónu Muránska planina (založeného v r.1997). Jeho zakladateľmi boli obce Mikroregiónu Muránska planina a ďalší partneri ako OZ Vrchár, Klub priateľov Muránskej planiny, TO Rimavská dolina, TJ Tatran, Penzión Muráň a ďalší. V Partnerstve MP-ČH na princípoch LEADER implementujeme dlhodobý vlastný grantový program, zapájame sa do rôznych spoločných projektov, ktoré napomáhajú zviditeľňovaniu územia. Dôležitými aspektmi našej spolupráce je najmä dobrovoľníctvo, solidárnosť a zapájanie sa členov do spoločného rozhodovania. Je to cesta, ktorá napomáha k budovaniu vzájomnej dôvery a tiež rešpektu ako kľúčových aspektov fungovania partnerstva. Pracujeme od vzniku ako OZ, podľa platných zaregistrovaných stanov, kde sú zadané spoločné ciele a poslanie združenia, jednotlivé orgány a hospodárenie združenia. Používame vlastné logo, v ktorom je znázornený NP MP s chráneným endemitom Lykovcom muránskym. Počas fungovania partnerstva bolo potrebné platné stanov OZ aktualizovať aj o princípy prístupu LEADER a komunitou vedeného miestneho rozvoja (posledná aktualizácia stanov bola schválená na VZ 5.6.2017 v Pohronskej Polhore, časť Zbojská.).

2.1.1. Prehľad aktivít spojených s budovaním partnerstva na území Muránska planina - Čierny Hron

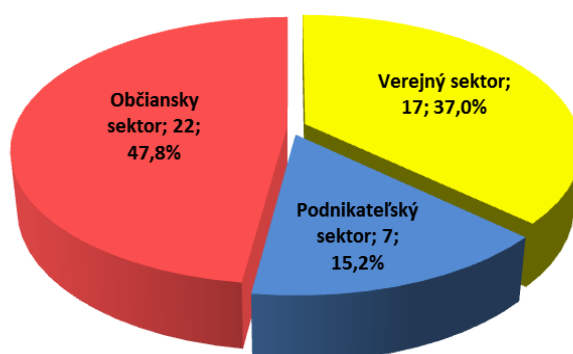
- 10.10.2001 - registrácia občianskeho združenia pod názvom: "Verejno-súkromné partnerstvo pre rozvoj Mikroregiónu Muránska planina";
- r.2004- realizácia projektu prípravy na program LEADER, ktorá bola financovaná z Technickej pomoci SAPARD cez MP SR;
- r.2005 prístupenie obce Čierny Balog do partnerstva na základe vzájomnej dohody obcí, k vytvoreniu územia spĺňajúceho podmienky pre MAS;

- r.2006 transformácia podľa podmienok prístupu LEADER a vstup ďalších občanov a subjektov, ktoré sa aktívne zapojili do tvorby stratégie;
- r.2007 rozšírenie pôsobnosti partnerstva aj na územie obcí Čiernohronského mikroregiónu, s cieľom posilnenia miestnych kapacít a vzájomnej spolupráce; príprava Integrovannej stratégie rozvoja územia;
- r.2008 príprava Integrovannej stratégie rozvoja územia, aktivizácia územia, odovzdanie Integrovannej stratégie rozvoja územia Partnerstva s negatívnym úspešným výsledkom;
- r.2009 zmena názvu na súčasné znenie: "Partnerstvo Muránska planina – Čierny Hron"; vstup obce Muránska Dlhá Lúka za člena Partnerstva MP-ČH; aktualizácia Integrovannej stratégie rozvoja územia a príprava do druhej výzvy programu LEADER;
- r.2010 odovzdanie Integrovannej stratégie rozvoja územia Partnerstva Muránska planina - Čierny Hron v II. kole s opakovaným neúspechom; budovanie regionálnej spolupráce na úrovni BBSK a medzinárodných partnerstiev;
- r.2006÷2016 podpora budovania kapacít a rozvoja územia prostredníctvom vlastných grantových programov;
- r.2012÷2015 budovanie partnerstva CR na území Muránska planina - Čierny Hron - účasť na projekte Huculská magistrála – klaster CR

2.1.2. Spôsob výberu členov Partnerstva MP-ČH

Členská základňa Partnerstva MP-ČH v priebehu jej fungovania bola zložená zo zástupcov verejného, súkromného a občianskeho sektora. Členstvo bolo a je vždy otvorené pre akúkoľvek fyzickú, alebo právnickú osobu, ktorá má trvalé, prípadne prechodné bydlisko, sídlo, alebo prevádzku na území Partnerstva MP-ČH a súhlasí s cieľmi, stanovami a stratégiou rozvoja Partnerstva MP-ČH. Noví členovia sú prijímaní na základe prihlášky a následným procesom schvaľovania v Rade Partnerstva MP-ČH. Rada Partnerstva vždy dbala o vyváženosť členskej základne z pohľadu sektorového, inštitucionálneho či geografického zastúpenia, o čom svedčí aj zloženie členskej základne. Rada zároveň aj priamo oslovuje významné subjekty v území s ponukou na členstvo. V súčasnosti, ku dňu 5.6.2017, eviduje Partnerstvo MP-ČH 45 členov, zloženie uvádzame v nasledovných grafoch č.1 a 2.

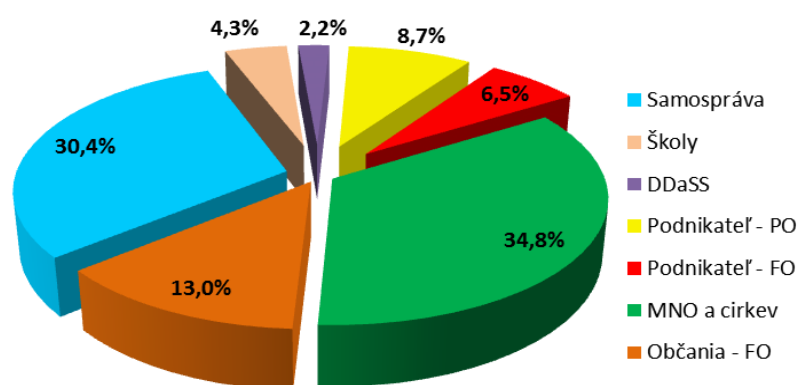
Graf č. 1 Zloženie členskej základne k 5.6.2017, podľa sektorov

- **Verejný sektor** (37,0% členskej základne), zastúpený všetkými obcami partnerského územia ako aj školami a domovom dôchodcov a sociálnych služieb (zastúpené územie 100%).
- **Podnikateľský sektor** (15,2% členskej základne), v súčasnosti zastúpený siedmimi členmi (4 PO a 3 FO) v piatich obciach (zastúpené územie 35,7%).
- **Občiansky sektor** (47,8% členskej základne), zastúpený 22 členmi (16 PO a 7 FO) v ôsmich obciach (zastúpené územie 57%).

Celkovo súkromný sektor (občiansky + podnikateľský) má zastúpenie v ôsmich obciach, t.j. 57,14% obcí.

Graf č. 2 Zloženie členskej základne k 5.6.2017, podľa typu subjektu

Činnosť partnerstva a jeho aktivity od identifikácie problémov cez ich riešenia sú realizované spôsobom zdola - nahor. Spolupráca v partnerstve integruje predstavy všetkých partnerov a to takým spôsobom, aby sa nám darilo vyvolávať synergický efekt. Vďaka zavedeným postupom a metódam „Prístupu LEADER“ sa nám podarilo zvýšiť efektivitu v rozvoji nášho územia.

Mapa č. 1 Zostavenie Partnerstva MP-ČH z geografického hľadiska, k 5.6.2017

2.1.3. Prehľad významných aktivít Partnerstva MP-ČH

r. 2003

- Projekt prieskum verejnej mienky obyvateľov MR Muránska planina - Spoznajme EÚ podporeného Úradom vlády SR.
- Projekt Zvýšenie účasti verejnosti na rozvoji vidieka v MR Muránska planina - v spolupráci s BB VIPA financovaného s OSF.
- Komunikácia samospráv s verejnosťou - Tréningy pracovníkov a zástupcov miestnych samospráv.
- Zriadenie I- Domu v obci Muráň s podporou Okresného úradu práce.
- Zriadenie prevádzky webovej stránky partnerstva - www.muranskaplanina.com.

r. 2004 - 2006

- Realizácia projektu prípravy na program LEADER cez program TP SAPARD, zrealizovaných viac ako 20 verejných stretnutí s občanmi a spracovaná základná stratégia rozvoja územia.

r. 2006

- Zrealizovanie I. ročníka mikrograntového programu „Šanca v našom mikroregióne“ zo zdrojov MR Muránska planina.
- Vydanie kalendára podujatí zo zdrojov MR Muránska planina.

r. 2007

- Realizácia projektu Prípravy územia partnerstva pre program LEADER v rámci podpory BBSK, zrealizovaných viac ako 15 informačných a pracovných verejných stretnutí, spracované informačné materiály a zrealizovaná medzinárodná konferencie k problematike programu LEADER.
- Zrealizovanie mikrograntového programu „Šanca v našom mikroregióne“ zo zdrojov MR Muránska planina.
- Nákup technického vybavenia kancelárie z vlastných zdrojov.
- Prezentácia na veľtrhu CR v Tisovci.

r. 2008

- Realizácia procesu prípravy Integrovanej stratégie územia, zrealizovaných 17 verejných pracovných stretnutí a workshopov, vypracovaná ISRÚ VSP Muránska planina 2008÷2013 s podporou BBSK a vlastných zdrojov.
- Rozvíjanie partnerskej spolupráce na úrovni partnerstiev LEADER s partnermi zo SR a zo zahraničia ČR – Společná Cidlina, Poľsko – Turystyczna Podkowa – podpísané zmluvy o spolupráci.
- Zriadenie vlastnej kancelárie Partnerstva z vlastných zdrojov a zamestnanie manažéra partnerstva.
- Zrealizovanie mikrograntového programu „Šanca v našom mikroregióne“ zo zdrojov MR Muránska planina.
- Zrealizovanie vlastného grantového programu „Našartujme s Partnerstvom MP-ČH“ z vlastných zdrojov.
- Vydanie dvoch informačných spravodajov k problematike LEADER.

r. 2009

- Vydanie informačného materiálu k problematike LEADER v území MPČH a vydanie maľovanej mapy územia.
- Zrealizovanie školenia „Učíme sa písať projekty“ pre záujemcov o finančné zdroje z programu LEADER, v spolupráci s VOKA.

- Zrealizovanie vlastného grantového programu „Našartujme s Partnerstvom MP-ČH“ z vlastných zdrojov.
- Zrealizovanie mikrograntového programu „Šanca v našom mikroregióne“ zo zdrojov MR Muránska planina.
- Vypracovanie štúdie „Plán aktivít na rozvoj CR v území Partnerstva MP-ČH s podporou BBSK.
- Realizácia procesu aktualizácie Integrovannej stratégie územia Partnerstva MP-ČH.
- Prezentácia územia na Dni vidieka v Národnej Rade SR.

r. 2010

- Finalizácia Integrovannej stratégie územia Partnerstva MP-ČH r.2009÷2015.
- Zrealizovanie mikrograntového programu „Šanca v našom mikroregióne“ zo zdrojov MR Muránska planina.
- Zrealizovanie vlastného grantového programu „Našartujme s Partnerstvom MP-ČH“ z vlastných zdrojov.
- Rozvíjanie spolupráce s partnermi v SR a v zahraničí.
- Rozvíjanie spolupráce s partnerstvami v rámci BB kraja.
- Budovanie ľudských kapacít - účasť na aktivitách organizovaných NSRV (exkurzie, konferencie...).
- Prezentácia Partnerstva MP- ČH na veľtrhu ITF Slovakiatour.
- Vydanie informačného spravodaja.
- Zabezpečenie výstavy CR v Tisovci aj pre partnerov, prezentácia ľudových remesiel, domácich regionálnych špecialít.
- Pracovné stretnutia k vypracovaniu Európskej charty pre trvalo udržateľný turizmus v území Národného parku Muránska planina.

r. 2011

- Vydanie informačného materiálu k 10. výročiu založenia Partnerstva s podporou BBSK.
- Prezentácia Partnerstva MP- ČH na veľtrhu v Krakove, na ITF Slovakiatour.
- Zrealizovanie vlastného grantového programu „Našartujme s Partnerstvom MP-ČH“ z vlastných zdrojov.
- Budovanie ľudských kapacít - účasť na aktivitách organizovaných NSRV (exkurzie, konferencie...).

- Spolupráca na spracovaní Akčného plánu a Stratégie rozvoja trvalo udržateľného turizmu v NP Muránska planina v rámci Európskej charty pre trvalo udržateľný turizmus.
- Vytvorenie Webovej stránky pre obec Drábsko.

r. 2012

- Prezentácia územia Partnerstva na 1. Európskom trhu lokálnych produktov vo Francúzsku.
- Prezentácia územia a na Župnom lete a na 6-tich podujatiach konaných v území Partnerstva.
- Budovanie ľudských kapacít - účasť na aktivitách organizovaných NSRV (exkurzie, konferencie...).
- Zrealizovanie vlastného grantového programu „Našartujme s Partnerstvom MP-ČH“ z vlastných zdrojov.
- Vydanie trojjazyčného propagačného materiálu pre zahraničných návštevníkov.

r. 2013

- Budovanie ľudských kapacít - účasť na aktivitách organizovaných NSRV (exkurzie, konferencie...).
- Zrealizovanie vlastného grantového programu „Našartujme s Partnerstvom MP-ČH“ z vlastných zdrojov.
- Vstup za člena NSS MAS.
- Prezentácia na 24 podujatiach konaných v území Partnerstva.
- Spolupráca pri budovaní klastra Huculská magistrála.
- Rozvíjanie spolupráce so zahraničnými partnermi.

r. 2014

- Zrealizovanie vlastného grantového programu „Našartujme s Partnerstvom MP-ČH“ z vlastných zdrojov.
- Prezentácia na 14-tich podujatiach konaných v území Partnerstva.
- Spolupráca na výrobe spoločného kalendára „Pozvánka na Muránsku planinu“ na r.2015÷2016 so SOŠ Tisovec z projektu Ekosystémové služby v chránených územiach.
- Budovanie ľudských kapacít - účasť na aktivitách organizovaných NSRV (exkurzie, konferencie...).
- Spolupráca na spracovaní Marketingovej stratégie Muránska planina - Čierny Hron (Huculská magistrála).

r. 2015

- Príprava CLLD stratégie rozvoja územia, organizovanie pracovných stretnutí s verejnosťou.
- Vypracovanie ŽoNFP v rámci výzvy pre podopatrenie PRV 19.1 Prípravná podpora.
- Prezentácia územia a na 3-och podujatiach konaných v území Partnerstva.
- Zrealizovanie vlastného grantového programu „Našartujeme s Partnerstvom MP-ČH“ z vlastných zdrojov.

r. 2016

- Zúčtovanie a vyhodnotenie ŽoNFP v rámci výzvy pre podopatrenie PRV 19.1 Prípravná podpora.
- Doplnenie projektového zámeru - Stratégie CLLD územia Partnerstva Muránska planina – Čierny Hron – Dodatok 1.
- Vypracovanie žiadosti o schválenie stratégie miestneho rozvoja vedeného komunitou a udelenie štatútu MAS.
- Spolupráca na vypracovaní Monitorovacej správy projektu Huculská magistrála.
- Prezentácia územia na 3 podujatiach konaných v území Partnerstva.
- Zrealizovanie vlastného grantového programu „Našartujeme s Partnerstvom MP-ČH“ z vlastných zdrojov.
- Príprava a výroba spoločného kalendára „Naši remeselníci“ na r.2017÷2018 v spolupráci so SOŠ Tisovec.
- Spracovanie ŽoNFP do výzvy 20/PRV/2016

r. 2017

- Vyhlásenie výzvy vlastného grantového programu „Našartujeme s Partnerstvom MP-ČH“ z vlastných zdrojov.
- Aktualizácia stratégie CLLD – Dodatok 2

Počas celého obdobia fungovania Partnerstva MP-ČH sa zástupcovia Partnerstva zúčastňujú na zasadnutiach BB VIPA, na rôznych výstavách, seminároch, školeniach, stretnutiach s partnermi, študijných či pracovných cestách a regionálnych akciách s cieľom propagovať územie partnerstva (príloha č.5).

Zároveň je vykonávaná priebežná aktualizácia webovej stránky Partnerstva a e-mailový informačný servis, vrátane Aktuálneho prehľadu grantových výziev realizovaný v spolupráci so Združením pre rozvoj vidieka v Banskej Bystrici a Krajskou rozvojovou agentúrou BB.

Pre rozsiahlosť vedenej dokumentácie Partnerstva MP-ČH r.2001÷2016 pripájame výber základných materiálov (správy o činnosti OZ, prezenčné listiny, fotodokumentácia, propagačné materiály a in.). Kompletná dokumentácia Partnerstva MP-ČH je archivovaná v kancelárii a je prístupná verejnosti na požiadanie.

Počas 9 úspešných ročníkov grantového programu „Naštartujme s Partnerstvom MP-ČH“ bolo zámerom partnerstva naplniť strategický cieľ Integrovanej stratégie rozvoja územia: "Do roku 2015 zvýšiť úroveň kvality života obyvateľov Partnerstva Muránska planina – Čierny Hron s využitím miestnych zdrojov a aktívnej účasti občanov."

Grantový program každý rok priniesol znásobenie vlastných vložených finančných prostriedkov realizáciou drobných aktivít za aktívnej účasti dobrovoľníckej práce a vlastných zdrojov žiadateľov na zviditeľňovanie regiónu. Výber najzaujímavejších realizovaných projektov grantového programu Partnerstva MP-ČH uvádzame v prílohe č.5E.). V budúcich rokoch je našou snahou naďalej pokračovať v grantových programoch.

V rámci propagácie produktu Huculská magistrála, sa Partnerstvo MP-ČH prostredníctvom svojich členov, zúčastňovalo na spoločenských, kultúrnych či športových podujatiach v celom území a prispelo aj k zviditeľneniu celého regiónu (príloha č. 5F).

2.2. Tvorba partnerstva a stratégie CLLD

Už od začiatku roku 2015 začala Rada Partnerstva MP-ČH v spolupráci s obcami informovať verejnosť o zámere spracovania stratégie CLLD v území (4.2.2015 zorganizované Informačné stretnutie v Čiernom Balogu a 23.3.2015 v Hronci pre všetkých starostov a zástupcov samospráv v území). Na VZ 22.4.2015 v Tisovci boli členovia Partnerstva MP-ČH oboznámení s možnosťou zapojiť sa aktívne do tvorby prípravy a spracovávania Stratégie CLLD. Tu bola vytvorená 7 členná **Pracovná skupina Partnerstva MP-ČH**, pozostávajúca zo zástupcov všetkých sektorov (verejný, súkromný, občiansky). Pracovná skupina spracovala a predložila ŽoNFP do výzvy na podopatrenie 19-1 PRV - Prípravná podpora dňa 27.7.2015. Tomuto kroku predchádzali stretnutia členov Rady Partnerstva MP-ČH so zástupcami všetkých 14 obcí Muránskej planiny a Čierneho Hrona, ktoré deklarovali na zasadnutiach miestnych samospráv svoj záujem byť členmi Partnerstva MP-ČH a podieľať sa na rozvoji územia. Ďalší postup prípravy bol realizovaný v **3 etapách informačných aktivít**.

V prípravnej etape sme spoločne so zástupcami miestnych samospráv a členmi realizovali v jednotlivých obciach informačnú kampaň, ktorej cieľom bolo poskytnutie dostatočných informácií všetkým záujemcom o zámere spracovania spoločnej CLLD stratégie územia.

Informovanosť bola v jednotlivých obciach zabezpečená cez obecné rozhlas, web stránky obcí. **Spracovaný dotazník (Príloha č. 5.1E)** počte 850 ks, bol rozdán občanom v jednotlivých obciach a tiež bola daná možnosť vyplniť ho elektronicky na web stránkach obcí a partnerstva. Na vyhodnotenie bolo odovzdaných a spracovaných 503 dotazníkov (vyhodnotenie v Prílohe č.5.1E).

Druhá etapa bola zameraná na samotnú tvorbu stratégie v spolupráci s verejnosťou, prebiehala od 27.7.2015 do 23.11.2015. Na jej príprave sa od začiatku podieľali okrem **verejného sektora aj zástupcovia občianskeho a neziskového sektora**, vrátane organizácií zastrešujúcich záujmy marginalizovaných skupín. Boli vytvorené 3 pracovné skupiny - pre súkromný sektor, pre verejný sektor a skupina pre strategický, finančný a implementačný rámec. V tejto etape sa zrealizovali v území Partnerstva MP-ČH:

- **verejné informačné a pracovné stretnutia pri analýzach územia;**
- pracovné skupiny k vytvoreniu strategického a finančného rámca;
- zber a vyhodnotenie dotazníkového prieskumu;
- formulárový prieskum projektových zámerov;
- formulárový prieskum zrealizovaných projektov.

Výstupmi zo stretnutí na príprave stratégie CLLD za **účasti verejnosti a zástupcov všetkých sektorov** boli:

- určenie silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození / SWOT analýza;
- identifikácia hlavných potrieb a možností rozvoja;
- sformulovanie vízie;
- stanovenie strategického cieľa, špecifických cieľov a priorít;
- výber činností, ktoré môžu prispieť k naplneniu priorít;
- návrh rozdelenia rozpočtu;
- spracovanie stratégie CLLD miestnymi odborníkmi na základe podkladov a výstupov zo stretnutí a aktivít, ktoré boli k príprave stratégie CLLD zrealizované.

V tretej etape bolo potrebné zapracovať pripomienky verejnosti a celý dokument CLLD dať do finálnej podoby. Postupne počas tvorby bola stratégia zasielaná na pripomienkovanie v pracovných skupinách priebežne aj verejným pripomienkovaním elektronickou formou (e-mailom a prostredníctvom web-stránky www.muranskaplanina.com). Predstavenie spracovanej stratégie bolo verejnosti prezentované 24. 11.2015 na **Informačnom seminári na Zbojskej** (obec Pohronská Polhora) a členom následne na VZ Partnerstva MP-ČH na Zbojskej 24.11.2015. Po zapracovaní pripomienok v časti akčný a finančný plán bol

dokument doplnený o prílohy a spracovaný do finálnej podoby v kancelárii Partnerstva MP-ČH pracovnou skupinou. Počas prípravy stratégie CLLD bolo zrealizovaných 14 verejných pracovných stretnutí v obciach partnerstva tak, aby boli dostatočne dostupné pre všetkých obyvateľov a záujemcov. Obec Pohronská Polhora bola vybraná na spoločné stretnutia verejného sektora a následne súkromného sektora, na odborný seminár bola zvolená lokalita salaša Zbojská a ďalšie stretnutia boli realizované v pracovných skupinách v kancelárii Partnerstva MP-ČH. Počas prípravy stratégie bolo zorganizované 4x Valné zhromaždenie členov – 9.11.2015 v Tisovci za účelom úpravy stanov, 24.11.2015 na Zbojskej, 9.6.2016 vo Valaskej a 5.6.2017 na Zbojskej. Okrem toho 2x rozhodovalo Valné zhromaždenie formou per rollam 10.2.2016 – zmena stanov a 24.11.2016 – schválenie Dodatku 1 stratégie CLLD. V roku 2016 bol vydaný informačný bulletin k procesu a výstupom tvorby stratégie CLLD celkovo v počte 700 ks. Na zapojenie verejnosti do procesu tvorby MAS a stratégie CLLD boli použité rôzne metódy (informačné kanály a iné aktivity), ktoré uvádzame v prílohe č.5.1.

Sumárne v procese prípravy stratégie CLLD boli zrealizované nasledovné informačné aktivity:

- informačná kampaň o začatí procesu spracovania stratégie – web stránka, obecné noviny,
- dotazníkový prieskum – web stránka, anketári
- verejné informačné a pracovné stretnutia – 15x (letáky, pozvánky, web stránka)
- pracovné stretnutia – 11x
- prezentačné a verejné stretnutia (4x)
- spracované elektronické prezentácie (2x)
- tlačený informačný bulletin (700 ks)

Na verejných stretnutiach v obciach sa zúčastňovali aj **zástupcovia marginalizovaných skupín obyvateľstva**. Patria sem najmä skupiny sociálne vylúčené a ohrozené sociálnym vylúčením. Dlhodobo sa v území pracuje s marginalizovanými rómskymi komunitami a stretnutí sa pravidelne zúčastňovali aj ich zástupcovia OZ Gamaben z Tisovca a tiež pracovníci komunitných centier z obcí Čierny Balog, Tisovec, Muránska Dlhá Lúka a Muráň. Aktívne sa zapájali do procesu tvorby stratégie aj zástupcovia DD a DDS z Tisovca, členovia OZ Invalid, OZ ZDaR, OZ Veselá Stonožka, OZ Pekný deň z Valaskej a zástupcovia ECAV z Tisovca a Muránskej Dlhej Lúky. Stretnutí sa zúčastňovali aj občania v seniorskom veku, ktorí sa organizujú v kluboch dôchodcov vo všetkých 14 obciach.

Verejnost' bola zapájaná do navrhovania a tvorby stratégie CLLD od jeho začiatku vo všetkých nasledujúcich fázach:

- pri určovaní silných stránok, slabých stránok, príležitostí a hrozieb - uskutočnených 6 verejných pracovných stretnutí a dotazníkový prieskum;
- pri ich premene na hlavné potreby a možnosti rozvoja – zrealizovaných ďalších 6 verejných stretnutí, dotazníkový prieskum, verejné pripomienkovanie elektronickou formou (e-mailom a prostredníctvom web stránky www.muranskaplanina.com);
- pri výbere hlavných cieľov, konkrétnych cieľov, požadovaných výsledkov a priorít, ktoré im boli priradené – riešilo sa na 6-tich verejných pracovných stretnutiach verejné pripomienkovanie elektronickou formou (e-mailom a prostredníctvom web stránky www.muranskaplanina.com);
- pri výbere typov činností, ktoré môžu viesť k týmto výsledkom – 2 pracovné stretnutia otvorené verejnosti, formulárové prieskumy projektových zámerov pre súkromný sektor a zvlášť pre samosprávy;
- pri návrhu rozdelenia rozpočtu – 5 pracovných stretnutí a verejné pripomienkovanie elektronickou formou (e-mailom a prostredníctvom webovej stránky www.muranskaplanina.com);
- pri schvaľovaní stratégie – členovia Partnerstva MP- ČH – 1 seminár a 2 verejné stretnutie členov VZ Partnerstva MP-ČH a 1 x elektronické rozhodovanie

Počas tvorby stratégie CLLD zasadala pracovná skupina 10x (príloha č.5.1C), na príprave strategického, finančného a implementačného rámca. Spracovala všetky zozbierané dokumenty a pripravila povinné a nepovinné prílohy k dokumentu. Celú stratégiu CLLD skompletizovala a predložila na schválenie Valnému zhromaždeniu, dňa 24.11.2015, Dodatok 1 bol schvaľovaný per rollam 24.11.2016. Dodatok 1 bol zrušený Valným zhromaždením 5.6.2017 a zároveň bol schválený Dodatok 2 – aktualizovaná verzia 2,0 stratégie CLLD.

3. Analytický rámec

3.1. Analýza zdrojov územia

3.1.1. Charakteristika územia

Územie Muránska planina - Čierny Hron spája územia dvoch mikroregiónov - Mikroregión Muránska planina a Čiernohronský mikroregión. Zasahuje do troch okresov Banskobystrického samosprávneho kraja. Sú to okresy Brezno (9 obcí), Rimavská Sobota (1 obec) a Revúca (4 obce), prehľadné znázornenie územia je uvedené v prílohe č.3. Do územia MP-ČH zasahujú chránené oblasti Muránska planina a Poľana. Vzdialenosť medzi najvzdialenejšími obcami územia (Lom nad Rimavicou a Muránska Dlhá Lúka) je cca 68 km. Medzi obcami sledovaného územia existuje autobusové, automobilové prepojenie a medzi niektorými aj vlakové prepojenie.

Skutočnosť, že územie zasahuje do troch okresov má dopad na vybavovanie a riešenie nevyhnutných administratívnych záležitostí mimo miesta bydliska. Administratívne, ani obchodné centrum v území neexistuje. Obyvatelia uspokojujú svoje potreby podľa jednotlivých okresov v okresných mestách, pretože sú viazaní legislatívnou príslušnosťou a aj dopravné spojenia sú takto orientované.

Územie Partnerstva Muránska planina – Čierny Hron je stredohorskou oblasťou náhornej planiny. Z jednej časti má územie charakter planiny, ktorá prechádza v druhej časti územia do vrchovinovej oblasti. Prevažuje tu hornatá, zalesnená krajina s množstvom prameňov.

Priemerná nadmorská výška v území je 750m.n.m. Územie Partnerstva MP-ČH patrí do mierne chladnej klimatickej oblasti, len jeho malá časť patrí do chladnej až studenej horskej oblasti. Klimatické podmienky sa vplyvom globálneho otepľovania postupne začínajú meniť.

Výhody územia z hľadiska polohy a lokalizácie:

- Centrum Slovenska.
- Rozmanitý krajinný potenciál pre rozvoj vidieckej turisticky a agroturistiky, služieb.
- Cez územie prechádza historická Gotická cesta.
- Dopravná dostupnosť až z deviatich smerov, významné sú najmä severojužné spojenia, ktoré sprístupňujú región zahraničným návštevníkom najmä z Maďarska a Poľska.

Mapa č. 2 Vyznačenie územie Partnerstva MP-ČH v SR

- Blízkosť okresných miest Brezno (5km) a Revúca (4km), ktoré poskytujú komplexné zázemie služieb pre obyvateľov aj návštevníkov.
- NP Muránska planina - zachovalé prírodné prostredie
- Blízkosť Národného parku Nízke Tatry, najmä z hľadiska celoročného cestovného ruchu.
- Lokalizácia územia partnerstva v regióne s bohatou a živou tradičnou kultúrou.
- Na hraniciach územia partnerstva pôsobí najsilnejší podnik v celom regióne – Železiarne Podbrezová.

Nevýhody územia z hľadiska polohy a lokalizácie:

- Obmedzenia spojené s vysokým stupňom ochrany prírody (NP, CHKO)
- Nízka kvalita dopravnej infraštruktúry, ktorá má za následok obmedzenie rozvoja priemyslu a prílevu väčších investorov.
- Územie leží v troch okresoch, čo komplikuje realizáciu niektorých spoločných projektových zámerov.
- Vzdialenosť k letiskám cca 80 km – Poprad, Sliač.

Zaujímavosti a zvláštnosti územia

Zvláštnosťou územia Partnerstva MP-ČH je prírodné bohatstvo Národného parku Muránska planina a Chránenej krajinskej oblasti Poľana, Dobročský prales, NPR Klenovský Vepor,

množstvo jaskýň, 32 vodopádov, meandre a najmä bohaté zdroje vysoko kvalitnej pitnej vody zásobujúce široké okolie. Potenciálom krajiny je aj jej bohatá a najmä kultúrne rozmanitá história - hrad Muráň, Tisovský hrad, Gotická cesta, Železná cesta, zvyky a tradície, osobnosti slovenských dejín ...), našimi klenotmi sú jedinečné pamiatky v podobe svetovej rarity - Ozubnicovej železnice Tisovec – Pohronská Polhora a Čiernohronskej lesnej železničky. Unikátom európskeho významu je Lesnícky skanzen v Čiernom Balogu, Národný biatlonový areál v Osrbli, tradície železiarstva na celom území Partnerstva MP-ČH a mnoho ďalších zaujímavostí.

Príroda je veľkou devízou územia Partnerstva, sú tu takmer nevyčerpatel'né možnosti pre cykloturistiku, pešiu turistiku, jazdenia na koňoch a pre rozvoj agroturistiky. Za unikát na Slovensku považujeme polodivoký chov koní(Norik muránsky) na Veľkej Lúke, alebo chov huculov na Sihle a Zbojskách. Naše územie má bohaté tradície ovčiarstva, železiarstva, viac ako 70 rokov má výroba tradičnej Tisovskej bryndze. Môžeme sa pochváliť s jednou z najhustejších a najkvalitnejších sietí turistických značených trás a náučných chodníkov. Sprístupnenie ďalších prírodných atrakcií a kultúrno–historických pamiatok, môže prispieť ku komplexnému rozvoju cestovného ruchu, t.j. rozvoju kvalitných služieb a zvýšenie počtu návštevníkov v území.

Najväčším potenciálom sú však schopnosti miestnych ľudí kvalitne zhodnotiť a efektívne využiť silné stránky územia, čo najvýraznejšou mierou prispieva k sociálno – ekonomickej stabilite vidieckeho územia. V území je dostatočný ľudský potenciál, ktorý disponuje remeselnou a poľnohospodárskou zručnosťou, disponuje kultúrnou rozmanitosťou, zachováva tradície života vidieka.

Toto všetko ponúka územie Partnerstva MP-ČH nachádzajúce sa v strede Slovenska. Zároveň sa s týmto výnimočnými danosťami líši od ostatných lokalít.

3.1.2. Prírodné zdroje

Životné prostredie

V území je životné prostredie zdravé a čisté. Príroda je chránená najvyšším stupňom ochrany z dôvodu Národného parku Muránska planina a Chránenej krajinej oblasti Poľana. Celé územie Partnerstva MP-ČH tvoria kyslé lesné pôdy (kambizeme), 76% územia tvoria zmiešané lesy.

Takmer celé územie MP-ČH je vďaka svojej lesnatosti a členitej orografii vhodnou oblasťou na rekreáciu a oddych i vďaka čistému zdravému ovzdušiu, najmä v častiach mimo zastavaného územia (Čierny Balog je mernou jednotkou čistoty ovzdušia na Slovensku).

Voda

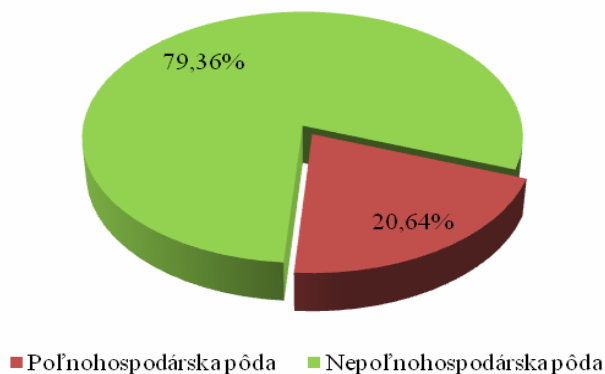
Územie oplýva bohatými a kvalitnými vodnými zdrojmi. Na území Partnerstva MP-ČH sa vyskytujú povrchové tečúce vody, z ktorých najvýznamnejšie sú toky Čierny Hron, Hron, Kamenistý potok, Osrblianka, Muránka a Rimava. Prevažná väčšina úsekov týchto tokov patrí do IV. alebo až V. triedy čistoty. Všetky obce majú vybudované vodovody a majú vlastné zdroje pitnej vody.

Na území sa nachádza pomerne veľa minerálnych prameňov. Množstvo jaskýň je taktiež bohatým zdrojom vysoko kvalitnej pitnej vody. Zásobujeme vodou široké okolie – napr. Muránsky vodovod – Bobačka, Tisovský vodovod - Teplica.

Pôdny fond

Územie Partnerstva MP-ČH až 79,36% zaberá nepoľnohospodárska pôda, najmä lesy (76,17%) a len 20,64% územia pôdneho fondu tvorí poľnohospodárska pôda (graf č. 3, tabuľka č.1V).

Graf č. 3 Rozdelenie pôdneho fondu v území Partnerstva MP-ČH

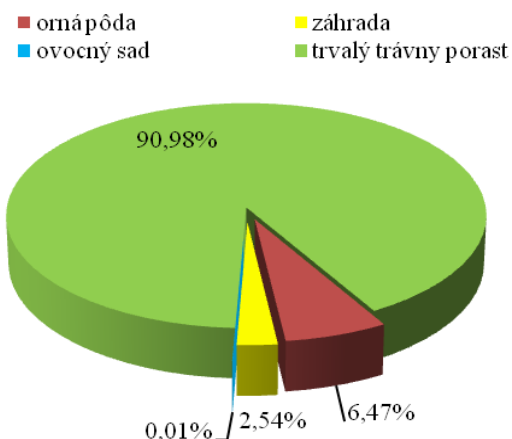
Tabuľka č. 1V Štruktúra pôdneho fondu v území Partnerstva MP-ČH

Územie Partnerstva MP-ČH	Poľnohospodárska pôda					Nepoľnohospodárska pôda					
	Spolu	orná pôda	záhrada	ovocný sad	trvalý trávny porast	Spolu	lesný pozemok	vodná plocha	zastavaná plocha a nádvorie	ostatná plocha	
výmera v km ²	630,23	130,06	8,41	3,30	0,02	118,33	500,17	480,04	1,77	10,55	7,81
výmera v %	100,00%	20,64%	1,33%	0,52%	0,00%	18,78%	79,36%	76,17%	0,28%	1,67%	1,24%

Zdroj: Štatistický úrad, 2014

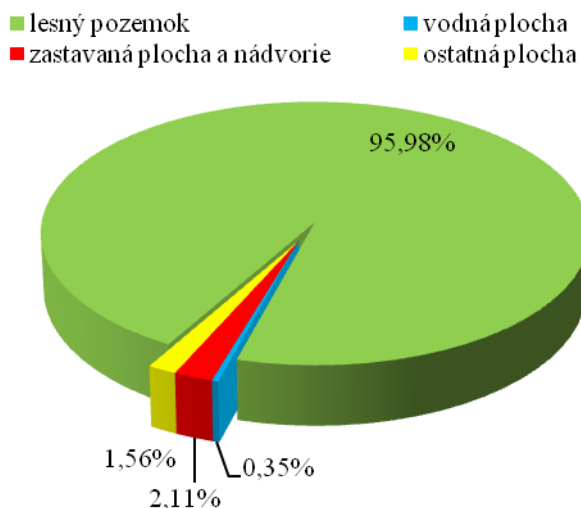
Výrazne najväčšiu časť poľnohospodárskej pôdy (90,98%) tvoria trvalo trávnaté porasty, ktoré sa využívajú ako pasienky (tabuľka č.1V, graf č.4). Pôda je obhospodarovaná menšími súkromnými spoločnosťami a samostatne hospodáriacimi roľníkmi.

Graf č. 4 Rozdelenie poľnohospodárskej pôdy v území Partnerstva MP-ČH

Územie Partnerstva MP-ČH v prevažnej miere zaberajú lesy, až 95,98% nepoľnohospodárskej pôdy, čo predstavuje 76,17% celkovej rozlohy územia (tabuľka č.1V, graf č.5).

Graf č. 5 Rozdelenie nepoľnohospodárskej pôdy v území Partnerstva MP-ČH

V území sa nachádza Národný park Muránska planina, v ktorom sa vyskytuje prevažná rozloha lesov a zasahuje sem v katastri obce Čierny Balog aj chránená krajinná oblasť Poľana. Lesy sú priestorovo rozložené v homogénnych celkoch po obvodě katastrov. Kvantitatívny ukazovateľ rozsahu lesov poukazuje na pozitívne ovplyvňovanie ekologickej stability

a životného prostredia, ale aj vysoké predpoklady ekonomickej výťažnosti územia z hľadiska produkcie drevnej hmoty.

Štruktúru lesnej vegetácie charakterizujú porasty 3. až 6. vegetačného lesného stupňa t.z. dubovo-bukového, bukového, jedľovo-bukového a smrekovo-bukovo-jedľového, v ktorých je zastúpené bukové hospodárstvo živných stanovišť, bukové hospodárstvo exponovaných stanovišť, smrekové alebo borovicové hospodárstvo kyslých stanovišť stredných polôh, smrekové alebo bukové hospodárstvo živných stanovišť stredných polôh, smrekové hospodárstvo živných stanovišť vyšších polôh a smrekové hospodárstvo živných stanovišť horských polôh. Podľa zistení je kvalita listnatých porastov veľmi dobrá, ohrozené sú však najmä ihličnany - kôrovcom a vysychaním.

Vzhľadom na diferencovaný spôsob využívania lesov daný kategorizáciou lesov je v riešenom území 74 % plochy lesov využívaných pre produkčné účely a 27,4 % využívaných s podmienkami pre ochranu mimoriadne nepriaznivých stanovišť, ochranu pôdy a ochranu prírody.

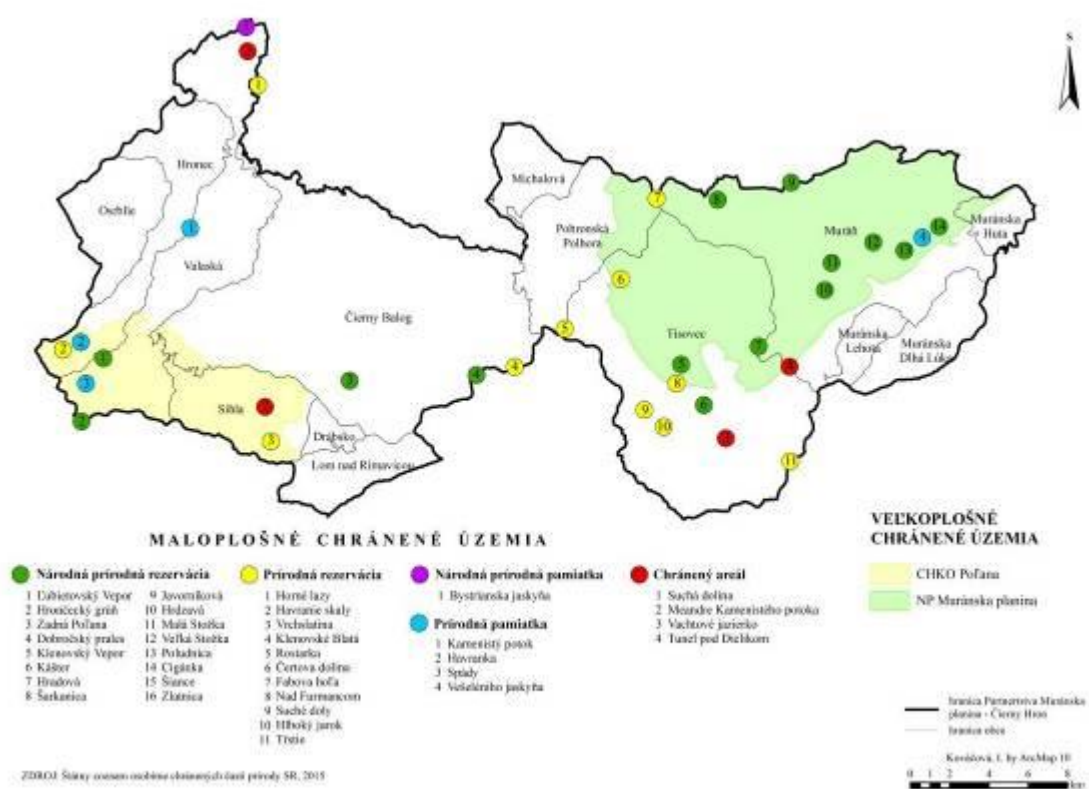
Nerastné suroviny

Územie Partnerstva MP-ČH je známe náleziskami viacerých nerastných surovín. Najdôležitejšou a ekonomicky najzaujímavejšou surovinou je v k.ú. mesta Tisovec ložisko vysoko percentného vápenca s rozvinutou ťažbou spoločnosti Calmit s.r.o. Bratislava. Spracovaná surovina sa vyváža aj do zahraničia, hlavne do susedných krajín a EÚ. V muránskej časti sa nachádzajú ložiská dolomitu. V katastri obce Čierny Balog sa nachádza ložisko nerudných surovín, dekoračného kameňa – granodioritu. Ide o malé ložisko, a preto je jeho využívanie vzhľadom ku kapacite ložiska málo perspektívne.

Chránené územia

Veľkú časť územia, najmä jeho východnú časť, tvorí Národný park Muránska planina so svojim ochranným pásmom. V západnej časti zasahuje do územia Chránená krajinná oblasť Poľana v katastroch obcí Čierny Balog, Sihla, Drábsko, Lom nad Rimavicou (, mapa č. 3).

Mapa č. 3 Chránené územia Partnerstva MP-ČH

Národný park Muránska planina

Patrí k najmladším národným parkom, ale zároveň k najzachovalejším chráneným územiám na Slovensku. Má celkovú rozlohu 203,18 km², jeho ochranné pásmo 216,98 km², spolu vyše 517 km². Jadro národného parku pozostáva z vápencovej a dolomitovej planiny s krasovými útvarmi. Viac ako 290 jaskýň, ktoré nie sú prístupné verejnosti, nachádza sa tu 15 priepastí a viac ako 50 ponorov a vyvieráčiek a mnohé krasové a skalnaté útvary. Najvyšší vrch Národného parku je Fabova hoľa s výškou 1 439 m n. m. Nachádza sa tu aj celkom 32 vodopádov, ktoré sú prírodnými pamiatkami. Najvyšší vodopád Kamenárka pri Tisovci je vysoký 10,5 m. V Národnom parku Muránska planina je chránených viac ako 90 druhov rastlín a viac ako 280 živočíchov. Medzi najznámejšie patrí endemit Lykovec muránsky, ktorý patrí k symbolom národného parku a celého územia. Známý je aj chov polodivokých koní od 50-tych rokov 20. Storočia, v súčasnosti sa tu chová Norik muránskeho typu. Národný park Muránska planina v roku 2012 získal prestížne ocenenie Európskej charty pre trvalo udržateľný turizmus, ako prvé chránené územie na Slovensku a v celej oblasti Karpát.

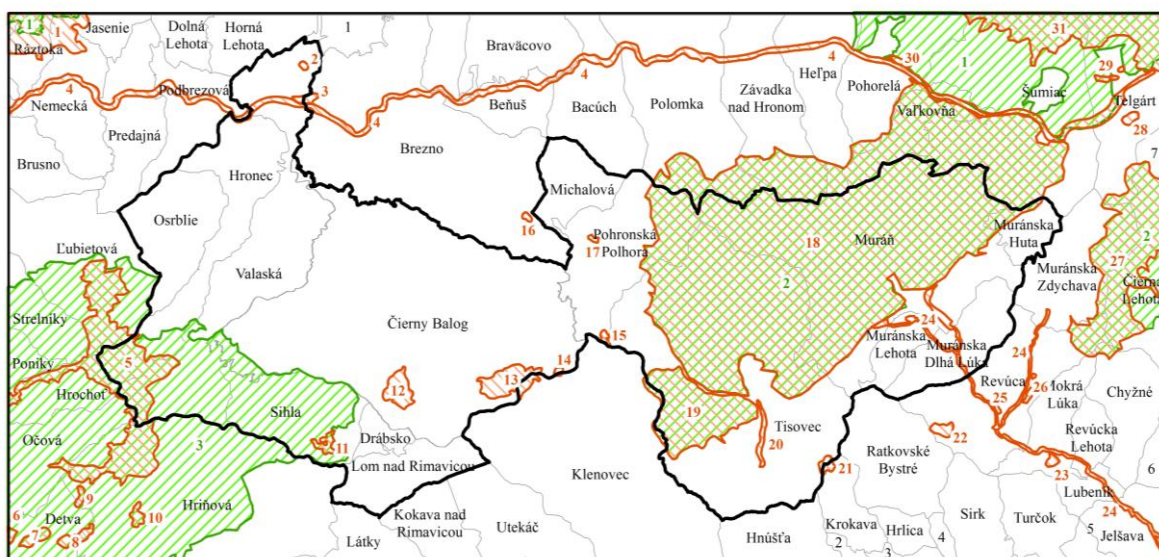
„Územie národného parku je dosiaľ málo využívané pre účely turizmu, avšak aj vďaka prítomnosti národného parku má na to veľký potenciál. Poslaním národného parku nie je byť hlavným promoterom územia pre účely turizmu, avšak má ambíciu prispieť k tomu, aby turizmus predstavoval významný zdroj príjmu a prosperity pre miestne obyvateľstvo a hodnotné zážitky pre turistov na princípoch trvalej udržateľnosti.“ (Stratégia rozvoja trvalo udržateľného turizmu v regióne národného parku Muránska planina, 2011).

Natura 2000

Územia európskeho významu – spadá sem celé územie národného parku a malá časť jeho ochranného pásma. Chránené vtáčie územie Natura 2000 zaberá 70% územia národného parku. Do južnej časti územia Partnerstva MP-ČH (Čierny Balog) zasahuje chránené vtáčie územie Poľana. Druhý typ území zaradených do sústavy NATURA 2000 predstavujú osobitné územia ochrany (SAC). Do tejto kategórie boli zaradené v území MP-ČH už existujúce chránené územia: Dobročský prales, Klenovský Vepor a Klenovské Blatá (mapa č.4).

- Dobročský prales návrh ochrany je z dôvodu výskytu biotopov európskeho významu bukových a jedľových kvetnatých lesov a druhov európskeho významu tj. mlok karpatský (*triturus montandoni*), rys ostrovid (*lynx lynx*), vlk dravý (*canis lupus*) a medveď hnedý (*ursus arctos*).
- Klenovský Vepor návrh ochrany je z dôvodu výskytu biotopov európskeho významu javorovo – bukových horských lesov, horských smrekových lesov, silikátových skalných stien a svahov so štrbinovou vegetáciou, subpanónske travinnobylinné porasty, xerothermné kroviny, bukové a jedľové kvetnaté lesy, kyslomilné bukové lesy, lipovo-javorové sutinové lesy a druhov európskeho významu: kunka žltobruchá (*bombina variegata*), rys ostrovid (*lynx lynx*), netopier obyčajný (*myotis myotis*), medveď hnedý (*ursus arctos*) a vlk dravý (*canis lupus*).
- Klenovské Blatá návrh ochrany je z dôvodu výskytu biotopov európskeho významu prechodné rašeliniská a trasoviská, horské smrekové lesy, brezové, borovicové a smrekové lesy na rašeliniskách, bukové a jedľové kvetnaté lesy a druhu európskeho významu: kunka žltobruchá (*bombina variegata*).

Mapa č. 4 Európska sústava chránených území NATURA 2000

EURÓPSKA SÚSTAVA CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ NATURA 2000

Územie európskeho významu

1 Ďumbierske Tatry	12 Dobročský prales	22 Hodošov les
2 Suchá dolina	13 Klenovský vepor	23 Trešková
3 Horné lazy	14 Klenovské Blatá	24 Alúvium Muráňa
4 Alúvium Hrona	15 Rosiarka	25 Lúka pod cinotorinom
5 Poľana	16 Rohozníanska jelšina	26 Lúky pod Ukorovou
6 Močidianska skala	17 Podpoľana	27 Stolica
7 Detvienský potok	18 Muránska planina	28 Homoľa
8 Kopa	19 Tisovský kras	29 Brezinky
9 Koryto	20 Rimava	30 Pohorelské vchovisko
10 Javorinka	21 Trstie	31 Kráľovohofské Tatry
11 Vrchslatina		

Chránené vtáčie územie

1 Nízke Tatry
2 Muránska planina - Stolica
3 Poľana

— hranica Partnerstva Muránska planina - Čierny Hron
 — hranica obce

1 Mýto pod Ďumbierom
2 Rovné
3 Ploské
4 Ratková
5 Nandraž
6 Magnezitovce
7 Rejdová

ZDROJ: <http://geo.enviroportal.sk/vu/>, <http://geo.enviroportal.sk/uev/>

Kováčová, I. by ArcMap 10

3.1.3. Ľudské zdroje

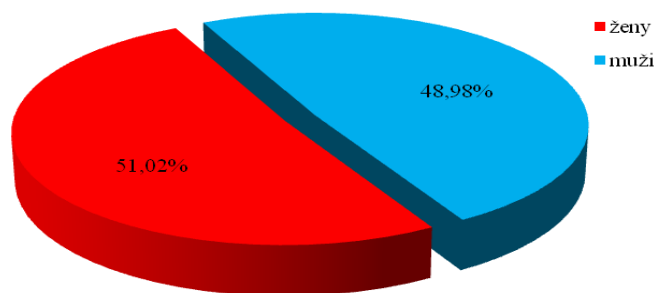
V území Partnerstva MP-ČH na rozlohe 630 km² žije 21 177 obyvateľov v štrnástich obciach (tabuľka č. 3, graf č. 6).

Tabuľka č. 2V Štruktúra obyvateľstva Partnerstva MP-ČH

Stav k 31.12.2014	Počet obyvateľov	Počet		Výmera územia [km ²]	Hustota obyvateľstva
		ženy	muži		
Partnerstvo MP-ČH	21 177	10 805	10 372	630,23	33,60

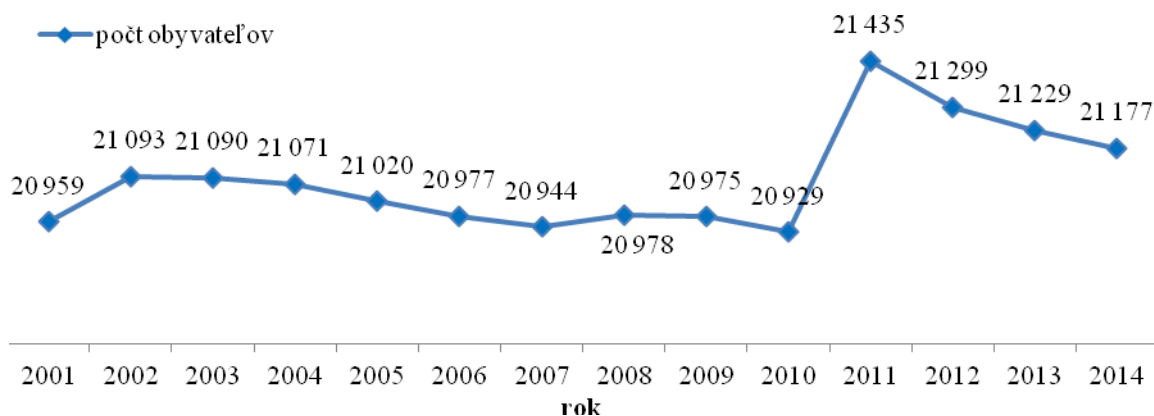
Zdroj: Štatistický úrad, 2014

Graf č. 6 Štruktúra obyvateľov podľa pohlavia

Vývoj počtu obyvateľov z hľadiska celistvosti územia (graf. č.7), pri porovnávaní rokov 2001÷2010 bol vyrovnaný. Výrazný nárast v roku 2011 je pravdepodobne spôsobený úpravou štatistík obcí v rámci výsledkov sčítania obyvateľstva a zmenou legislatívy (najväčší rozdiel má mesto Tisovec a obec Pohronska Polhora). Od tohto roku zaznamenávame znižovanie počtu obyvateľov z dôvodov starnutia obyvateľstva, ale aj odlivu mladých z regiónu za prácou do produktívnejších lokalít Slovenska a zahraničia.

Graf č. 7 Vývoj počtu obyvateľov územia Partnerstva MP-ČH

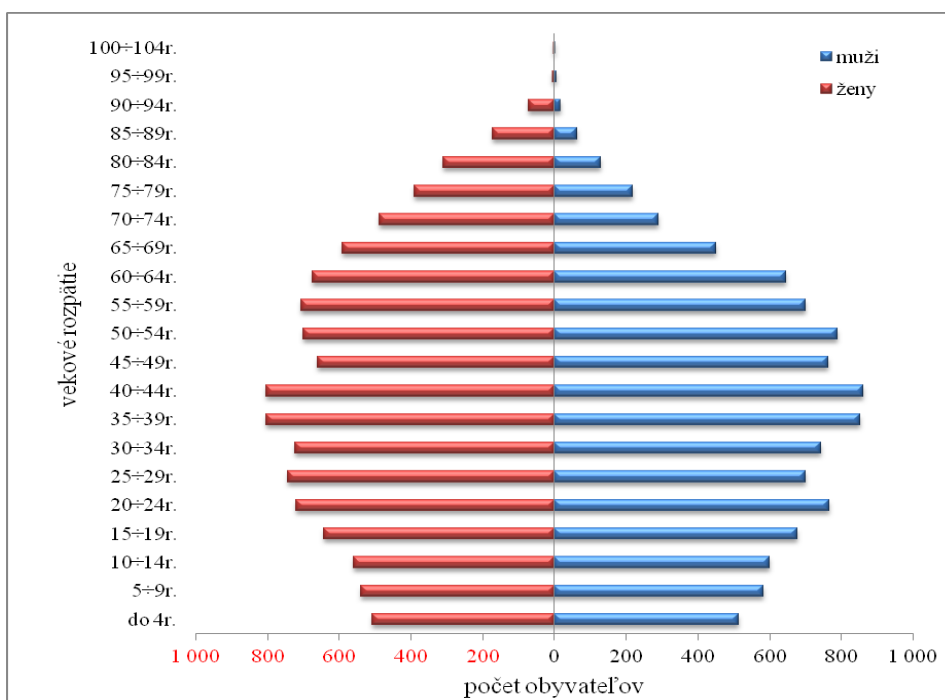

Zdroj: Štatistický úrad, 2014

Štruktúra populácie podľa produktivity

Tabuľka č.3V percentuálne vyjadruje zastúpenie obyvateľov územia z pohľadu produktivity veku. Z celkového počtu obyvateľov územia je až 69,3% osôb v produktívnom veku, pričom najsilnejšia veková skupina je v rozpätí veku 35 až 44 rokov (graf č. 8). Pohlavie v produktívnom veku je percentuálne vyrovnané. Poproduktívne obyvateľstvo v území má zastúpenie 15,1% a predproduktívne obyvateľstvo v území je zastúpené 15,6% mierou.

Graf č.8 Veková štruktúra obyvateľstva Partnerstva MP-ČH k 31.12.2014

Zdroj: Štatistický úrad, 2014

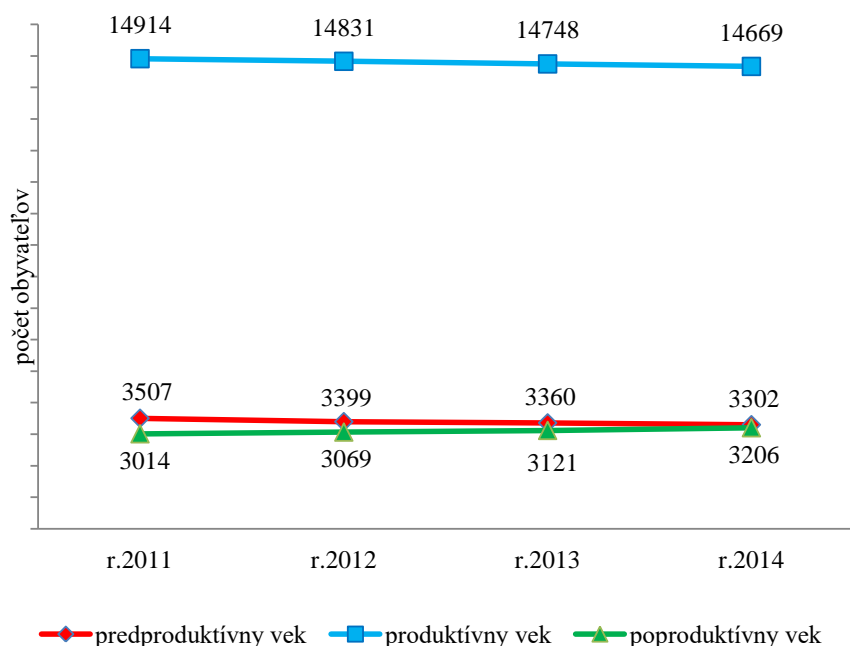
Podľa tvaru vekovej pyramídy ide o regresívnu populáciu, pri ktorej dochádza k starnutiu populácie, pôrodnosť neustále klesá a tým sa formuje veková štruktúra, ktorá sa vyznačuje nižším podielom mladého obyvateľstva.

Tabuľka č.3V Vývoj štruktúry obyvateľstva podľa veku

Partnerstvo MP-ČH	predproduktívny vek			produktívny vek			poproduktívny vek		
	do 14r.			15-64r.			65r. a viac		
	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu
r.2011	1808	1699	3507	7594	7320	14914	1103	1911	3014
r.2012	1761	1638	3399	7557	7274	14831	1118	1951	3069
r.2013	1740	1620	3360	7535	7213	14748	1140	1981	3121
r.2014	1697	1605	3302	7499	7170	14669	1176	2030	3206

Zdroj: Štatistický úrad, 2014

Graf č.9 Vývoj počtu obyvateľov podľa veku

Zdroj: Štatistický úrad, 2014

Vývoj demografickej štruktúry poukazuje na klesajúci trend obyvateľstva v predproduktívnom a produktívnom veku a nárast obyvateľov v produktívnom veku, čo odzrkadľuje všeobecný vývoj na Slovensku. Pre plánovanie sociálnych služieb to znamená, že bude potrebné zriaďovať nové miesta pre klientov v domovoch dôchodcov a zabezpečovať ďalšie sociálne služby v území (opatrovateľskú, denné stacionáre, donášku stravy a in.)

Obyvateľov v produktívnom veku je asi 70%, čo kopíruje aj štruktúru obyvateľstva v SR a Banskobystrickom kraji (tabuľka č.4V).

Tabuľka č.4V Porovnanie demografickej štruktúry územia s priemerom okresov, kraja a SR

územie	predproduktívny vek		produktívny vek		poproduktívny vek		Spolu 100%	Index starnutia*
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	
Slovenská republika	830 181	15,3%	3 834 289	70,7%	756 879	14,0%	5 421 349	91,17
Banskobystrický kraj	95 460	14,6%	464 556	70,9%	95 343	14,5%	655 359	99,88
okres Rimavská Sobota	15 062	17,8%	58 851	69,4%	10 839	12,8%	84 752	71,96
okres Revúca	7 016	17,5%	28 009	69,7%	5 180	12,9%	40 205	73,83
okres Brezno	8 939	14,2%	44 345	70,4%	9 687	15,4%	62 971	108,37
Partnerstvo MP-ČH	3 302	15,6%	14 669	69,3%	3 206	15,1%	21 177	97,09

* počet obyvateľov v poproduktívnom veku pripadajúcich na 100 obyvateľov v predproduktívnom veku

Zdroj: Štatistický úrad, 2014

Národnostné a etnické zloženie obyvateľstva

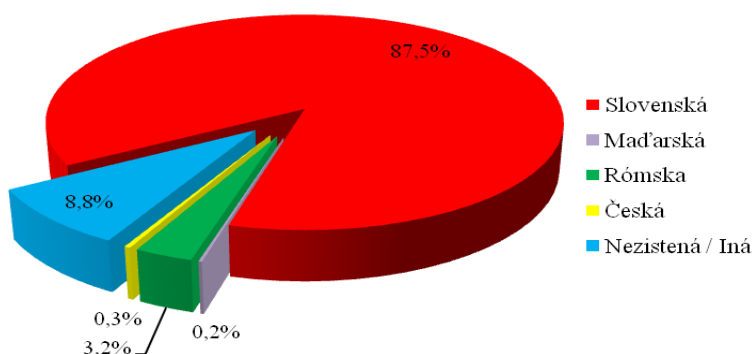
Zloženie obyvateľstva podľa národnostnej príslušnosti na území Partnerstva MP - ČH (podľa údajov poskytnutých Štatistickým úradom SR zo sčítania obyvateľov, domov a bytov v r.2011), znázorňuje tabuľka č.5V a graf.č.10. Na celom území Partnerstva MP - ČH prevažuje obyvateľstvo slovenskej národnosti, ostatné národnosti sú zastúpené zanedbateľne, okrem rómskeho etnika, ktoré je zastúpené 3,2% z celkového počtu obyvateľov, čo nie je najpresnejší údaj, pretože Rómovia sa všetci nehlásia k rómskej ale k slovenskej národnosti. Zastúpenie rómskeho etnika je výrazné v obciach MDL – 41,5%, Muráň – 35,2% a Čierny Balog 13,2% (tabuľka č.6V, graf č. 11). Počet rómskeho etnika má stúpajúcu tendenciu, z čoho vyplýva v budúcnosti – realizovať viac programov a projektov v území na prácu s MRK (pokračovanie a rozvoj terénnej a komunitnej sociálnej práce, udržiavanie a zriaďovanie komunitných centier a in.)

Tabuľka č.5V Zloženie obyvateľstva podľa národnostnej príslušnosti

	Národnosť					Obyvateľstvo spolu
	slovenská	maďarská	rómska	česká	nezistená / iná	
počet	18 740	41	676	70	1 879	21 406
%	87,5%	0,2%	3,2%	0,3%	8,8%	100,0%

Zdroj: Štatistický úrad, SODB 2011

Graf č. 10 Zloženie obyvateľstva podľa národnostnej príslušnosti

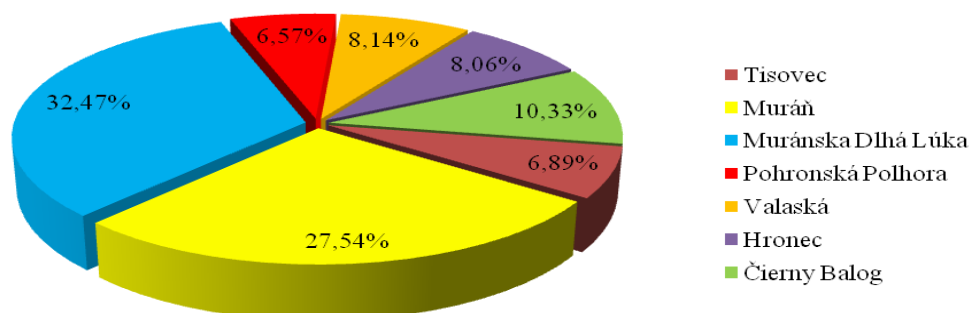
Tabuľka č.6V Podiel obyvateľov vybraných obcí regiónu, žijúcich v rómskych osídleniach

Územie	Počet obyvateľov obce podľa údajov z OcÚ/MsÚ r.2013	Percentuálne zastúpenie Rómov (odhad)	Počet rómov vypočítaný z % odhadu
Tisovec	3 987	8,8%	351
Muráň	1 271	35,2%	447
Muránska Dlhá Lúka	911	41,5%	378
Pohronská Polhora	1 697	8,4%	143
Valaská	3 810	10,4%	396
Hronec	1 163	10,3%	120
Čierny Balog	5 148	13,2%	680
Partnerstvo MP-ČH	21 229	11,8%	2 514

Zdroj: Atlas rómskych komún, 2013

Reálne sa zvyšuje počet obyvateľov Rómskej národnosti vo viacerých obciach, čo si bude vyžadovať kvalitné plánovanie rozvoja sociálnych služieb, školstva a celoživotné vzdelávacie aktivity pre týchto spoluobčanov.

Graf č. 11 Rómske obyvateľstvo žijúce v území podľa obcí (odhad)

Vierovyznanie

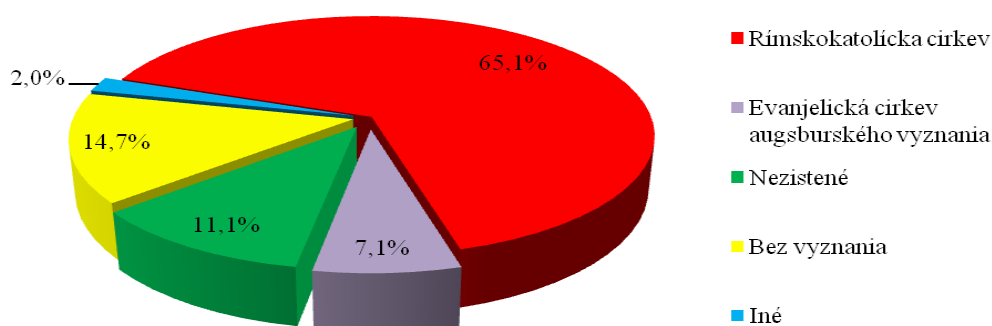
V území Partnerstva MP - ČH celkovo prevažujú veriaci hlásiaci sa k rímskokatolíckej cirkvi v celkovom počte 65,1% obyvateľov územia. Nižšie zastúpenie má evanjelická cirkev augsburského vyznania v celkovom počte 7,1% obyvateľov územia. Ostatné cirkvi sú zastúpené zanedbateľne. Nachádza sa tu druhá najpočetnejšia skupina obyvateľov bez vyznania zastúpená 14,7% obyvateľov územia (tabuľka č.7V, graf č. 12).

Tabuľka č.7V Zloženie obyvateľstva podľa náboženského vyznania

<i>Náboženské vyznanie</i>	<i>počet obyvateľov</i>	<i>% obyvateľov</i>
Rímskokatolícka cirkev	13 938	65,1%
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	1 525	7,1%
Nezistené	2 376	11,1%
Bez vyznania	3 144	14,7%
Iné	423	2,0%
Spolu za územie Partnerstva MP-ČH	21 406	100,0%

Zdroj: Štatistický úrad, SODB 2011

Graf č. 12 Zloženie obyvateľstva podľa náboženského vyznania

V území Partnerstva MP-ČH je nadviazaná veľmi dobrá spolupráca s farskými úradmi, ktoré participujú svojimi aktivitami na živote v regióne. Dva cirkevné zbory ECAV z Tisovca a Muránskej Dlhej Lúky sú aj členmi Partnerstva MP-ČH a zapájajú sa aktívne do činnosti OZ.

Vzdelanostná úroveň – stupeň aj druhy, vývojové trendy vo vzdelanosti

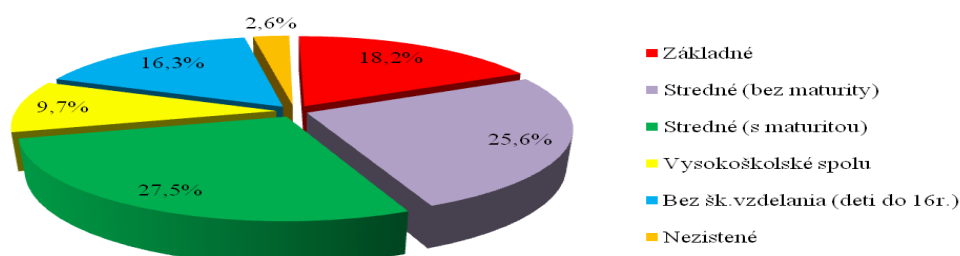
Najviac zastúpenou skupinou sú obyvatelia so stredným odborným vzdelaním s maturitou, alebo bez maturity (tabuľka č.8V, graf č.13). Mesto Tisovec má podstatne väčšie zastúpenie vzdelania humanitného charakteru, ako ostatné obce. Ukazovateľ vysokoškolského vzdelania je priaznivý v porovnaní s inými vidieckymi regiónmi Slovenska. V území Partnerstva MP-ČH dosiahlo 9,7% obyvateľov vysokoškolské vzdelanie. Vzdelanostná úroveň sa v niektorých obciach zvyšuje, inde znižuje. Stredné školy sa viac orientujú na poskytovanie služieb, prispôsobujú sa potrebám územia. V súčasnosti nedokážeme exaktne určiť vývoj vzdelania, no trendy a tvrdá konkurencia pracovného trhu núti ľudí k celoživotnému vzdelávaniu.

Tabuľka č.8V Zloženie obyvateľstva podľa najvyššie dosiahnutého vzdelania

<i>Najvyššie dosiahnuté vzdelanie</i>	<i>počet obyvateľov</i>	<i>% obyvateľov</i>
Základné	3 906	18,2%
Stredné (bez maturity)	5 488	25,6%
Učňovské (bez maturity)	3 369	15,7%
Stredné odborné (bez maturity)	2 119	9,9%
Stredné (s maturitou)	5 880	27,5%
Úplné stredné učňovské (s maturitou)	717	3,3%
Úplné stredné odborné (s maturitou)	4 384	20,5%
Úplné stredné všeobecné	779	3,6%
Vysokoškolské spolu	2 080	9,7%
Vyššie odborné vzdelanie	309	1,4%
Vysokoškolské bakalárske	430	2,0%
Vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	1 294	6,0%
Vysokoškolské doktorandské	47	0,2%
Bez školského vzdelania (deti do 16r.)	3 488	16,3%
Nezistené	564	2,6%
Spolu za územie Partnerstva MP-ČH	21 406	100,0%

Zdroj: Štatistický úrad, SODB 2011

Graf č. 13 Zloženie obyvateľstva podľa najvyššie dosiahnutého vzdelania

3.1.4. Materiálne zdroje

Infraštruktúra

Cestná sieť je iba čiastočne uspokojivá. Cesty 1. a 2. triedy sú udržiavané. Obce udržiavajú a opravujú miestne komunikácie, podľa svojich finančných možností. Cesty 3. triedy sú väčšinou vo veľmi zlom stave. Pozitívom je ukončenie 1. etapy rekonštrukcie cesty 1. triedy z Brezna do Tisovca na úseku Zbojská – Bánovo, smerom na Tisovec. Potrebná je rekonštrukcia II. etapy tejto cesty, čo by napomohlo k zrýchleniu a skvalitneniu dopravy medzi Horehroním a Gemerom. Nepriaznivý je stav ciest a komunikácií v správach miestnych samospráv, ktoré sú často kritizované verejnosťou.

Železničná trať vedie cez obec Valaská (trať Banská Bystrica – Brezno – Červená Skala) a medzi Breznom a Tisovcom, kde je využívaná na osobnú prepravu. Zároveň cesta ozubnicovou železnicou na úseku Pohronská Polhora – Tisovec je turistickou atrakciou so stúpaním až 50,2 promile. Je to viac ako 100-ročná technická pamiatka, ktorá prechádza prekrásnym prírodným terénom.

Obce Partnerstva boli plynofikované v 80 až 90 rokoch 20. Storočia. Plynofikovaných je 8 zo 14 obcí. Stav je momentálne uspokojivý.

Väčšina obcí nie je odkanalizovaná, alebo je odkanalizovaná len čiastočne. Tento pretrvávajúci problém je potrebné v budúcom období postupne riešiť. Všetky obce majú verejný vodovod, na ktorý je napojených viac ako 85% obyvateľov žijúcich v území (Tabuľka č.9V).

Tabuľka č.9V Prehľad vybavenosti územia infraštruktúrou

Názov infraštruktúry	Jednotka	Množstvo	Doplňujúce informácie
Dopravná infraštruktúra			
Cesty I. triedy	km	26,8 km	I/66, I/72
Cesty II. triedy	km	40,1 km	II/529, II/531, II/532
Cesty III. cesty	km	38,1 km	2375, 2376, 2377, 2391, 2380, 2724, 2393, 2394, 2395, 2769, 2770, 2781, 2827, 2828
Miestne komunikácie	km	139,0 km	prašný povrch 35,0 km
Chodníky	km	28,6 km	
Parkoviská a plochy na parkovanie	počet/kapacita	24/660	
Železnica	km	32,4 km	172, 174, 265, 501, (bez ČHZ 900)
Železničné zastávky	počet	10	
ČHZ zastávky	počet	17	dĺžka trate 16,4 km
Autobusové zastávky	počet	112	
Autobusové linky miestne	počet	38	
Autobusové linky diaľkové	počet	19	
Environmentálna infraštruktúra			
Kanalizácia	počet obcí	8	
Stoková sieť	počet obcí	5	38,6% obyvateľov napojených
Čistička OV spustená	počet	4	34,0% obyvateľov napojených
Čistička OV rozostavaná	počet	1	
Komunikačná infraštruktúra			
TV vysielanie	počet staníc	7	STV1,STV2, STV 3, Markíza, JOJ, JOJ Plus, Doma, TA3
Káblková televízia	obce	1	Valaská
Mobilné siete	počet operátorov	4	Orange, T-mobile, O2, 4-ka
Telefónna sieť	počet digitálnych ústrední	1	digitálna
Internet	počet poskytovateľov	nezistené	DSL, analóg, WIFI, mobilná sieť
Technická infraštruktúra			
Plyn	počet obcí	8	
Vodovod	obce / pokrytie	13 / 85,5%	
Elektrina		22kV	majiteľ: SSE, VSE

Zdroj: Cestná databanka, 2014

Vybavenosť územia

Tabuľka č.10V Vybavenosť územia Partnerstva MP-ČH

<i>Vybavenosť obcí a služby</i>	<i>Počet obcí s dostupnou vybavenosťou alebo službou</i>
Predajňa potravinárskeho tovaru	14
Predajňa ostatného tovaru	10
Reštauračné zariadenia	13
Ubytovacie zariadenia	11
Welines	3
Základná škola	9
Materská škola	9
Stredná škola	2
Detský domov	2
Domov dôchodcov a Domov sociálnych služieb	3
Telocvičňa	6
Športovisko (ihrisko, mimo areálov škôl)	10
Kúpalisko	1
Pošta	10
Knižnica	10
Turisticko-informačné kancelárie	4
Bankomat	3
Pobočka komerčnej poisťovne	1
Komerčná banka	1
Obecná (mestská) polícia	1
Samostatné ambulancie praktického lekára pre deti a dorast	3
Samostatné ambulancie praktického lekára pre dospelých	6
Samostatné ambulancie praktického lekára gynekológa	3
Samostatné ambulancie praktického lekára stomatóloga	6
Lekárne a výdajne liekov	3
Komunálny odpad / využívaný KO / zneškodňovaný KO	14
Servis pre údržbu a opravu motorových vozidiel	6
Čerpacia stanica pohonných látok	2
Mestský úrad	1
Obecný úrad	13
Matričný úrad	6
Stavebný úrad	6
Farský úrad	11
Cintorín	14
Domy smútku	8

Zdroj: OÚ a MsÚ 2014

3.1.5. *Spoločenské kultúrne a historické zdroje*

Školstvo

Základných škôl je v území deväť: ZŠ Čierny Balog; Špeciálna ZŠ Muránska Dlhá Lúka; ZŠ Muráň (pre žiakov z obcí Muráň, Muránska Huta, Muránska Lehota); ZŠ a ZUŠ Pohronská Polhora (pre žiakov z obcí Michalová a Pohronská Polhora); ZŠ a ZUŠ Valaská (pre obce Valaská, Hronec a Osrbľie); ZŠ a ZUŠ Tisovec; ZŠ špeciálna v Čiernom Balogu; ZŠ s MŠ Lom nad Rimavicou; ZŠ a špeciálna internátna škola vo Valaskej.

V Tisovci je zaznamenaný úbytok žiakov ZŠ – najmä na 2. stupni. Žiaci (nadanejší, s lepším prospechom) odchádzajú na osemročné bilingválne gymnázium v meste a tam končia povinnú školskú dochádzku. Tak isto aj žiaci z ostatných obcí sledovaného územia si plnia povinnú školskú dochádzku aj na osemročných gymnáziách v Tisovci, Hnúšti a v Brezne.

Stredné školy sa v území Partnerstva MP-ČH nachádzajú v meste Tisovec (Evanjelické cirkevné bilingválne gymnázium - EGT a Stredná odborná škola- SOŠ).

Výučba v EGT je v anglickom jazyku, čo umožňuje študentom široké uplatnenie sa v ďalšom štúdiu na vysokých školách doma aj v zahraničí. Anglický jazyk vyučujú prevažne lektori z USA a preto má EGT vysoký kredit na celom Slovensku.

Začiatky SOŠ siahajú do r. 1951, keď sa tu vyučoval odbor hutnícky, neskôr chemický. V škole sa v súčasnej dobe vyučujú odbory: elektrotechnika, manažment regionálneho cestovného ruchu a grafik digitálnych médií. Pre územie Partnerstva MP-ČH predstavujú študenti odboru cestovného ruchu príležitosť naštartovať novú rozvojovú etapu s využitím odborného vzdelania. Absolventi študijného odboru budú pripravení pre prax na strednom a vyššom stupni manažmentu regionálneho cestovného ruchu. Uplatnia sa v územných organizáciách cestovného ruchu, turistických informačných centrách, v sprievodcovskej činnosti, v animačných a kongresových službách, v orgánov miestnej regionálnej samosprávy, verejnej a štátnej správy na úseku cestovného ruchu. SOŠ v Tisovci je aktívnym členom Partnerstva MP-ČH a jeho žiaci sa zúčastňujú na spoločných realizovaných aktivitách (napr. spolupráca na projektoch – Ekosystémové služby v NP MP, vydanie dvojročného kalendára, propagačných materiálov a in.)

Zdravotníctvo

Zdravotná starostlivosť v území je zastúpená len základnou ambulatnou starostlivosťou všeobecného lekára a stomatóloga, v obci Valaská a Čierny Balog ordinuje aj pediater a v meste Tisovec poskytujú služby gynekológ a pediater. Geografické sieťovanie ďalšej

ambulantnej a lôžkovej starostlivosti je riešené v okresných NsP a to v Brezne, Hnúšti, Revúcej a Rimavskej Sobote. Sídla RZP sú v obci Lom nad Rimavicou a v meste Tisovec, ostatné obce sú zabezpečené spádovo. V riešenom území majú prevádzku štyri lekárne.

Sociálne služby

Sociálne služby a opatrovateľskú službu v území Partnerstva MP-ČH zabezpečujú obce v zmysle Zákona č.448 / 2008 Z.z. o sociálnych službách, na základe potrieb obyvateľov. Tiež ju vykonávajú organizácie v zriaďovacej pôsobnosti BBSK, mimovládne organizácie a cirkev. Dlhodobá starostlivosť o seniorov a zdravotne postihnutých občanov je zabezpečená v zariadeniach DD a DSS v obciach Hronec, Drábsko a v meste Tisovec, avšak počet lôžok je pre územie nepostačujúci. V území chýbajú zariadenia na rehabilitáciu pre zdravotne postihnutých, občanov po úrazoch a in. Detské domovy sú v obci Valaská a v meste Tisovec. Sú to zariadenia s prevažujúcou starostlivosťou rodinného typu.

V obciach, kde je vyšší počet MRK, boli zriadené komunitné centrá a pracoviská TSP, ktoré zabezpečovali pomoc a sociálne služby vrátane terénnych do konca októbra 2015 v rámci národného projektu (Tisovec, Čierny Balog, Muráň, Muránska Dlhá Lúka) . Počet sociálnych a komunitných pracovníkov by bolo vhodné v budúcnosti zvýšiť a zabezpečovať tak dostatočne komplexné sociálne služby aj v ďalších obciach kde žije vyšší podiel obyvateľov MRK..

Iné verejné služby

Informačné centrá, poskytujú informácie turistom a návštevníkom územia, sú zriadené v meste Tisovec, obci Čierny Balog, Muráň a v sedle Zbojská.

VYDRA, nezisková organizácia (vidiecka rozvojová agentúra), pôsobiaca v obci Čierny Balog poskytuje informácie pre návštevníkov obce Čierny Balog, Lesníckeho skanzenu, Čiernohronskej železnice v dvoch TIK.

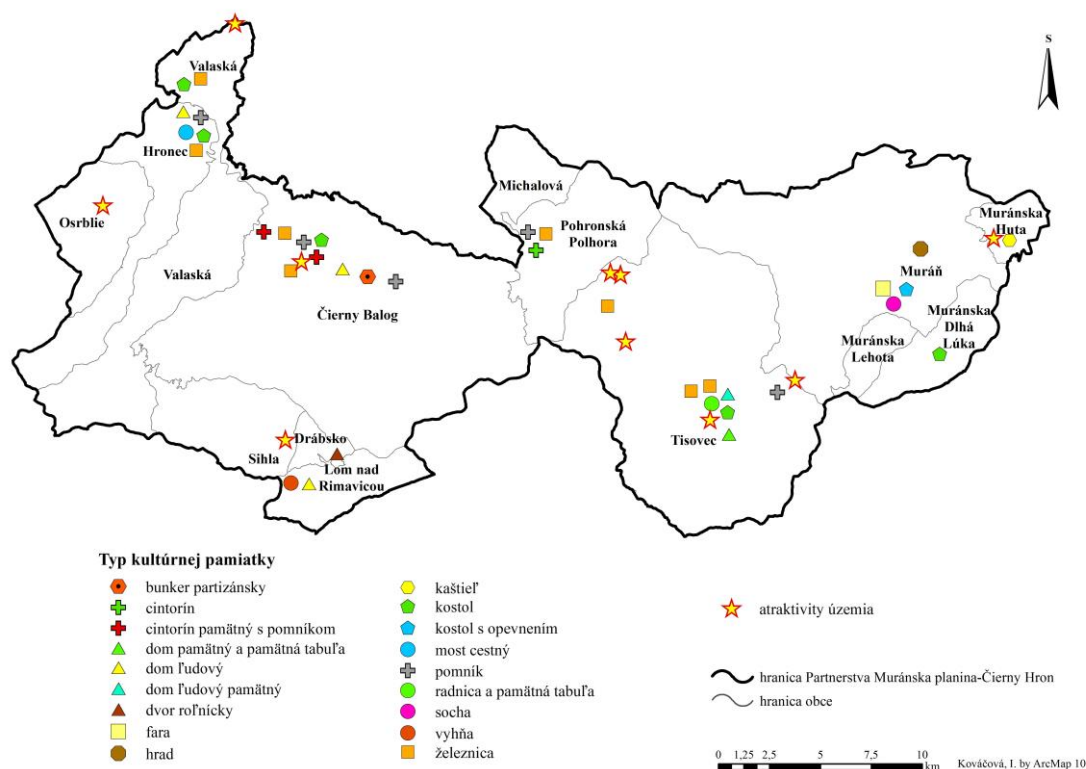
Mimovládny sektor zastupujú organizácie a OZ zamerané na rozvoj cestovného ruchu, udržiavanie tradícií, na kultúrnu a športovú činnosť, ochranu prírody, prácu s rodinou a deťmi, s MRK a sociálnu pomoc. Významnú úlohu v poskytovaní sociálnej pomoci zohráva OZ Paradiso, OZ Mirikle a KC Čierny Balog. Ďalšie komunitné centrá sú v Tisovci- v miestnej časti Rimavská Píla, v Muránskej Dlhej Lúke a v obci Muráň. V meste Tisovec funguje od r. 2007 Materské centrum Stonožka a OZ Pomocnica, ktorá zabezpečuje šatstvo

a zdravotníckej pomôcky pre sociálne odkázaných v celom území, a Rómom sa venuje OZ Gamaben.

Historické zdroje územia

Územie Partnerstva MP-ČH nemá spoločnú históriu. Historicky sú vzájomne previazané obce Muránskeho panstva (Muráň, Muránska Huta, Muránska Dlhá Lúka a Muránska Lehota) a obce Ľupčianskeho panstva (Hronec, Osrblie, Valaská). Najväčší rozvoj zaznamenali počas panovania posledného vlastníka Ferdinanda Coburga. Historicky je územie vzájomne previazané najmä ťažbou a spracovaním železnej rudy (hutníctvom), ktoré ovplyvňovalo v 19. storočí takmer všetky obce územia. Územie v druhej polovici 19. storočia patrilo k najvýznamnejším železiarskym oblastiam v celom Uhorsku. V prílohe č.10 uvádzame zoznam zapísaných Národných kultúrnych pamiatok územia Partnerstva MP-ČH. V mape č.5 sú vyznačené aj ostatné atraktivity územia, ktoré nie sú v zozname NKP, ale pre ponuku v CR sú zaujímavé.

Mapa č. 5 Národné kultúrne pamiatky a atraktivity územia Partnerstva MP-ČH

Hrady, zámky

Muránsky hrad - jeho zrúcanina je dominantou územia, bol postavený na ťažko prístupnom brale Cigánka. Jeho stavba sa začala v r. 1243 a dominovali na nej strážne veže, budovy dielní a skladov. Muránsky hrad patril k strážnym a nedobytným pevnostiam, najmä pre výhodnú polohu. Vyhořel v 18. storočí dvakrát a odvtedy bol neobývaný. V súčasnosti je využívaný ako turistická atrakcia a spája sa s ním aj meno Muránskej Venuše a turistickej cesty Márie Széchy.

Tisovský hrad, mohutný vápencový vrch Hradová (887 m n. m.) patrí k turisticky najatraktívnejším lokalitám Národného parku Muránska planina. Táto výrazná krajinná dominanta je plná zaujímavých skalísk a krásnych vyhlídkových miest. Vo svojej vrcholovej časti navyše ukrýva i skromné zvyšky ruín stredovekého hradu. Hrad Hradová pochádza pravdepodobne z 13. storočia. Areál hradu nie je veľký. Zachovalo sa len torzo z múrov.

Predná Hora, v povedomí širokej verejnosti známa ako sídlo liečby drogových a iných závislostí. Predná Hora nie je samostatnou obcou, patrí do katastrov obcí Muránska Huta a Muráň. Veľkolepý kaštieľ na Prednej Hore ako aj Lovecký zámoček, dal postaviť bulharský cár - František Coburg. V kaštieli je v súčasnosti Odborný liečebný ústav psychiatrický (OLÚP), zameraný na liečenie návykových závislostí. V oboch zariadeniach je možné po dohode absolvovať prehliadku výstavných priestorov a historických artefaktov.

Ľudová architektúra

V lokalite Vrchy sa zachovalo niekoľko pôvodných vrchárskych dreveníc a stavieb, ktoré boli vybudované v 19. storočí v súvislosti s rozvojom lesníctva a sklárstva v tejto lokalite. V obci Drábsko je niekoľko pozoruhodných dreveníc pamiatkovo chránených objektov. Zachované drevené ľudové domy sú v časti Skálnik a tiež v samotnej obci. Etnograficky je Drábsko priradované k známej detvianskej oblasti.

Osada Kysuca patrí pod obec Drábsko. Po rozsiahlom lesnom polome na prelome 17. a 18. stor. gróf Forgáchom osídlil osadu drevorubačmi z Oravy (1810). Neskôr po vyklčovaní lesov k nim pribudli pastieri, furmani a neskôr sklári z Kysúc a Valaška. Postupne sa Drábsko rozšírilo o ďalšie osady - Dolinu, Kysucu, Sedmák a in. V lokalite Kysuca sa zachoval pôvodný charakter zástavby, ktorý patrí k najpôvodnejším pamiatkam ľudovej architektúry na Slovensku. Je výnimočná tým, že sa jej vyst'ahovaním zakonzervovala krajinná štruktúra a zachoval sa architektonický charakter zástavby.

Zachovalá pôvodná tradičná architektúra v obci **Muránska Lehota** je charakterizovaná spoločnými otvorenými dvormi s murovanými prízemnými domami so sedlovými, alebo valbovými strechami. Sedlové strechy sú obvykle s rovným plným murovaným štítom, s krátkou podlomenicou. Pôvodná výstavba je sústredená v centrálnej časti obce okolo námestia. Historickú hodnotu obce prezentuje najmä niekoľko zachovalých historických urbanistických štruktúr ako napríklad samostatné tradičné murované komory („lendhausy“). Tradičné drevené studne sa zachovali v niektorých dvoroch.

Obec Muráň je miestom viacerých architektonických pozoruhodností, charakter centra obce je skôr mestského rázu s pôvodnými stavbami zo začiatku 19. storočia. sa ešte nájde aj zopár pôvodných dreveníc a murovaných komôr, tzv. lenhauzov z prelomu 19. a 20. storočia.

Čierny Balog prevládala zástavbou zrubová i murovanou. Väčšinou trojpriestorové domy so sedlovými strechami, doskovým štítom, novšie i bez podlomenice. Krytina šindľová. Mazanie a bielenie zrubových domov novšieho dáta. V izbách palubovky za domami šopy, prípadne maštale. Dvory otvorené i uzavreté vysokými doštenými bránami, čo v ulicovej zástavbe vytvára jednoliaty celok drevenej architektúry. Zrubová architektúra sa zachovala hlavne v osadách patriacich k obci.

Pohronská Polhora má miestami zachovalú pôvodnú a ľudovú architektúru krajového typu s čiastočným omazávaním a bielením časti domu okolo okien, kde pitvor mal funkciu kuchyne, v izbe bola pec s kochom.

Technické pamiatky a zaujímavosti:

Čiernohronská lesná železnica (ČHŽ), je dominantou územia Partnerstva MP-ČH. Je to úzko koľajová železnica (rozchod koľají 760 mm) vybudovaná v rokoch 1908 – 1909, ktorá pôvodne slúžila na kvalitnú a plynulú dopravu dreva počas celého roka. Jej maximálna dĺžka bola 131,98 km a viedla do väčšiny dolín povodia Čierneho Hronu. Lesná železnica sa zapísala i do dejín Slovenského národného povstania v roku 1944, keď zabezpečovala pre partizánov dovoz proviantu a munície do hôr. Významným spôsobom prispela ku skutočnosti, že Nemci Čierny Balog nikdy nedobili.

V súčasnosti je zrekonštruovaných 15 km, železnica slúži na rekreačné účely a od roku 2001 opäť aj na prevoz dreva. Trať vedie z Chvatimechu cez Hronec do Čierneho Balogu a do Vydrovskej doliny, zrekonštruovaný je aj úsek Čierny Balog - Dobroč. Pripravuje sa rekonštrukcia, výstavba a sprevádzkovanie ďalších úsekov a prepojenie s ozubnicovou traťou z Brezna do Tisovca.

Ozubnicová trať Bánovo – Zbojská – Pohronská Polhora (miestnej železnice Podbrezová – Brezno – Tisovec) bola sprevádzkovaná v roku 1896. Hlavným motívom jej výstavby bolo uľahčenie spojenia medzi železničnými v Tisovci, Podbrezovej a Hronci. Najvýznamnejšou terénnou prekážkou na jej trase bol masív Slovenského Rudohoria. Projektanti navrhli spojiť východiskovú a koncovú stanice novej línie železničnou traťou dĺžky 41,2 km, ktorá prekonávala horský hrebeň cez sedlo Zbojská vo výške 725 m.n.m. stúpaniami až 50,2 promile. Medzi stanicami Bánovo a Zbojská trať na dĺžke 4,7 km zdolala výškový rozdiel 166 m. Na trati s polomeri oblúkov iba 200 m boli dva veľké viadukty a viacero ďalších umelých stavieb, najmä kratších mostov a oporných múrov.

Zubačka od počiatku slúžila osobnej i nákladnej doprave, ktorej hlavným artiklom bolo uhlie, surové i spracované železo, ako aj stavebné a palivové drevo. Šanca na nové využitie čoraz zbytočnejšej železničnej trate sa začali črtať po nežnej revolúcii začiatkom 90. rokov 20. stor. Vtedy už patrila tisoovská zubačka medzi posledné tri existujúce ozubnicové železnice normálneho rozchodu (t. j. 1435 mm), alebo aspoň približne normálneho rozchodu v celej Európe, resp. medzi posledných päť takých železníc na celom svete. V roku 2014 sa podarilo po 10 ročnej oprave podarilo sprevádzkovať historický ozubnicový parný rušeň, ktorý pod správou občianskeho združenia Zubačka, začal jazdiť na trati Tisovec – Zbojská.

Vysoká pec Tri vody je postavená na obcou Osrblic. Odlievane tu boli delové gule použité v revolúcii 1848-1849, ale aj rúry, kachle, železný riad. K huti patrili železorudné bane v blízkych dolinách Pejko, Hámorná a Malá prostredná, v ktorých boli zariadenia na premývanie a drvenie rudy. Železiareň v roku 1882 vyhorela a neskôr ju rozobrali. Časť pece sa našťastie zachovala a jej 8,5 m vysoký plášť zakonzervovali.

Lejárstvo zavedené ako nové odvetvie železiarskej výroby v obci Hronec. Už od roku 1742 sa tu začala vo väčšom množstve výroba liatinových výrobkov priamym odlievaním z vysokej pece. V 50 rokoch 18. storočia bol Hronec s dvoma vysokými pecami a hámrami najväčším železiarskym podnikom nielen na Slovensku ale aj v Uhorsku. V r. 1810 vyrobili prvý liaty most, ktorý je umiestnený v obci, pred závodom ZLH a. s. Postupne tu boli vyrábané aj pušky a delá. Dodnes zachovaný mlyn, kde sa mleli prírodné farbivá, používané na vyrábaný smaltovaný riad. Aj liatinové stĺpy verejného osvetlenia v obci, pripomínajú niekdajšiu slávu zlievarenstva v Hronci.

So zlievarenstvom v Hronci je prepojená aj ďalšia pamiatka - **Unikátny komplex liatinových krížov**, zachovalý na cintoríne v Pohronskej Polhore, kde by ich malo byť okolo 100. Predstavuje jeden z najzachovalejších cintorínov s liatinovými krížmi na Slovensku. Tieto

kríže sú hodnotným dokladom regionálnej kovovýroby a dokumentom vývoja umelecko-remeselnej tvorby. Liatinové kríže sa v menšom počte nachádzajú aj v iných obciach napríklad vo Valaskej (asi 40) v obci Hronec ich presťahovali do expozície zriadenie v historickej zvonici.

V roku 2015 oslávila **Lanová dráha na Chvatimech** 60. výročie. Jedná sa o prvú sedačkovú lanovku vyrobenú na Slovensku. V roku 2006 lanovka získala certifikát od Prvého medzinárodného múzea lanových dráh v Berlíne deklarujúci jej jedinečnosť. Myšlienka opätovného sprevádzkovania lanovky pre turistov a lyžiarov aj v prepojení na blízku Čiernohronskú železničku v súčasnosti opäť ožíva.

Múzeá

- Expozícia F. Coburga v Poľovníckom zámočku na Prednej Hore, zriadená Múzeom vo Sv. Antone v spolupráci s OLUP Predná Hora.
- Expozícia NP Muránska planina v priestoroch viacúčelového zariadenia v Muráni je pod Správou NP Muránska planina.
- Mestské múzeum Tisovec – expozícia „Odkazy histórie“ a „Železiarstvo a remeslá“ sa nachádza v budove mestského úradu. K múzeu patrí aj expozícia o živote V. Clementisa, ktorá je umiestnená v jeho rodnom dome spolu s expozíciou zo života V. Vraného (starého otca V. Clementisa). Múzeum je pod správou mesta Tisovec.
- Múzeum Ozubnicovej železnice – expozícia je umiestnená na veľkej železničnej stanici v Tisovci, je venované ozubnicovej trati Tisovec – P. Polhora a prevádzkuje ho OZ Zubačka.
- Expozícia tradičnej kultúry obce Pohronská Polhora je venovaná životu, zvykom, remeslám a tradíciám. Nachádza sa v priestoroch obecného úradu, ktorý ju aj spravuje.
- Izba ľudových tradícií v Čiernom Balogu sa nachádza v kultúrnom dome, je pod správou obce, vystavujú sa v nej exponáty zo života starých Baločanov.
- V Čiernom Balogu sa nachádza aj malé múzeum Čiernohronskej železničky na jej hlavnej stanici, spravuje ho ČHZ.
- Zvonica Hronec - nachádzajú sa v nej štyri zvony, ktoré patria medzi symboly obce. Okrem toho sú v nej umiestnené aj zvyšky liatinových krížov z miestneho cintorína. Zvonica je pod správou obce.
- Múzeum Ľuba Janoštiaka v obci Drábsko, je umiestnené v tradičnej drevenici v priestoroch skanzenu ľudovej architektúry – Kysuca a je venované tradíciám lokality.

Iné pamätihodnosti a osobnosti

- Pamätné miesta II. sv. vojny sa nachádzajú takmer na celom území partnerstva. Najmä v okolí obce Čierny Balog, v miestnych dolinách a na trase medzi obcou Čierny Balog - Lom nad Rimavicou, ale aj obce Muráň a Muránska Huta. Prezentujú ich pamätníky alebo vojenské cintoríny. Obnovený pamätník SNP je na Veľkej Lúke, ktorá bola počas bojov v SNP záložným letiskom.
- Mesto Tisovec si zachovalo viacero historických budov – Klasicistický mestský dom (terajšia radnica), domy, v ktorých pôsobili známe osobnosti (dom Š.M.Daxnera, rodný dom V. Clementisa) a ďalšie mestské domy. Prítomnosť významných osobností je zdôraznená pamätníkmi, pamätnými tabuľami a bustami (Dr.P.Jozeffy, Š.M.Daxner, T.Vansová, V.Clementis a in.).
- Zaujímavosťou obce Michalová je budova bývalej Luštiarne, ktorá slúžila na spracovanie semien ihličnatých stromov. Budova pochádza z obdobia pôsobenia Jozefa Dekréta Matejovie v regióne.

Osobnosti

Medzi významné osobnosti územia Muránska Planina – Čierny Hron môžeme zaradiť mnohých ľudí, prezentujúcich miesto kde sa narodili, žili, či pôsobili. Každá z obcí ich má množstvo, preto spomenieme len niektorých:

- Jozef Dekrét Matejovie (priekopník lesníctva na Slovensku)
- Štefan Petruš (etnograf, dramatik, rímskokatolícky farár v Čiernom Balogu)
- Tomáš Hromada (rímsko-katolícky kňaz v Hronci a národný buditeľ)
- Štefan Marko Daxner (politik, právnik, publicista)
- Terézia Vansová (spisovateľka, redaktorka, publicistka, národná a osvetová pracovníčka, aktivistka ženského hnutia Živena)
- Vladimír Clementis (publicista, poslanec Národného zhromaždenia, Minister zahraničných vecí 1948 – 1950),
- Ladislav Chudík (herec a divadelný pedagóg)
- Ferdinand Coburg (bulharský cár, spisovateľ, botanik, ornitológ a filatelista)

Folklór a remeslá

Folklórne tradície v obciach prezentujú a udržiavajú napr. folklórne skupiny Kýčera (Čierny Balog), Jabloň a Červené Jablčko (Pohronská Polhora), Čížiček a Folklórna skupina Tisovec

(Tisovec), Levenda a Slniečka (Muráň). Piesňový a hudobný repertoár udržiavajú v území speváci a inštrumentalisti, napr. M. Katreniak z Tisovca (gajdoš a píšťalkár), L. Medved' z Čierneho Balogu (hra na fujare a píšťalách), M. Tesák z Pohronskej Polhory (gajdoš), R. Datko (heligónkár) z Valaskej, M. Kofira (heligónkár) z Hronca, speváčky A. Sklenáriková z Muráňa a G. Kováčiková z Čierneho Balogu. Kultúrne tradície v meste Tisovec udržiava Mužský robotnícky spevokol, divadelný súbor Daxner, vo Valaskej úspešne funguje Dychový orchester, z obce Pohronská Polhora reprezentuje s veľkým úspechom naše územie dievčenský spevácky zbor Cambiar la Muzica. Vo väčšine obcí vznikli ďalšie spevácke súbory, ktoré sa prezentujú najmä na podujatiach v regióne.

Tradičným remeslám v území sa postupne začína venovať aj čoraz viac mladých ľudí, ktorí preberajú zručnosti od starších obyvateľov. Zastúpenie majú ľudoví rezbári, výrobcovia gájd, fujár, píšťal, bábik zo šúpolia, medovníkov, sviečok. Známe je šitie krojov, paličkovanie, vyšívanie, tkanie, výroba rôznych kožených doplnkov a in. (tabuľka č.11V).

Tabuľka č.11V Prehľad zručností obyvateľstva územia Partnerstva MP-ČH

Zručnosť	Názov obce													
	Tisovec	Mur. D. Lúka	Muránska Huta	Mur. Lehota	Muráň	Pohr. Polhora	Michalová	Čierny Balog	Drábsko	Sihla	Lom nad Rim.	Hronec	Osrblie	Valaská
pečenie zákuskov	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
pernikárstvo	x					x	x							x
výroba mliečnych produktov	x				x	x	x	x	x	x				
výroba bryndze a ovčích syrov	x					x		x						
tradičné mäsové výrobky	x					x		x			x		x	
včelárstvo	x	x						x				x	x	
výroba hudobných nástrojov						x	x	x						
hra na hudobné nástroje	x	x			x	x	x	x			x	x	x	x
ľudové rozprávačstvo	x				x	x	x	x				x		x
výtvarníctvo	x						x	x						x
aranžovanie	x								x	x				
spracovanie kožušín	x	x					x	x						
výrobky z kože	x					x		x						
výroba suvenírov	x				x	x		x						x
košíkárstvo	x	x				x	x							
vyšívanie	x	x				x	x	x	x	x	x	x	x	x
háčkovanie	x	x				x	x	x	x	x	x	x	x	x
paličkovanie	x						x				x	x	x	
krajkárstvo	x	x			x	x	x	x						x
tkanie	x	x				x	x		x	x	x			x

výroba bábok, handr. hračiek	x							x						x
výroba sviečok	x													
maľovanie kraslíc	x								x	x				
keramika			x	x	x									
rezbárstvo	x	x				x	x	x			x	x		x
stolárstvo	x	x	x	x	x			x			x			x
reštaurátorstvo	x													
kamenárstvo									x	x				
murovanie krbov	x													
kováčstvo			x	x	x							x	x	x
výroba drevených šindľov			x	x	x				x	x				
maliarstvo			x	x	x	x	x							x
zámočníctvo	x													
ovčiarstvo	x			x		x	x	x						x
umelecké zlatníctvo								x						
chov koní	x		x		x	x	x		x	x				x
chov dobytká	x			x		x	x	x	x	x	x			x

3.1.6. Ekonomické zdroje

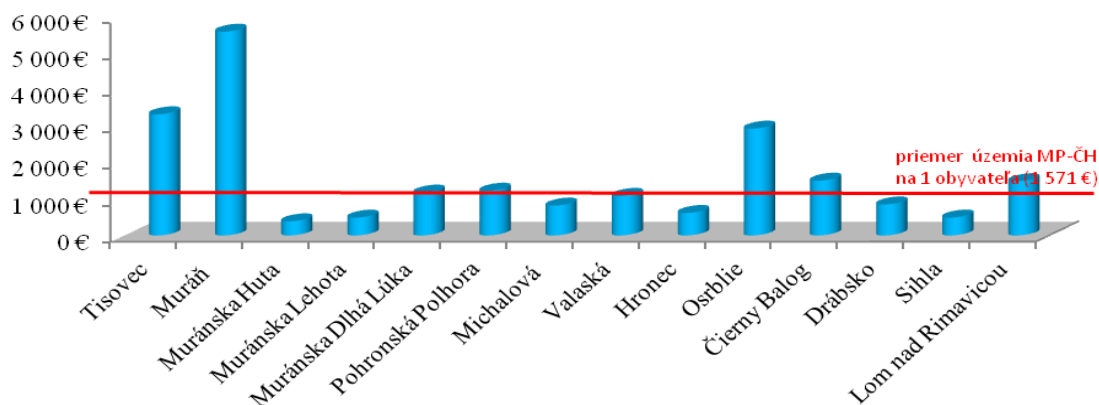
Majetok obcí Partnerstva MP-ČH predstavuje prevažne hmotný majetok a to vlastné budovy (kultúrne domy, požiarne zbrojnice, budovy obecných úradov a budovy základných a materských škôl). Tabuľka č.12V vyjadruje porovnanie objemu majetku jednotlivých obcí v území v závislosti na ich rozpočtových príjmoch a výdavkoch. V grafe č.14 je vidieť názorné zobrazenie čistého majetku obcí na jedného obyvateľa v území.

Tabuľka č.12V Rozpočty a majetok obcí k 31.12.2014

obec	príjmy (bežné + kapitálové)	výdavky (bežné + kapitálové)	čistý majetok		neobežný majetok
			na obyvateľa	celkom	
<i>Tisovec</i>	2 228 785,00	2 045 369 €	3 326 €	13 466 974 €	13 574 613 €
<i>Muráň</i>	1 154 714,00	1 011 240 €	5 592 €	7 017 960 €	7 069 270 €
<i>Muránska Huta</i>	72 599,00	70 774 €	389 €	77 800 €	73 069 €
<i>Muránska Lehota</i>	51 693,00	52 894 €	490 €	104 860 €	74 111 €
<i>Muránska Dlhá Lúka</i>	869 119,00	641 775 €	1 177 €	1 043 999 €	789 947 €
<i>Pohronská Polhora</i>	1 124 996,00	1 016 571 €	1 229 €	2 016 789 €	1 957 291 €
<i>Michalová</i>	403 641,00	650 277 €	821 €	1 128 875 €	1 138 141 €
<i>Valaská</i>	2 431 368,00	2 364 579 €	1 088 €	4 186 624 €	3 136 258 €
<i>Hronec</i>	444 808,00	442 729 €	618 €	726 768 €	742 183 €
<i>Osrblie</i>	128 300,00	116 865 €	2 933 €	1 126 272 €	1 179 575 €
<i>Čierny Balog</i>	2 562 923,00	2 586 575 €	1 503 €	7 817 103 €	7 756 598 €
<i>Drábsko</i>	81 492,00	228 700 €	852 €	189 144 €	282 579 €
<i>Sihla</i>	69 733,00	86 744 €	492 €	96 432 €	89 933 €
<i>Lom nad Rimavicou</i>	249 427,00	256 580 €	1 490 €	418 690 €	415 307 €
územie MP-ČH	11 873 598,00	11 571 672 €	1 571 €	39 418 290 €	38 278 875 €

Zdroj: INEKO 2015

Graf č. 14 Čistý majetok obcí na jedného obyvateľa k 31.12.2014

Zdroj: INEKO 2015

Investičné aktivity obcí Partnerstva MP-ČH v minulých rokoch boli zamerané najmä na:

- rekonštrukcie miestnych komunikácií
- výstavbu športovísk a multifunkčných ihrísk
- investície do školských zariadení (napr. rekonštrukcie, modernizácie, opravy, vybavenie, zabezpečenie energetických úspor, výstavba kontajnerovej ZŠ)
- rekultivácie skládok, vybudovanie zberného dvora
- rekonštrukcie kotolní
- zavedenie vysokorýchlostného internetu
- regeneráciu sídiel (obnova centier obcí)
- rekonštrukcie obecných budov (napr. múzeum, zdravotné stredisko, hasičská zbrojnica)
- vybudovanie komunitných centier
- rekonštrukcie kanalizácií a ČOV
- ostatné (napr. oprava ruiny hradu Muráň, sanácia nosných konštrukcií ČHŽ, technická vybavenosť rekreačnej zóny Urbanov vrch)

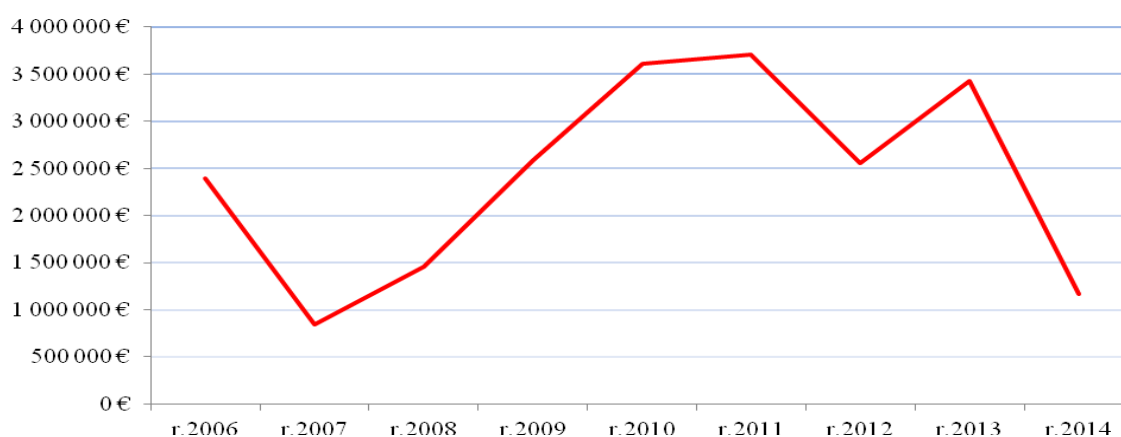
V nasledujúcej tabuľke č.13V je vidieť ako investičné aktivity v obciach územia Partnerstva MP-ČH ovplyvnili v jednotlivých rokoch výšku kapitálových výdavkoch samotných obcí, ktorých vývoj je graficky znázornený aj v grafe č.15.

Tabuľka č.13V Kapitálové výdavky obcí k 31.12.2014

obec	Kapitálové výdavky								
	r.2006	r.2007	r.2008	r.2009	r.2010	r.2011	r.2012	r.2013	r.2014
Tisovec	93 175 €	148 676 €	393 746 €	469 973 €	585 192 €	1 619 497 €	348 931 €	167 076 €	67 940 €
Muráň	154 617 €	117 042 €	155 082 €	224 542 €	1 036 035 €	1 013 789 €	970 296 €	2 727 203 €	9 540 €
Muránska Huta	0 €	0 €	8 033 €	11 484 €	6 100 €	5 307 €	4 480 €	1 424 €	166 €
Muránska Lehota	4 913 €	2 821 €	5 776 €	1 079 €	233 €	306 €	8 085 €	2 727 €	4 530 €
Muránska Dlhá Lúka	14 439 €	30 605 €	3 452 €	20 280 €	284 525 €	36 700 €	43 252 €	14 581 €	50 927 €
Pohronská Polhora	38 737 €	84 313 €	109 673 €	97 698 €	14 177 €	84 709 €	26 348 €	34 805 €	43 049 €
Michalová	27 850 €	24 962 €	107 382 €	32 653 €	98 792 €	32 173 €	47 140 €	19 190 €	333 427 €
Valaská	166 401 €	211 910 €	194 749 €	911 422 €	316 384 €	195 703 €	162 463 €	122 969 €	76 187 €
Hronec	1 295 €	32 829 €	93 574 €	36 436 €	68 024 €	14 804 €	43 285 €	14 434 €	9 836 €
Osrblie	10 954 €	7 469 €	9 792 €	154 150 €	100 911 €	51 314 €	2 385 €	91 943 €	8 000 €
Čierny Balog	1 866 096 €	173 471 €	375 224 €	616 623 €	1 097 534 €	651 509 €	582 813 €	220 625 €	379 691 €
Drábsko	14 605 €	1 295 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	8 402 €	180 825 €
Sihla	0 €	2 987 €	531 €	15 043 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
Lom nad Rimavicou	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	315 257 €	0 €	0 €
za územie MP-ČH	2 393 082 €	838 380 €	1 457 014 €	2 591 383 €	3 607 907 €	3 705 811 €	2 554 735 €	3 425 379 €	1 164 118 €

Zdroj: INEKO 2015

Graf č. 15 Vývoj kapitálových výdavkov obcí

Ekonomické sektory pôsobiace v území

V Registri organizácií Štatistického úradu SR bolo k 31.12.2014 na území Partnerstva MP-ČH, evidovaných 1903 právnych jednotiek. Väčšinový podiel tvorili fyzické osoby - podnikatelia (74,8%) a podiel právnických osôb bol 25,2% (tabuľka č.14V).

Najvýznamnejší podiel majú osoby podnikajúce na základe živnostenského listu (68,4%).

Tabuľka č.14V Štruktúra právnych jednotiek na území Partnerstva MP-ČH

právna jednotka	právnické osoby			fyzické osoby - podnikatelia				celkový počet
	podniky	neziskové inštitúcie	spolu	živnostníci	slobodné povolania	SHR	spolu	
počet	240	240	480	1302	63	58	1423	1903
%	12,6%	12,6%	25,2%	68,4%	3,3%	3,0%	74,8%	100,0%

Zdroj: Štatistický úrad, 2014

Štruktúra podnikateľskej sféry

Podnikateľská sféra v regióne je ovplyvnená vysokou nezamestnanosťou, nízkou kúpyschopnosťou a vzdelanostnou úrovňou obyvateľov. Podľa dostupných údajov ŠÚ SR bolo k 31.12.2014 na území Partnerstva MP-ČH registrovaných 1663 podnikateľských subjektov (tabuľka č.15V, graf č.16).

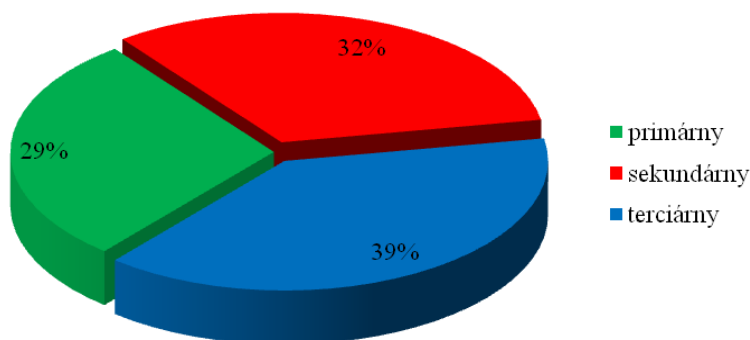
Tabuľka č.15V Štruktúra podnikateľských subjektov na území Partnerstva MP-ČH

Sektor	počet podnikateľských subjektov k 31.12.2014				
	podnik ziskovo orientovaný	živnostník	slobodné povolanie	SHR	Spolu
primárny	38	379		58	475
sekundárny	59	482			541
terciárny	143	441	63		647
Spolu	240	1302	63	58	1663

Zdroj: Štatistický úrad, 2014

Podiel sektorov podnikateľskej sféry v území Partnerstva MP-ČH je podľa nasledujúceho grafu vyvážený. 39% patrí terciálnej sfére, 32% sekundárnej a 29% primárnej sfére.

Graf č.16 Podiel sektorov na území Partnerstva MP-ČH v podnikateľskej sfére

Primárny sektor

Patrí k rozvinutejším najmä v oblasti lesného hospodárstva, ktoré patrí k ťažiskovým v území a je rovnomerne zastúpený na celom území Partnerstva MP-ČH. Poľnohospodárstvo je taktiež rovnomerne zastúpené v celom území a je zamerané najmä na pasienkové hospodárstvo - chov hovädzieho dobytku a oviec. V súčasnosti je možné sledovať mierny nárast zamestnanosti (evidovaných 58 SHR v území – vid' tabuľka č.16V) najmä

v poľnohospodárstve a v produkcii vlastných výrobkov (predaj z dvora). Lesné hospodárenie je realizované najmä štátnymi lesmi, časť obecnými podnikmi a urbárskymi spoločnosťami. Zamestnanosť v tejto oblasti je pomerne nízka vzhľadom na to, že väčšina prác je realizovaná formou dodávateľských služieb. Najvýznamnejšími správcami lesov na území Štátne lesy a.s. a Mestské lesy s.r.o. mesta Tisovec.

Medzi najväčšie poľnohospodárske podniky patrí družstvo Poľnoprodukt Čierny Balog, Ján Budovec Čierny Balog (SHR), so zameraním na chov hovädzieho dobytku a oviec a na území pôsobiace Poľnohospodárske družstvo Ďumbier so sídlom v Brezne. Okrem toho pôsobia v území viaceré Pasienkové spoločnosti zamerané na spoločný chov oviec (napr. Lamo vo Valaskej). Medzi významné subjekty zaoberajúce sa poľnohospodárstvom v Tisovci patrí Agrospol s.r.o., Agrokol s.r.o., Agrofarma Dianiška s.r.o., všetky sa zameriavajú na chov oviec a hovädzieho dobytku mäsového typu. Chovy sú orientované na ekologické poľnohospodárstvo. V tomto trende svoju činnosť realizujú aj Zbojská s.r.o., kde sa navyše venujú aj chovu koní (tiež chov Hucula). V obci Sihla sa chovu cca 50 čistokrvných koní – Huculov venuje Milan Gonda (Slovenský Hucul klub – ponúka široké spektrum služieb). V území je evidovaných ďalších 58 aktívnych SHR, v nasledujúcej tabuľke možno vidieť rozdelenie podľa územia obcí.

Tabuľka č.16V Počet SHR pracujúcich v odvetví Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov

<i>Obec</i>	<i>Počet SHR</i>
Čierny Balog	8
Drábsko	6
Hronec	2
Lom nad Rimavicou	13
Michalová	2
Pohronská Polhora	3
Sihla	2
Valaská	5
Muránska Dlhá Lúka	2
Muránska Huta	1
Tisovec	14
Partnerstvo MP-ČH	58

Zdroj: Štatistický úrad, 2014

V súčasnej dobe v území Partnerstva MP-ČH novým trendom v hospodárení sú gazdovstvá (SHR) na princípe rodinných fariem (napr. Markov dvor Drábsko, Jozef Pacera Valaská, Branislav Brndiar Tisovec a in.). O túto formu hospodárenia má záujem aj viacero mladých potencionálnych poľnohospodárov z územia Partnerstva MP-ČH.

Sekundárny sektor

Na rozdiel od primárneho, je v území sekundárny sektor lokalizovaný najmä v meste Tisovec a v obciach Hronec a Valaská. V meste Tisovec dominuje strojársky podnik CSM Tisovec a.s. a v obciach Valaská a Hronec sa jedná o hutnícke podniky ZLH Hronec a.s. (zlieváreň) a Železiarne Podbrezová a.s.. Železiarne Podbrezová sú významným podnikom zabezpečujúcim zamestnanosť v širokom regióne. Všetky významnejšie podniky v území vzhľadom na svetovú ekonomickú recesiu boli nútené znížiť stavy svojich zamestnancov o približne 15%. Podniky sekundárneho sektora tvoria ťažisko zamestnanosti obyvateľov územia. V regióne chýbajú finálni spracovatelia dreva (napr. výroba nábytku, stavené prvky - okná, dvere a in.), toto je cesta k vytvoreniu nových pracovných miest.

V budúcnosti nepredpokladáme výrazný nárast investorov v sekundárnom sektore, pretože územie Partnerstva MP-ČH sa nachádza v NP MP a CHKO Poľana, kde je obmedzený rozvoj ťažkého priemyslu.

Terciárny sektor

Tento sektor má špecifické postavenie v území najmä v oblasti cestovného ruchu a už spomínaných služieb pre lesné hospodárstvo. Komplexné služby cestovného ruchu je potrebné rozvíjať počas nasledujúcich rokov, pretože región Muránskej planiny a Čierneho Hrona ja vyhľadávaný klientelou zameranou na vidiecky cestovný ruch, miestne tradície, regionálne špeciality a rodinnú atmosféru a poznávanie Národného parku a chránených území. Rozširovanie a ponuka uvedených služieb priaznivo ovplyvní aj zníženie počtu nezamestnaných, ktorí nájdu svoje uplatnenie v tomto sektore. Dopyt je po ubytovacích a stravovacích zariadeniach, rodinných penziónoch aj doplnkových službách v meste Tisovec a tiež v ostatných menších obciach územia. Služby ubytovania a stravovania sú najviac rozvinuté v katastrach obcí Hronec a Osrbíe, kde je niekoľko väčších ubytovacích zariadení (Biatlonový areál, hotely Zerrenpach a Drotár). Na muránskej strane územia je to Rekreačné zariadenie Predná Hora s wellness, v katastri obce Muránska Huta a penzión Lykovec v obci

Muráň. Domácom aj zahraničným návštevníkom sa dostala do povedomia lokalita Zbojská v katastrálnom území obci Pohronská Polhora a mesta Tisovec. Svoje služby tu ponúka Zbojnický dvor na salaš Zbojská, chata ADA a rozvoj doplnkových služieb začal v sedle Chlipavica. Touto lokalitou prechádza trasa Huculskej magistrály z Veľkej Lúky nad Muráňom, na Marekov dvor až po Sihlu. V meste Tisovec sa začal rozvíjať penzión Kôlnička, v obci Michalová poskytuje služby penzión Fantázia a Eurosalaš. Z hľadiska ponuky doplnkových služieb najmä pre oblasť cestovného ruchu je najrozvinutejšou obec Čierny Balog najmä vďaka existencii Čiernohronskej železničky Lesníckeho skanzenu a strediska Ski Urbanov vrch s lyžiarskym vlekcom. Podrobne spracovaná analýza je spracovaná v analýze služieb CR v Marketingovej stratégii územia Muránska planina- Čierny Hron- pre klaster cestovného ruchu v území (<http://www.huculskamagistrala.sk/>).

Z ekonomického hľadiska je územie ovplyvňované najväčším zamestnávateľom v širšom regióne - Železiarňami Podbrezová, ktorých časť prevádzky je aj na území partnerstva. Blízkosť mesta Brezno ako subregionálneho centra výrazne ovplyvňuje naše územia najmä v oblasti služieb obyvateľstvu. V oblasti CR ovplyvňuje územie najmä blízkosť Nízkych Tatier a ich turistických centier (Chopok Juh, Tále, Mýto, Čertovica), ktoré poskytujú služby na nadregionálnej úrovni a sú dlhodobými partnermi v službách CR mnohých subjektom podnikajúcim v území Partnerstva MP-ČH.

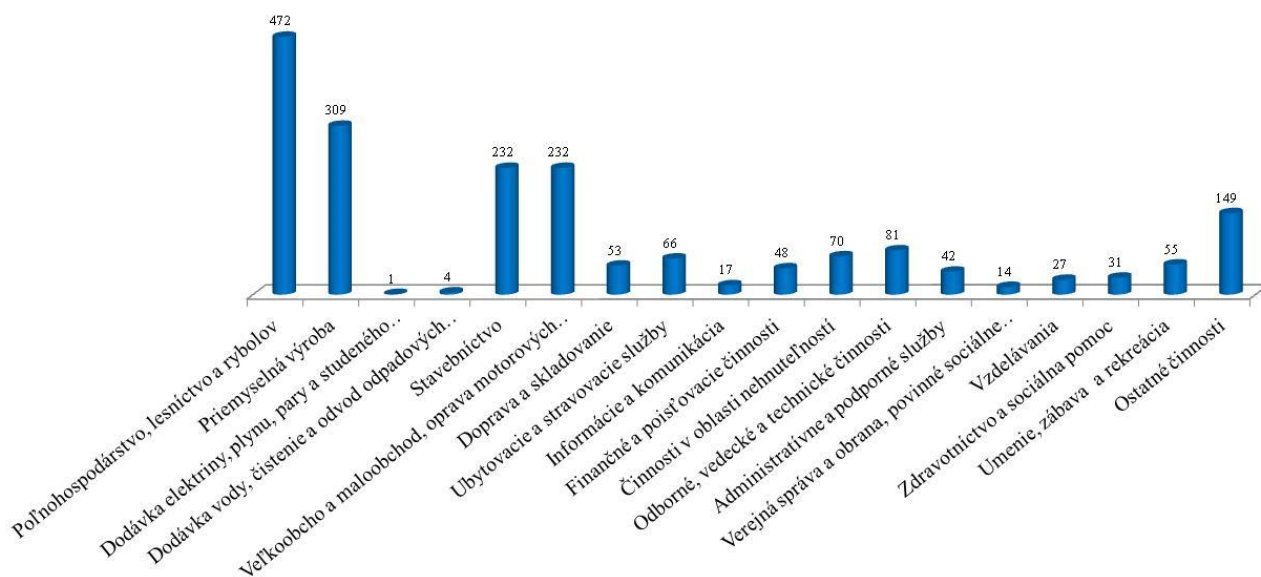
V štruktúre podnikateľov podľa odvetví sú najviac zastúpené subjekty podnikajúce v oblasti poľnohospodárstva, lesníctva a rybolovu, v ktorom podniká 24,8 % subjektov (tabuľka č.17V, graf č.17).. Ďalšími významnými odvetviami z hľadiska počtu podnikateľov sú: priemyselná výroba (16,2%), stavebníctvo (12,2%), veľkoobchod, maloobchod a opravy motorových vozidiel a motocyklov (12,2%).

Tabuľka č.17V Štruktúra podnikateľských subjektov na území z hľadiska odvetví

Odvetvie		Podnik - ziskovo orientovaný	Neziskovo orientovaný	Živnostník	Slobodné povolanie	SHR	Spolu
A	Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	37		377		58	472
C	Priemyselná výroba	39		270			309
D	Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	1					1
E	Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov		2	2			4
F	Stavebníctvo	20		212			232
G	Veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel a motocyklov	53		179			232
H	Doprava a skladovanie	19		33	1		53
I	Ubytovacie a stravovacie služby	16		50			66
J	Informácie a komunikácia	4		13			17
K	Finančné a poisťovacie činnosti			7	41		48
L	Činnosti v oblasti nehnuteľností	10	58	2			70
M	Odborné, vedecké a technické činnosti	18		58	5		81
N	Administratívne a podporné služby	8		34			42
O	Verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie		14				14
P	Vzdelávania	1	17	9			27
Q	Zdravotníctvo a sociálna pomoc	5	7	3	16		31
R	Umenie, zábava a rekreácia	6	44	5			55
S	Ostatné činnosti	3	98	48			149
Spolu		240	240	1 302	63	58	1 903

Zdroj: Štatistický úrad, 2014

Graf č.17 Prehľad podnikateľských subjektov podľa odvetví

Zdroj: Štatistický úrad, 2014

Zamestnanosť obyvateľstva v území

Obyvatelia v území Partnerstva MP-ČH sú zamestnaní najmä vo verejných inštitúciách, t.j. verejná správa, školstvo, zdravotníctvo a sociálne služby. V uvedených zamestnaniach pracujú v ¾ prevažne ženy.

Nezamestnanosť obyvateľstva v území

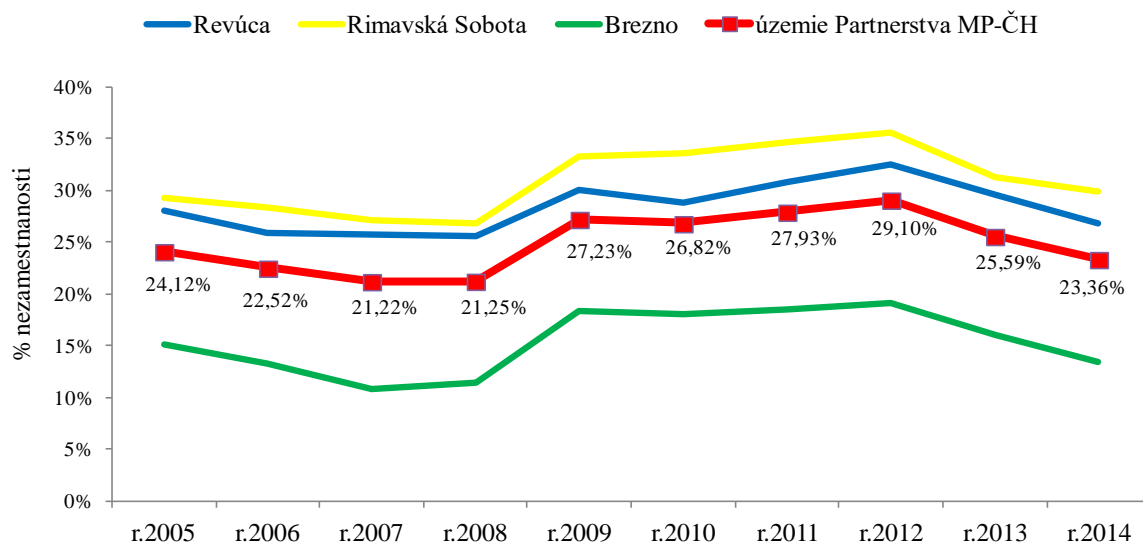
Tabuľka č.18V Priemerná nezamestnanosť v území Partnerstva MP-ČH podľa okresov

<i>Obec</i>	<i>Okres</i>	<i>Počet UoZ</i>	<i>Priemerná nezamestnanosť (za okres)</i>
Muráň	Revúca	189	26,82%
Muránska Dlhá Lúka	Revúca	166	26,82%
Muránska Huta	Revúca	12	26,82%
Muránska Lehota	Revúca	29	26,82%
Tisovec	Rimavská Sobota	363	29,84%
Pohronská Polhora	Brezno	186	13,41%
Michalová	Brezno	122	13,41%
Čierny Balog	Brezno	536	13,41%
Drábsko	Brezno	21	13,41%
Valaská	Brezno	310	13,41%
Osrbliie	Brezno	35	13,41%
Hronec	Brezno	97	13,41%
Sihla	Brezno	19	13,41%
Lom nad Rimavicou	Brezno	29	13,41%
územie Partnerstva MP-ČH		2 114	23,36%

Zdroj: Štatistický úrad, 2014

Dlhodobo pretrvávajúcim problémom hlavne v okresoch Rimavská Sobota a Revúca je vysoká nezamestnanosť, ktorá je najvyššia na Slovensku už od r.2005 - v súčasnosti sa pohybuje sa okolo 28 percent. Je to následok útlmu vo veľkých podnikoch primárneho a sekundárneho sektora po r. 1989. V obciach patriacich do okresu Brezno je situácia je lepšia a pohybuje sa okolo 13,5 percent.

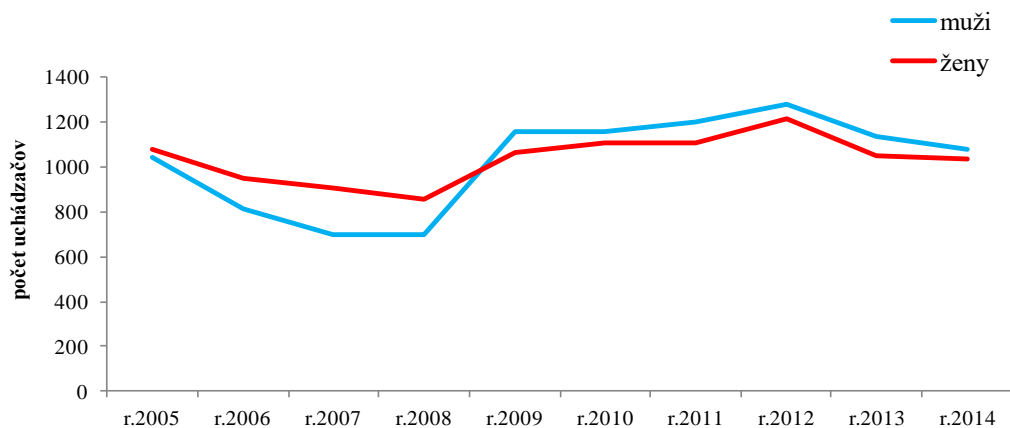
Graf č.18 Vývoj priemernej nezamestnanosti po okresoch

Zdroj: Štatistický úrad, 2014

Z nasledujúceho grafu môžeme konštatovať, že pomer nezamestnaných mužov v území od r.2009 je nepatrne vyšší ako žien. Vyplýva to aj z toho, že mnoho žien v produktívnom veku pracuje ako opatrovatelky v zahraničí, prípadne sú to ženy poberajúce materský, alebo rodičovský príspevok.

Graf č.19 Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie v území Partnerstva MP-ĎH

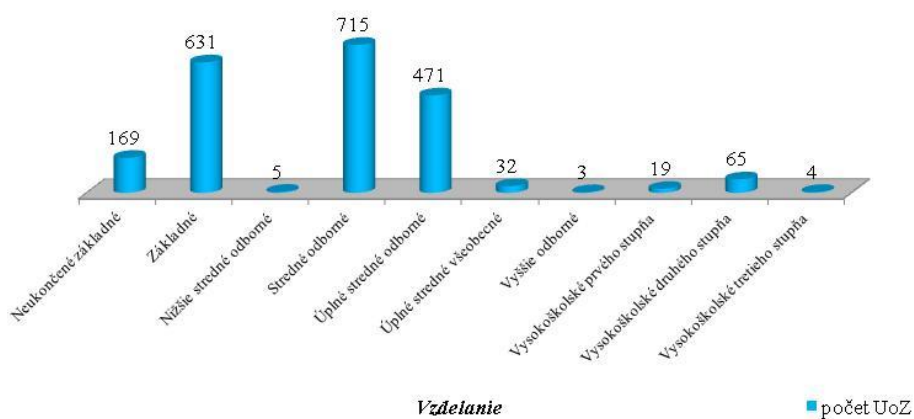

Zdroj: ÚPSVaR, 2014

Z nasledujúceho grafu je vidno, že najviac nezamestnaných uchádzačov o zamestnanie je zo skupín uchádzačov so stredným odborným vzdelaním v počte 715, základným

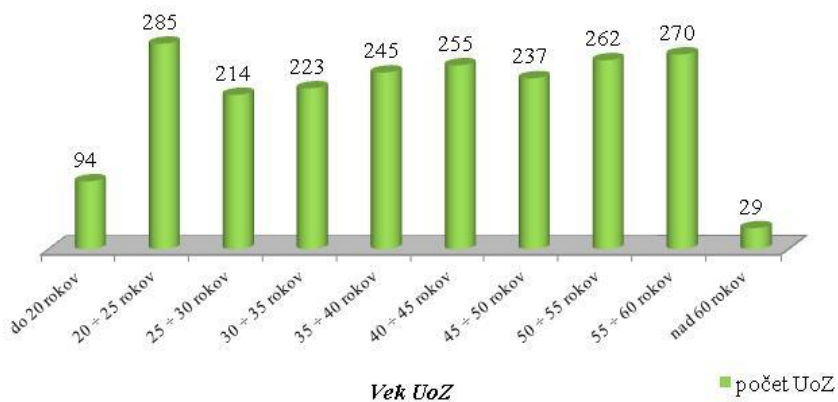
vzdelaním v počte 631 a s úplným stredným odborným vzdelaním v počte 471 občanov. Môžeme konštatovať, že prácu v území si nedokážu nájsť ani občania, ktorí majú ukončené stredné vzdelanie buď s maturitou alebo bez maturity. Ku koncu roka 2014 sa jednalo o 1186 obyvateľov.

Graf č. 20 Počet UoZ v území Partnerstva MP-ČH podľa vzdelania

Zdroj: ÚPSVaR, 2014

Graf č. 21 Počet UoZ v území Partnerstva MP-ČH podľa veku

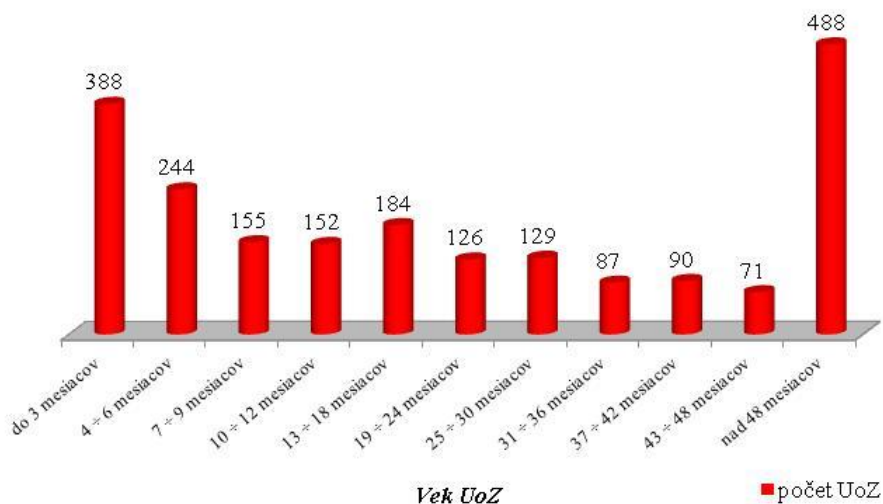

Zdroj: ÚPSVaR, 2014

V predchádzajúcom grafe je vidno, že počty uchádzačov o zamestnanie sú pomerne vyrovnané vo všetkých vekových kategóriách. Najviac pretrvávajúce problémy zamestnať sa v území majú absolventi škôl a taktiež občania po 50 roku života. Problém vysokej

nezamestnanosti je spojený s odchodom vzdelaných aj mladých ľudí z územia, nerozvíjajú sa dostatočne kvalitné služby pre občanov, kúpyschopnosť obyvateľov je nízkej úrovni.

Graf č. 22 Počet UoZ v území Partnerstva MP-ČH podľa dĺžky evidencie

Zdroj: ÚPSVaR, 2014

Z vyššie uvedeného grafu môžeme konštatovať, že v území žije veľká skupina občanov, ktorí sú bez práce dlhodobo – jedná sa o 1175 obyvateľov, ktorí boli k 12/2014 v evidencii UoZ viac ako 12 mesiacov. Alarmujúca je nezamestnanosť občanov vedených v evidencii nad 48 mesiacov - v počte 488, sú to uchádzači, ktorí sú na trhu práce aj 20 rokov, nemajú dostatočnú kvalifikáciu a často ani ambíciu pracovať. Títo občania a ich rodiny žijú väčšinou pod hranicou chudoby. Je to stav, ktorý je potrebné riešiť, pretože regionálne rozdiely medzi regiónmi SR sa neustále zvyšujú.

3.1.7. Závbery vyplývajúce z analýzy zdrojov

Špecifiká nášho územia:

- Zachovalá a neporušená príroda, kde až 76 % rozlohy územia pokrývajú lesy
- Chránené územie Národný park Muránska planina
- Územie ocenené Európskou chartou pre trvaloudržateľný turizmus
- Národná prírodná rezervácia Dobročský prales
- Krasové územie s množstvom jaskýň a vodných zdrojov

- Tradícia chovu huculských koní
- Polodivoký chov koní – Norik muránsky
- Činnosť významných osobností histórie (napr. Daxner, Vansová, Clementis, Matejovie), ktorí zanechali zvýšené národné povedomie obyvateľstva územia a symbiózu života s prírodou, čo sa odráža na rozvinutom školstve, bohatej spolkovéj a komunitnej činnosti a bohatej povstaleckej histórii územia.
- Technické zručnosti obyvateľov územia využívané pri práci a odychu (ťažba dreva – Čiernohronská železnica, hutníctvo – Ozubnicová železnica, aktívne využitie voľného času – Lanová dráha Chvatimech).

Analýza zdrojov poukazuje na mnohé kladné i záporné stránky nášho územia. Našou najväčšou devízou je jednoznačne PRÍRODA - krásna, zachovalá a nedostupná.

- Z nedostupnosti vyplýva vysoká technická zručnosť obyvateľstva, ktorá je silnou stránkou obyvateľov územia. Títo obyvatelia sa rozhodli napriek ťažkým životným prírodným podmienkam žiť v tomto území v minulosti aj v súčasnosti.
 - Z jej zachovalosti vyplýva citlivý vzťah obyvateľov k prírode a života v nej,
 - V súčasnosti majú obyvatelia územia možnosť využiť krásnu prírodu svojho územia v CR
- Toto najväčšie špecifikum nášho územia tvorí základ potenciálneho rozvoja cestovného ruchu, s tým súvisiaci rozvoj služieb a tvorba pracovných príležitostí. Stratégia CLLD Partnerstva Muránska planina - Čierny Hron je zameraná na posilnenie ekonomickej stability územia a podporu zamestnanosti, čím dosiahneme skvalitnenie života na vidieku.

3.2. SWOT analýza

Analýza silných a slabých stránok, príležitostí a ohrozenia bola vypracovaná na základe podkladov zo spoločných stretnutí obyvateľov územia Partnerstva MP-ČH, ktoré boli realizované v priebehu mesiaca august (podrobnejšie v kapitole č.2.2. tohto dokumentu). SWOT analýza zároveň klasifikuje silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia na základe sumarizácie analýzy zdrojov územia a odráža reálny stav územia. Analýzu sme rozdelili do jednotlivých oblastí, kde sme sa zamerali predovšetkým na konkrétne problémy nášho územia.

Tabuľka č.2A: SWOT analýza - Prírodné zdroje

Oblasť: Prírodné zdroje	
Silné stránky	Slabé stránky
• výhodná poloha územia v centre SR na križovatkách medzinárodných ciest • vysoká lesnatosť územia (76 % rozlohy územia) • národný park Muránska planina ako najzachovalejšie chránené územie v SR • vysoká koncentrácia maloplošných chránených území (viac ako 40) • veľa chránených území európskeho významu zaradených do sústavy NATURA 2000 • národná prírodná rezervácia Dobročský prales - jedno z najstarších chránených území na Slovensku • bohaté krasové územie s množstvom jaskýň a vodných zdrojov • rozmanitá a zachovalá príroda s vysokým potenciálom pre rekreáciu a turistiku • známe ložiská nerastných surovín ako mastenec, vápenec, magnezit a čadič • tiché a pomerne čisté prostredie • dobré snehové podmienky • vysoká diverzita fauny a flóry so zastúpením endemitov • bohaté zdroje pitnej a minerálnej vody • získanie ocenenia Európska charta pre trvaloudržateľný turizmus	• nedostatočne využitý prírodný potenciál pre rozvoj cestovného ruchu • divoké skládky odpadu • ľahostajnosť občanov k životnému prostrediu • nepriaznivý stav lesov a lesných ciest • neupravené a znečisťované vodné toky • nedostatočná spolupráca so správcami tokov • zanedbaný extravilán obcí a okolie niektorých ciest • znečistené ovzdušie v oblastiach s priemyselnou výrobou • obmedzenia spojené s vysokým stupňom ochrany prírody na veľkej časti územia • nevyužívaná pôda a zaostalé poľnohospodárstvo • nepriaznivý stav pasienkov a horských lúk
Príležitosti	Ohrozenia
<u>vnútorné:</u> • sprístupnenie prírodných krás v uzavretých častiach chránených území • využívanie prírodných zdrojov pre spracovanie miestnych produktov • lepšie využitie prírodných daností v cestovnom ruchu • zlepšenie spolupráce so správou chránených území <u>vonkajšie:</u>	<u>vnútorné:</u> • zhoršenie spolupráce so správou chránených území • znečistenie a poškodzovanie prírodných zdrojov ľudskou činnosťou <u>vonkajšie:</u> • zvyšujúca sa intenzita tranzitnej cestnej dopravy • zhoršujúce sa klimatické podmienky • prírodné katastrofy ako povodne, zosuvy

• podpora poľnohospodárstva • podpora poľnohospodárskej prvovýroby • podpora spracovateľského priemyslu malého rozsahu (ovocinárstvo, drevná hmota a pod.)	pôd, víchrice a ďalšie

Tabuľka č. 2B: SWOT analýza - Ľudské zdroje

Oblasť: Ľudské zdroje	
Silné stránky	Slabé stránky
• dlhodobo fungujúce Partnerstvo MP-ČH • rozvíjajúca sa spolupráca organizácií v cestovnom ruchu • pracovitá a aktívna časť obyvateľov • dostatok zručných remeselníkov pôsobiacich v území • rozvinutá dobrovoľnícka činnosť • bohatá spolková a komunitná činnosť (spevokoly, divadelné súbory, folklórne skupiny, športové kluby, hasiči) • veľký počet aktívnych občianskych organizácií • rozvinuté školstvo a podpora vzdelávania dospelých	• starnúca populácia • klesajúca pôrodnosť • odliv mladých a vzdelaných ľudí do ekonomicky vyspelejších regiónov Slovenska a krajín EÚ • pomerne nízka vzdelanostná úroveň • nedostatočné pracovné návyky, hlavne u mladých ľudí • nezáujem obyvateľov o veci verejné • zhoršujúce sa vzťahy s rómskym etnikom • vytrácajúce sa spolunažívanie obyvateľov • narastajúci vandalizmus a kriminalita • zvyšujúci sa podiel negramotnej a neprispôsobivej časti obyvateľstva
Príležitosti	Ohrozenia
<u>vnútorné:</u> • zlepšenie vzájomnej komunikácie, informovanosti a spolupráce medzi obyvateľmi a miestnymi subjektmi • schopnosť a pripravenosť občianskeho sektoru realizovať aktivity v prospech rozvoja územia • akceptovanie občianskych organizácií ako rovnocenných partnerov v rozvoji územia <u>vonkajšie:</u> • podpora školstva a vzdelávania • podpora spolkovej činnosti • adresnejšia podpora sociálnej inklúzie • rozvoj spolupráce na národnej a medzinárodnej úrovni v oblasti rozvoja územia	<u>vnútorné:</u> • nedostatočná komunikácia a informovanosť • nedostatok aktívnych obyvateľov v území • nárast neprispôsobivej a negramotnej generácie obyvateľov • neochota kompetentných spolupracovať • pokračujúci nepriaznivý demografický vývoj • zvyšovanie nezájmu obyvateľov o spoluprácu a veci verejné • zvyšovanie kriminality <u>vonkajšie:</u> • nevyhovujúce spôsoby financovania projektov mimovládnych organizácií • nepriaznivá celospoločenská sociálna,

• vytvorenie vhodných podmienok na návrat mladých rodín, ktoré chcú žiť lazníckym spôsobom života	ekonomická a politická situácia • neriešenie rómskeho problému • sociálne nepokoje v Európe

Tabuľka č. 2C: SWOT analýza - Spoločenské, kultúrne a historické zdroje

<i>Oblasť: Spoločenské, kultúrne a historické zdroje</i>	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
• zachovaná tradícia chovu huculských koní • zachovaná ovčiarska tradícia • zachovaná ľudová architektúra predovšetkým v obciach s lazníckym osídlením • spoločná história obcí územia súvisiaca so spracovaním železnej rudy • udržiavanie ľudových tradícií a remesiel • národné kultúrne pamiatky • unikátne technické pamiatky ako Čiernohronská železnica, Ozubnicová železnica, Lanová dráha Chvatimech a in. • pamätihodnosti s miestnymi špecifikami • existujúce múzeá a expozície histórie a tradičnej ľudovej kultúry • široká a pestrá ponuka kultúrnych a spoločenských podujatí v území • dostatok folklórnych skupín a sólistov udržiavajúcich živý folklór • bohatá povstalecká história niektorých obcí • významné osobnosti histórie (Daxner, Vansová, Clementis, Matejovie a in.)	• nedostatočná propagácia národných kultúrnych pamiatok a miestnych pamätihodností • nedostatočné priestorové označenie významných pamiatok • nedostatočná informovanosť miestnych i návštevníkov o histórii územia • nízka miera starostlivosti o niektoré pamiatky • nedostatok finančných prostriedkov na obnovu a ochranu kultúrnych a technických pamiatok
<i>Príležitosti</i>	<i>Ohrozenia</i>
<u>vnútorné:</u> • využitie kultúrnych a technických pamiatok v cestovnom ruchu a v propagácii územia • rozvoj zachovaných a oživenie zaniknutých remesiel • zviditeľnenie osobností územia <u>vonkajšie:</u>	<u>vnútorné:</u> • nezaujem a nedostatok zručných ľudí venovať sa remeslám <u>vonkajšie:</u> • nepriaznivé ekonomické podmienky pri udržiavaní hmotného kultúrneho dedičstva

• podpora obnovy hmotného kultúrneho dedičstva	

Tabuľka č. 2D: SWOT analýza - Materiálne zdroje (infraštruktúra a miestne služby)

<i>Oblasť: Materiálne zdroje</i>	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
• dobrá dopravná dostupnosť a prepojenie obcí územia • plynofikovaná väčšina obcí v území • väčšina obcí napojená na verejný vodovod a kanalizáciu • zavedený separovaný zber odpadov v každej obci • dostupné základné služby pre obyvateľov • existujúce sociálne zariadenia (domovy dôchodcov, detský domov, materské centrum a ďalšie) • dostatočná školská infraštruktúra v území od predškolských zariadení, základných škôl až po stredné školstvo • dostatok športových a rekreačných areálov • existujúce ubytovacie a stravovacie zariadenia rôznych kategórií • jedinečné múzeum v prírode Lesnícky skanzen • vyznačená sieť turistických trás • fungujúce lyžiarske stredisko v obci Čierny Balog	• nedostatočná separácia odpadov • chýbajúce zberné dvory a kompostoviská • chýbajúce chodníky vo väčšine obcí • zlý stav technickej a environmentálnej infraštruktúry • chýbajúce a chátrajúce autobusové a železničné zastávky • chýbajúca kanalizácia v niektorých obciach • nedostatok autobusových a vlakových spojov • nedostatok kvalitných ubytovacích a stravovacích kapacít • nedostatočné značenie cyklotrás • neupravené a chátrajúce verejné objekty a ich okolie • nedostatočná a v niektorých obciach nedostupná zdravotná starostlivosť • nedostatočné kapacity sociálnych zariadení • chýbajúce sociálne a komunitné služby • nízka úroveň poskytovaných základných a zdravotníckych služieb • nedostatok doplnkových služieb v cestovnom ruchu • nefunkčné lyžiarske strediská v obciach Tisovec, Michalová, Muráň • rozrastajúce sa rómske osady • neupravené centrá obcí • nevyužívané a chátrajúce verejné objekty a objekty v súkromnom vlastníctve • nedostatok zelene na verejných priestranstvách • chýbajúce športoviská, ihriská a priestory

	pre voľno časové aktivity • nedostatok parkovacích plôch • slabé pokrytie mobilným signálom, internetom a kamerovým systémom
Príležitosti	Ohrozenia
<u>vnútorné:</u> • vypracovanie územných plánov obcí so zameraním na výstavbu rodinných domov • realizácia investičných zámerov obcí <u>vonkajšie:</u> • podpora sociálnych, zdravotníckych a školských zariadení • podpora domovej a bytovej výstavby • podpora budovania a rekonštrukcie technickej infraštruktúry v obciach • pozemkové úpravy a vysporiadanie vlastníckych vzťahov • uľahčenie prístupu k financiám pre obce zo znevýhodnených regiónov	<u>vnútorné:</u> • nedostatočná odborná spôsobilosť, nízke kapacity obcí, pri hľadaní možných zdrojov financovania zámerov <u>vonkajšie:</u> • nevysporiadané vlastnícke vzťahy • byrokracia • neúspech pri podaných projektoch veľkých investícií • nedostatok finančných prostriedkov

Tabuľka č. 2E: SWOT analýza - Ekonomické zdroje

Oblasť: Ekonomické zdroje	
Silné stránky	Slabé stránky
• existencia veľkých zamestnávateľov v oblasti priemyslu • aktívni podnikatelia vo vidieckom cestovnom ruchu • malé podniky venujúce sa produkcii tradičných výrobkov (bryndza, syry, chlieb, mäsové výrobky) • rozvíjajúce sa strediská cestovného ruchu a rekreačné areály (Osrblie, Predná Hora, Zbojská, Vydrovská dolina a ďalšie) • dostatok voľnej pracovnej sily	• nedostatok pracovných príležitostí • vysoká miera nezamestnanosti • nedostatočná propagácia územia • nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily • nedostatočná miera spracovania miestnych surovín • nedostatočné využívanie miestnych zdrojov v rozvoji cestovného ruchu • nedostatočná ponuka cestovného ruchu • nedostatočná spolupráca podnikateľských subjektov
Príležitosti	Ohrozenia
<u>vnútorné:</u> • vytváranie pracovných príležitostí s využitím miestnych zdrojov • skvalitňovanie ubytovacích a stravovacích služieb	<u>vnútorné:</u> • nízka kúpna sila obyvateľov <u>vonkajšie:</u> • korupcia • nepriaznivé podmienky pre začatie

• vytváranie nových a rozvoj existujúcich produktov cestovného ruchu • spoločná propagácia územia • spolupráca v cestovnom ruchu • prepájanie turistických trás a produktov cestovného ruchu navzájom • rozvoj agroturistiky <i>vonkajšie:</i> • zlepšenie podnikateľského prostredia • podpora mikro a malých miestnych podnikateľov • podpora výroby a predaja miestnych produktov • vyššia podpora do rozvoja cestovného ruchu v znevýhodnených regiónoch • vyrovnávanie regionálnych rozdielov • zjednodušenie legislatívy v oblasti predaja z dvora a podporných fondov • rozvoj poľnohospodárskej prvovýroby a predaj z dvora • rozvoj spracovateľského priemyslu malého rozsahu • rozvoj rodinných fariem	a rozvoj podnikania • nezáujem investorov o vytváranie pracovných príležitostí v území • prehľbovanie regionálnych rozdielov • znižovanie životnej úrovne obyvateľov • zhoršenie ekonomickej situácie u najväčších zamestnávateľov v území

3.3. Identifikácia potrieb

Pri identifikácii potrieb Partnerstvo MP-ČH vychádzalo zo spracovanej SWOT analýzy. SWOT analýza územia partnerstva vyplynula z pracovných stretnutí, spracovaných SWOT analýz jednotlivých obcí a z názorov občanov prostredníctvom dotazníka. Pri identifikovaní potrieb boli smerodajné slabé stránky čiastkových SWOT analýz a príležitosti, ktoré by mohli pomôcť k naplneniu potrieb. Identifikovali sme nasledovné prioritné potreby:

- zintenzívnenie využitia prírodného a kultúrneho potenciálu v prospech rozvoja CR
- rozšírenie ponuky a kvality služieb v CR
- zvýšenie propagácie a informovanosti územia
- zvýšenie spolupráce v CR
- zvýšenie povedomia obyvateľov k životnému prostrediu
- využívanie poľnohospodárskej pôdy
- zachovanie rázu krajiny

- zvýšenie vzdelanostnej úrovne najmä mladých ľudí
- zastavenie odlivu obyvateľov z vidieka
- zvýšenie pracovných príležitostí
- využívanie miestnych zdrojov
- zvýšenie kvality života všetkých občanov
- riešenie začleňovania neprispôsobivých obyvateľov
- obnova kultúrnych a technických pamiatok
- zvýšenie záujmu o občiansku angažovanosť
- zlepšenie environmentálnej infraštruktúry
- zintenzívnenie separácie odpadov zlepšenými podmienkami na ich separovanie
- zlepšenie technickej infraštruktúry
- zvýšenie atraktivity územia skvalitnením drobnej infraštruktúry a skrášlením verejných priestranstiev
- budovanie a obnova občianskej a poznávacej infraštruktúry
- skvalitnenie zdravotníckej starostlivosti
- dobudovanie zariadení na poskytovanie komunitných a sociálnych služieb
- zlepšenie služieb pre ohrozené skupiny
- vytvorenie podmienok na trávenie voľného času a voľnočasové aktivity
- podpora mladých poľnohospodárov
- zvýšenie zamestnanosti v malých a mikro podnikoch
- posilnenie spolupráce miestnych podnikateľov
- vytvorenie podmienok na predaj miestnych produktov
- rozvoj potravinárskych reťazcov

Všetky identifikované potreby sme rozdelili do hlavných prioritných oblastí, ktoré budú zabezpečovať rozvoj územia:

Priorita č. 1 : Rozvoj cestovného ruchu

Priorita č. 2 : Podpora miestnej zamestnanosti

Priorita č. 3 : Obnova a rozvoj obcí

Priorita č. 4 : Rozvoj komunitných služieb

Priorita č. 5 : Efektívna činnosť MAS

Bližšiu špecifikáciu stanovených priorít popisuje kapitola 4.2.

Podpora prístupu CLLD má však obmedzené možnosti a neumožňuje komplexnú implementáciu, preto boli vyselektované potreby, podľa oblastí, ktoré sú pre územie dôležité z pohľadu priorít a ktorými by sa prostredníctvom stratégie CLLD dostupnými zdrojmi, či vlastnými prostriedkami mohol zabezpečiť rozvoj územia.

3.3.1. *Oblasť rozvoja vidieckeho cestovného ruchu*

<i>Identifikácia potreby</i>	<i>Zdôvodnenie</i>	<i>Previazanosť na SWOT analýzu – slabé stránky</i>
1.1 Zintenzívnenie využitia prírodného a kultúrneho potenciálu v prospech rozvoja CR	Územie je regiónom s prírodným bohatstvom. Potenciálom územia je aj jej kultúrne rozmanitá história. Už v súčasnosti sú kľúčové miesta, kde sa CR rozvíja. Pre ekonomicky silné odvetvie CR je potreba potenciál územia viac využívať, dobudovať chýbajúce cyklotrasy, poznávaciu a drobnú infraštruktúru.	Oblasť: • prírodné zdroje • materiálne zdroje
1.2 Rozšírenie ponuky a kvality služieb v CR	Na zviditeľnenie územia, zvýšenie atraktivity, príťažlivosti či zvýšenie návštevnosti a predĺženie pobytu návštevníka v regióne, je potreba rozšírenia a skvalitnenia ponuky služieb v CR. Chýba ubytovanie, relaxačné činnosti, doplnkové aktivity a in. Rozvoj CR pomôže aj k zvýšeniu zamestnanosti a pridanej hodnoty územia.	Oblasť: • prírodné zdroje • spoločenské, kultúrne a historické zdroje • ekonomické zdroje
1.3 Zvýšenie propagácie a informovanosti územia	V záujme rozvoja vidieckeho CR je potrebné podporiť aj neinvestičné aktivity, ktoré pomôžu spropagovať územie a komplexnú ponuku služieb CR, čo prispeje k rozvoju turizmu.	Oblasť: • spoločenské, kultúrne a historické zdroje
1.4 Zvýšenie spolupráce v CR	Rozvoj CR nie je efektívny bez vzájomnej spolupráce medzi súkromnými a verejnými subjektmi. Je preto potrebné podporovať takúto spoluprácu s cieľom posilniť a skvalitniť rozvoj CR v území.	Oblasť: • prírodné zdroje • spoločenské, kultúrne a historické zdroje

3.3.2. Oblasť posilnenia ekonomickej stability územia podporou miestnej zamestnanosti

<i>Identifikácia potreby</i>	<i>Zdôvodnenie</i>	<i>Previazanosť na SWOT analýzu – slabé stránky</i>
2.1 Podpora mladých poľnohospodárov a vytvorenie podmienok pre hospodárenie na pôde	Kľúčovú úlohu v riešení vysokej nezamestnanosti na vidieku je aj podpora mladých poľnohospodárov. Je preto potrebné ich stimulovať pracovať v tomto odvetví. Mladí, začínajúci farmári majú značný potenciál pre zavádzanie inovácií, nových spôsobov predaja s významnou orientáciou na miestne trhy. Ďalšími argumentmi pre riešenie tejto potreby je zvýšenie miestnej zamestnanosti, či obhospodarovanie nevyužitých poľnohospodárskych plôch.	Oblasť: • prírodné zdroje • ekonomické zdroje • ľudské zdroje
2.2 Podpora malých a mikro-podnikateľov	Vytváranie nových pracovných miest a posilnenie životaschopnosti malých podnikov na vidieku je zásadné, pretože sa posilní ekonomická stabilita územia a podporí sa využívanie miestnych zdrojov a hodnôt územia. Zvýšený predaj miestnej produkcie prinesie rast zamestnanosti, zvýšenie podielu domácej produkcie s vyššou pridanou hodnotou.	Oblasť: • ekonomické zdroje • ľudské zdroje
2.3 Vytvorenie podmienok na predaj miestnych produktov	V prospech zamestnanosti na miestnej úrovni je okrem vytvorenia priaznivého podnikateľského prostredia aj odbyt vlastných výrobkov. Je preto potrebné vytvoriť podmienky, kde by sa koncentroval predaj miestnych produktov. Regionálnym producentom by sa redukovali náklady na obchod a obnovila by sa tradičná forma predaja na trhoch.	Oblasť: • ekonomické zdroje • materiálne zdroje • ľudské zdroje
2.4 Rozvoj potravinárskych reťazcov	Pre výrobcov potravín je kľúčové udržať si a zlepšiť pozíciu na domácom trhu, Uplatnením krátkych dodávateľských reťazcov je možné redukovat' náklady na obchod a distribúciu a významne podporiť príjmy prvovýrobcov.	Oblasť: • ekonomické zdroje • ľudské zdroje

2.5 Posilnenie spolupráce miestnych podnikateľov	Predpokladom pre zlepšenie konkurencieschopnosti v území je zvyšovanie spolupráce podnikov formou sieťovania na úrovni miestnej ekonomiky. Vzájomná spolupráca a sieťovanie umožňuje vzájomnú podporu podnikov ako aj spoločné presadzovanie potrieb a záujmov v rámci rozvoja regiónu.	Oblasť: • ekonomické zdroje • ľudské zdroje

3.3.3. Oblasť skvalitnenia podmienok života ľudíom na vidieku

<i>Identifikácia potreby</i>	<i>Zdôvodnenie</i>	<i>Previazanosť na SWOT analýzu – slabé stránky</i>
3.1 Zvýšenie atraktivity územia skvalitnením drobnej infraštruktúry a skrášlením verejných priestranstiev	Problémom územia je slabá lokálna infraštruktúra. Pre rozvoj a kvalitný život v území je podpora drobnej infraštruktúry, či úprava a tvorba verejných priestranstiev zásadná, pretože prispeje nielen k skvalitneniu života obyvateľom v území ale aj k oživeniu vidieckeho CR a následne k podpore ekonomického rozvoja.	Oblasť: • materiálne zdroje • ľudské zdroje
3.2 Zlepšenie technickej infraštruktúry	Pre posilnenie regiónu je dobudovanie technickej a hlavne skvalitnenie dopravnej infraštruktúry podstatné. Vzhľadom k existujúcim sociálnym, hospodárskym väzbám a prepojenia v občianskej infraštruktúre v regióne je potrebné zamerať sa na zvýšenie vzájomnej dopravnej prepojenosti v regióne a na budovanie súvisiacej malej infraštruktúry a výstavbu cyklo trás.	Oblasť: • ekonomické zdroje • materiálne zdroje • ľudské zdroje
3.3 Vytvorenie podmienok na trávenie voľného času a voľnočasové aktivity	V území je nedostatočná kvalita základných služieb obyvateľstva, zlé podmienky na trávenie voľného času, slabé kultúrne vyžitie, čo spôsobuje zníženie kvality života a má negatívny vplyv na demografický vývoj v regióne. Preto je potrebné podporiť investície súvisiace s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času.	Oblasť: • ekonomické zdroje • materiálne zdroje • ľudské zdroje

3.3.4. Oblasť rozvoja miestnych komunít

<i>Identifikácia potreby</i>	<i>Zdôvodnenie</i>	<i>Previazanosť na SWOT analýzu – slabé stránky</i>
4.1 Zlepšenie služieb pre ohrozené a zraniteľné skupiny	V území chýbajú služby pre ohrozené a zraniteľné skupiny. Nekvalitné služby pre ohrozené skupiny spôsobujú vyčlenenie takých ľudí zo spoločenského života, preto je potreba podporiť vytvorenie najvhodnejších podmienok na skvalitnenie života týchto ľudí.	Oblasť: • materiálne zdroje • ľudské zdroje
4.2 Dobudovanie zariadení na poskytovanie komunitných a sociálnych služieb	Vzhľadom na dynamický prírastok starších osôb, nezamestnaných, hendikepovaných, MRK, chýba dostatok zariadení na poskytovanie komunitných sociálnych služieb, nedostatočné sú terénne a ambulantné služby ani nepostačujúca infraštruktúra komunitných centier. Podporením aktivít, ktoré zabezpečia dostupnosť komunitných a sociálnych služieb sa zvýši kvalita života v území a sekundárne sa vytvoria aj nové pracovné miesta.	Oblasť: • ekonomické zdroje • materiálne zdroje • ľudské zdroje

3.3.5. Oblasť efektívnej implementácie stratégie CLLD

<i>Identifikácia potreby</i>	<i>Zdôvodnenie</i>	<i>Previazanosť na SWOT analýzu – slabé stránky</i>
5.1 Plnenie cieľov a opatrení stratégie CLLD	Po získaní štatútu MAS je povinnosťou zabezpečiť implementáciu stratégie CLLD. Podporením aktivít pre kvalitný prevádzkový a administratívny servis MAS spojený s riadením uskutočňovania stratégie CLLD sa zabezpečí kvalitná a efektívna implementácia.	Všetky oblasti
5.2 Informácia a propagácia o území a MAS	V rámci implementácie stratégie CLLD bude povinnosť propagovať stratégiu CLLD, informovať o území, rozširovať vedomosti a zručnosti pri príprave projektov. Podporením aktivít na propagáciu sa prispeje k implementácii stratégie v naplánovanom rozsahu a tým aj naplnenie jej cieľov a opatrení.	Oblasť: • spoločenské, kultúrne a historické zdroje

4. Strategický rámec

Územie Partnerstva MP – ČH je regiónom s prírodným bohatstvom, s rozmanitosťou kultúrno–historických pamiatok, čo predurčuje rozvoj vidieckeho cestovného ruchu. V území je vyrovnaný a dostatočný ľudský potenciál, ktorý disponuje remeselnou a poľnohospodárskou zručnosťou, disponuje kultúrnou rozmanitosťou, zachováva tradície života vidieka. Územie vie tento potenciál využiť k zlepšeniu ekonomickej situácie podnikateľov i obyvateľov a k zlepšeniu kvality života v obciach.

Strategické zameranie územia v nadväznosti na SWOT analýzu a identifikované potreby sa zameriava na napĺňanie cieľov stratégie EU 2020, ako aj k cieľov PRV SR 2014-2020, IROP 2014-2020 a princípy a ciele ostatných súvisiacich dokumentov, ktoré sú zohľadnené v každej rozvojovej oblasti, ktorá je následne rozpracovaná v prioritách, špecifických cieľoch a opatreniach.

4.1. Definovanie vízie a strategického cieľa

Vízia predstavuje žiaduci cieľový stav územia Partnerstva MP-ČH a je zhrnutá do jednoduchého popisu a ideálneho stavu, ktorý by mal byť v území v danom časovom horizonte dosiahnutý.

Definícia vízie:

„Územie Partnerstva Muránska planina – Čierny Hron je miestom pre zdravý, kvalitný a zmysluplný život občanov, založený na vzájomnej spolupráci a úcte k histórii, tradíciám a prírode. Návštevníci prichádzajú spoznávať bohatú kultúrnu a prírodnú rozmanitosť regiónu a nachádzajú tu dostatočnú ponuku kvalitných produktov a služieb cestovného ruchu.“

Vízia bola navrhnutá na základe zistenia z auditu zdrojov, názorov aktérov zúčastnených na pracovných stretnutiach, na základe vízií jednotlivých obcí, daností a podmienok územia a predstavuje smerovanie rozvoja územia Partnerstva Muránska planina – Čierny Hron.

Na víziu nadväzuje strategický cieľ. Strategický cieľ upresňuje, konkretizuje a predstavuje najvyšší cieľ stratégie, ktorý chceme dosiahnuť do roku 2023.

Definícia strategického cieľa:

„Posilniť konkurencieschopnosť regiónu, zatriktívniť územie pre turistov a vytvoriť pracovné miesta s využitím miestnych kapacít.“

Hlavným dôvodom pre prijatie strategického cieľa je zabezpečovanie vyšších materiálnych potrieb so zachovaním kvalitného duchovného rozmeru života je dôvodom na zvýšenie životnej úrovne vidieckeho územia nášho regiónu. Na dosiahnutie vyššej životnej úrovne obyvateľstva využívame a zachovávame existujúce prírodné a historické danosti regiónu.

V nasledujúcom rozvojom období sa Partnerstvo MP – ČH chce zamerať predovšetkým na zlepšenie podmienok pre zvýšenie zamestnanosti, rozvoj CR, zvýšenie kvality života všetkých občanov a pre rozvoj hodnôt vidieckeho územia akým je územie Partnerstva MP-ČH. Stanovenie strategického cieľa je výsledkom auditu zdrojov, SWOT analýzy a na jeho definícii sa zhodlo široké spektrum miestnych aktérov – zástupcov súkromného aj verejného sektora.

4.2. Stanovenie priorít, špecifických cieľov a opatrení

Strategické priority územia Partnerstva MP-ČH definujú oblasti, ktoré budú prioritne v rámci rozvoja územia podporované, s cieľom dosiahnuť stanovený strategický cieľ. V nadväznosti na SWOT analýzu a identifikované potreby bolo vymedzených päť priorít:

Priorita č. 1 : Rozvoj cestovného ruchu

Priorita č. 2 : Podpora miestnej zamestnanosti

Priorita č. 3 : Obnova a rozvoj obcí

Priorita č. 4 : Rozvoj komunitných služieb

Priorita č. 5 : Efektívna činnosť MAS

Uvedenými prioritami plánuje Partnerstva MP-ČH podporiť podnikateľské subjekty, združenia, alebo iné organizácie, ktoré sú priamo tvorcami pracovných príležitostí, podporiť podnikateľov v CR, podporiť obce a mestá na zlepšenie technickej infraštruktúry v regióne ako aj vytvorenie podmienok pre fungujúce služby v oblasti vzdelávania, sociálnej oblasti, využívanie voľného času pre všetky vekové kategórie, starostlivosti o seniorov, zdravotne postihnutých občanov ako aj aktivizáciu občanov.

Dosiahnutím čiastočných cieľov v jednotlivých prioritných oblastiach sa očakáva synergický efekt pre dosiahnutie strategického cieľa.

4.2.1. Priority a špecifické ciele v rámci priorit:

Priorita 1: Rozvoj cestovného ruchu

Územie Partnerstva MP-ČH je regiónom s prírodnými hodnotami, množstvom kultúrno - historických pamiatok, atrakciami, zaujímavosťami, ideálnymi podmienkami pre letnú turistiku, cykloturistiku, zimné športy, región so špecifickým ľudovým prejavom, gastronómiou, možnosťami pre aktívne trávenie voľného času. Toto všetko predurčuje rozvoj vidieckeho CR. Priorita rozvoja CR je výsledkom vykonaných analýz a v súlade so silnými stránkami SWOT analýzy územia. CR je možnosťou tvorby pracovných miest zhodnocovaním miestnych špecifických zdrojov krajiny.

Na základe vykonaných analýz a v súlade s identifikovanými slabými stránkami a potrebami bol zadaný jeden špecifický cieľ, ktorý je rozpracovaný do úrovne opatrení, ktorých podporou sa očakáva jeho naplnenie.

Špecifický cieľ 1: Rozšíriť ponuku cestovného ruchu

Územie Partnerstva MP – ČH má prírodné bohatstvo, rozmanitosť kultúrno–historických pamiatok, čo je obrovský potenciál na rozvoj CR. Dôvodom jeho rozvoja je potreba jeho zviditeľnenia, zvýšenia atraktivity, prítlačivosti či zvýšenie návštevnosti a predĺženie pobytu návštevníka v regióne.

Účelom jednotlivých opatrení je podpora investičných aktivít do infraštruktúry CR, podpora zvyšovania kvality a rozsahu poskytovaných služieb, podpora tvorby, marketingu a spolupráce v CR a následne tvorbu pracovných miest.

Špecifický cieľ č. 1 prispieva pre naplnenie potrieb identifikovaných v analytickej časti:

- Potreba č. 1.1 Zintenzívnenie využitia prírodného a kultúrneho potenciálu v prospech rozvoja cestovného ruchu (CR)
- Potreba č. 1.2 Rozšírenie ponuky a kvality služieb v cestovnom ruchu
- Potreba č. 1.3 Zvýšenie propagácie a informovanosti územia
- Potreba č. 1.4 Zvýšenie spolupráce v cestovnom ruchu

Špecifický cieľ 1 - Rozšíriť ponuku CR, prispieva k fokusovej oblasti PRV 3A, 4A, 6A, 6B.

Tento špecifický cieľ sa bude realizovať prostredníctvom štyroch opatrení.

Opatrenie č. 1.1 Budovanie a rekonštrukcia ubytovacích zariadení, rekreačných a relaxačných činností

Cieľ: *Rozvíjať vidiecky cestovný ruch a agroturistiku vytvorením podmienok pre rekreačné a relaxačné činnosti.*

Opatrenie je zamerané na podporu investičných aktivít do infraštruktúry CR a podpory malých podnikateľov. Podpora je smerovaná do výstavby ubytovacích zariadení, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich ubytovacích zariadení, ako aj nevyužívaných objektov na ubytovacie zariadenie a na vytvorenie, alebo modernizáciu areálu na rozvoj rekreačných a relaxačných činností,

Toto opatrenie prispieva k realizácii PRV Opatrenia 6, Podopatrenia 6.4 (činnosť 1) a k fokusovej oblasti PRV 6A.

Opatrenie č. 1.2 Budovanie doplnkových aktivít v cestovnom ruchu

Cieľ: *Zvýšiť atraktivitu a prítlačivosť územia.*

Opatrenie je zamerané na podporu budovania atraktivít vo vidieckej turistike. Investície vytvoria lepšie podmienky na využívanie voľného času, zvýšia kvalitu života obyvateľov a vytvoria podmienky pre rozvoj podnikania.

Podporené bude udržiavanie, obnova a skvalitňovanie turisticky zaujímavých kultúrnych, historických objektov, rekreačnej infraštruktúry, turistického informačného systému, budovanie drobných obslužných zariadení pre turistov, smerových tabulí, budovanie, rekonštrukcia náučných chodníkov, cykloturistických a náučných chodníkov, náučné chodníky, budovanie doplnkovej infraštruktúry (odpočinkové miesta, prístrešky, stojany na bicykle a pod.), výstavba vyhliadkových veží, budovanie, údržba a obnova cykloturistického značenia na existujúcich cykloturistických trasách.

Toto opatrenie prispieva k realizácii PRV Opatrenia 7, Podopatrenia 7.5 a k fokusovej oblasti PRV 6B.

Opatrenie č. 1.3 Budovanie doplnkovej infraštruktúry cestovného ruchu v lesných ekosystémoch

Cieľ: *Šetrným spôsobom v lesných ekosystémoch budovať občiansku a poznávaciu infraštruktúru.*

Územie Partnerstva MP-ČH je stredohorskou oblasťou náhornej planiny. Prevažuje tu hornatá, zalesnená krajina. Preto je opatrenie zamerané na využitie lesných oblastí na organizované turistické účely a tak priaznivo vplyvať na rozvoj CR v lesoch a zabrániť neregulovanej turistiky v lesoch.

Podporené budú aktivity budovanie a obnova občianskej a poznávacej infraštruktúry hlavne náučné a turistické chodníky, cyklotrasy, odpočívadlá, pozorovateľne, mostíky, turistické značenie, mapové panely, informačné tabule, turistické útulne, ohniská, odpadkové koše, vyhliadkové veže, lanové dráhy, schody, rebríky, chodníky.

Toto opatrenie prispieva k realizácii PRV Opatrenia 8, Podopatrenia 8.5 a k fokusovej oblasti PRV 4A.

Opatrenie č. 1.4 Podpora marketingu a spolupráce v cestovnom ruchu

Cieľ: *Prostredníctvom efektívneho marketingu zvýšiť návštevnosť regiónu.*

V záujme rozvoja vidieckeho CR je potrebné podporiť aj neinvestičné aktivity, ktoré zatraktívnia, skvalitnia, komplexnú ponuku služieb CR. Preto v rámci opatrenia je podpora tematicky smerovaná aj do podpory tvorby, marketingu a predaja komplexných služieb a atraktivít, zabezpečenia propagačných materiálov, účasti na výstavách a prezentačných podujatiach, podpora spolupráce, koordinácie subjektov CR – podporou činnosti združenia CR, tvorby a realizácie spoločných a integrovaných projektov, sieťovania subjektov pôsobiacich v CR.

Toto opatrenie prispieva k realizácii PRV Opatrenia 16, Podopatrenia 16.3 a k fokusovej oblasti PRV 3A, 6A.

Opatrenie č. 1.5 Budovanie a rozvoj atrakcií CR menšieho rozsahu

Cieľ: *Prostredníctvom vlastného Grantového programu podporiť aktivity v oblasti cestovného ruchu*

Partnerstvo MP-ČH realizuje od roku 2008 vlastný Grantový program, určený pre subjekty s pôsobnosťou v území partnerstva. Grantový program podporuje realizáciu mikroprojektov v oblasti CR, čím prispieva k dosiahnutiu cieľov stratégie. Na základe výziev z vlastných prostriedkov podporuje projekty menšieho charakteru na dobudovanie drobnej infraštruktúry zameranej na CR ako je výroba a inštalácia informačných a orientačných tabúl s dôrazom na

jednotný systém, oddychové zóny a pod. Grantový program aj prispieva k aktivizácii subjektov regiónu, zvyšuje absorpčnú schopnosť regiónu a schopnosť a zručnosť žiadateľov realizovať projekty aj väčšieho charakteru, mobilizuje a kumuluje miestne zdroje a tak vytvára pridanú hodnotu k celkovej realizácii stratégie CLLD.

Priorita 2: Podpora miestnej zamestnanosti

Nezamestnanosť a nedostatok pracovných miest na území Partnerstva MP – ČH je kľúčovým problémom. Priorita podporiť tvorbu pracovných miest na miestnej úrovni vyplynula aj na základe vykonaných analýz a v súlade s identifikovanými slabými stránkami a potrebami. Podporením rozvoja podnikania na miestnej úrovni sa územie ekonomicky posilní a tiež sa naplnia základné predpoklady pre udržanie a rast obyvateľov – najmä mladých ľudí v regióne, zvýši sa kvalita života všetkých občanov a zvýšia sa hodnoty vidieckeho územia.

Partnerstvo MP – ČH definovalo 3 okruhy, ktoré majú predpoklad v území využívaním inovatívnych prístupov so zameraním na zhodnocovanie miestnych zdrojov dosiahnuť udržanie a tvorbu pracovných príležitostí v regióne:

1. poľnohospodárstvo, lesníctvo a potravinárstvo
2. malé a stredné podnikanie
3. cestovný ruch

K tejto priorite bol zadefinovaný jeden špecifický cieľ, ktorý je rozpracovaný do úrovne opatrení, ktorých podporou sa očakáva jeho naplnenie.

Špecifický cieľ 2: Vytvoriť nové pracovné miesta v území

Z dôvodu trvalo udržateľného rozvoja územia Partnerstva MP-ČH je dôležité zvyšovanie zamestnanosti. Preto sa špecifický cieľ zameriava na podporu takých investícií, ktoré prioritne podporia tvorbu ako aj udržanie pracovných miest v území. Podpora je zameraná pre mladých poľnohospodárov na začatie podnikateľskej činnosti, pre malé a stredné podniky na zlepšenie technického a technologického vybavenia, prevádzkových priestorov, ktoré dokážu zaviesť inovatívne riešenia a tak zvýšiť konkurencieschopnosť podniku a tým stabilizovať a rozširovať svoju produkciu a následne i zamestnanosť.

Špecifický cieľ č. 2 prispieva pre naplnenie potrieb identifikovaných v analytickej časti:

- Potreba č. 2.1 Podpora mladých poľnohospodárov a vytvorenie podmienok pre hospodárenie na pôde

- Potreba č. 2.2 Podpora malých a mikro podnikateľov
- Potreba č. 2.3 Vytvorenie podmienok na predaj miestnych produktov
- Potreba č. 2.4 Rozvoj potravinárskych reťazcov
- Potreba č. 2.5 Posilnenie spolupráce miestnych podnikateľov

Špecifický cieľ 2: Vytvoriť nové pracovné miesta prispieva fokusovej oblasti PRV 3A, 2B, 6A k realizácii IROP Špecifického 5.1.1 a 5.1.2 a OP LZ, Prioritná os 2, Opatrenie 2.6.

Tento špecifický cieľ sa bude realizovať prostredníctvom šiestich opatrení.

Opatrenie č. 2.1 Podpora výroby a predaja miestnych produktov

Cieľ: *Vytvoriť podmienky pre výrobu nových, alebo kvalitnejších poľnohospodárskych a potravinárskych produktov a ich uvedenie na trh.*

Navrhnuté opatrenie sa zameriava na podporu zvýšenia konkurencieschopnosti miestnych podnikov a následne udržania a zvyšovania pracovných príležitostí. V rámci opatrenia sú podporované stavebné, alebo technologické investičné aktivity do hmotného majetku, na zlepšenie technického a technologického vybavenia poľnohospodárskych a potravinárskych podnikov, výstavba, rekonštrukcia či modernizácia prevádzkových, skladových priestorov, nákup špeciálnych a nákladných automobilov. Podporou uvedených aktivít sa zabezpečí vyššia pridaná hodnota, čo umožní zvyšovanie príjmov, zvyšovanie efektivity a produktivity práce a tým udržanie a rast pracovných miest.

Toto opatrenie prispieva k realizácii PRV Opatrenia 4, Podopatrenia 4.2 a k fokusovej oblasti PRV 3A.

Opatrenie č.2.2 Podpora mladých poľnohospodárov

Cieľ: *Uľahčiť mladým zručným poľnohospodárom v zakladaní poľnohospodárskeho podniku a generačnou výmenou uchovať poľnohospodársku činnosť na vidieku.*

Vzhľadom k tomu, že na území Partnerstva MP– ČH nie je poľnohospodárska pôda dostatočne využívaná a je obhospodarovaná menšími súkromnými spoločnosťami a samostatne hospodáriacimi roľníkmi, je záujmom podporiť mladých poľnohospodárov. Tento typ podnikania je jednak príležitosťou pre samozamestnanie a zároveň činnosť je

predpokladom zvýšenia starostlivosti o pôdu, zvýšenia ponuky kvalitných miestnych jedinečných výrobkov a uchovávaní tradičnej kultúrnej krajiny.

Podpora mladých poľnohospodárov umožní podporiť inovačné procesy v poľnohospodárskom sektore. Mladí poľnohospodári majú ľahší prístup k novým, inovatívnym informáciám, ľahšie uplatňujú nové technológie a procesy, nové myšlienky a koncepty. Pomoc mladým poľnohospodárom uľahčí ich prístup na trh a možnosť nakúpenia nových inovatívnych technológií.

Toto opatrenie prispieva k realizácii PRV Opatrenia 6, Podopatrenia 6.1 a k fokusovej oblasti PRV 2B.

Opatrenie č. 2.3 Podpora spolupráce v poľnohospodárstve a v potravinovom reťazci

Cieľ: *Prostredníctvom účinnejšej spolupráce zvýšiť spracovanie a predaj produktov a vylepšiť pozíciu miestnych podnikov.*

Pre zvyšovanie pridanej hodnoty je účinná spolupráca medzi podnikmi a ďalšími subjektmi verejného a súkromného sektora veľmi dôležitá. Zlepšenie a úrovne spolupráce a vzájomnej koordinácie je predpokladom zvýšenia výroby, spracovania a predaja miestnych produktov. Podpora je určená pre odvetvie poľnohospodárstva, potravinového reťazca. Je zameraná na lepšiu integráciu prvovýrobcov do odbytového reťazca, podporu inovovaných výrobných postupov, spracovania a predaja regionálnych výrobkov tvorbou spoločných predajní, miestnych trhov, efektívnosti a zavádzania inovatívnych riešení a budovaním spoločných podporných činností.

Toto opatrenie prispieva k realizácii PRV Opatrenia 16, Podopatrenia 16.3 a k fokusovej oblasti PRV 3A, 6A.

Opatrenie č. 2.4 Podpora zamestnanosti v mikro a malých podnikoch

Cieľ: *Zvýšiť a udržať pracovné miesta inovovaním výroby a skvalitnením poskytovaných služieb v mikro a malých podnikoch.*

Opatrenie je zamerané na podporu investícií do nákupu strojov, zariadení a technológií ako aj výstavby, rekonštrukcie a modernizácie prevádzok na skvalitnenie, alebo rozšírenie výroby či služby a tým stabilizovať, alebo rozširovať svoju produkciu. Predpokladom pre zlepšenie konkurencieschopnosti je zvyšovanie spolupráce podnikov formou sieťovania na úrovni

miestnej ekonomiky. Vzájomná spolupráca a sieťovanie umožňuje vzájomnú podporu podnikov ako aj spoločné presadzovanie potrieb a záujmov v rámci rozvoja regiónu. Významnou časťou opatrenia je podpora prehĺbovania odborných vedomostí a nadobúdania nových zručností a podpora marketingových aktivít.

Podporované aktivity v jednotlivých opatreniach sledujú cieľ tvorivého využívania miestnych zdrojov a hodnôt.

Toto opatrenie prispieva k realizácii IROP Špecifického cieľa 5.1.1 – zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev

Opatrenie č. 2.5 Budovanie trhových priestorov za účelom podpory miestnych producentov

Cieľ: *Vybudovaním trhových priestorov zvýšiť odbyt výrobkov miestnych producentov.*

Malé podniky a SZČO zohrávajú dôležitú úlohu v miestnej ekonomike vzhľadom na ich závislosť voči lokalite, v ktorej pôsobia a úzkeho napojenia na miestny trh. Konanie v prospech zamestnanosti na miestnej úrovni je okrem vytvorenia priaznivého podnikateľského prostredia aj odbyt vlastných výrobkov. Jedným z nástrojov pomoci, kde by mohli regionálni producenti predávať vlastné produkty, je budovanie miestnych trhových priestorov. Trhové miesta s využitím na predaj výrobkov, na usporiadania jarmokov, sezónnych či stálych trhov. Zvýšený predaj miestnej produkcie prinesie rast zamestnanosti.

Toto opatrenie prispieva k realizácii IROP Špecifického cieľa 5.1.2 – rozvoj základnej infraštruktúry, oblasťou - výstavba a obnova mestských trhových priestorov za účelom podpory lokálnych producentov.

Opatrenie č. 2.6 Zvýšenie aktivity mladých ľudí za účelom zvýšenia ich zamestnanosti

Cieľ: *Odbornou prípravou mladých ľudí zvýšiť ich kvalifikáciu a zvýšiť možnosť zamestnať sa.*

Opatrenie je zacielené na podporu najmä mladým osobám, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy, pretože ich nezamestnanosť môže mať trvalé následky ako napríklad vyššie riziko budúcej nezamestnanosti, alebo strata motivácie založiť si rodinu, čo prispeje k negatívnym demografickým trendom. Zámerom je preto uskutočňovať

iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí a podporiť kroky na uľahčenie prechodu zo školy do zamestnania. Opatrenie je zamerané na podporovanie programov a projektov, ktoré umožnia mladým odbornú prípravu alebo stáže, praxe, tréningy zručností a pod., ďalej programy umožňujúce budovanie profilu pracovných skúseností za účelom zlepšenia možností získať stabilné zamestnanie pre mladého nezamestnaného, programy určené na vyhľadávanie nových alebo inovatívnych foriem podpory mladých ľudí s cieľom ich vzdelávania, hľadania zamestnania, stáže, praxe a pod., pomoc a podpora mladým pri začatí podnikania prostredníctvom inovatívnych startup-ov a pomoc pri samozamestnávaní.

Partnerstvo MP-ČH predpokladá realizáciu opatrenia oprávnených žiadateľov v hodnote min. 30 000 €, ktoré prispievajú k naplneniu strategického cieľa stratégie a so zapojením min. 15 osôb do 29 rokov.

Toto opatrenie prispieva k realizácii OP IZ, Prioritná os 2, Opatrenie 2.6.

Priorita č. 3: Obnova a rozvoj obcí

Spokojnosť občanov s kvalitou života na území Partnerstva MP-ČH súvisí nielen s miestnym ekonomickým rozvojom ale aj s kvalitnou infraštruktúrou a kvalitnými verejnými službami. Priorita podporiť obnovu a rozvoj obcí vyplynula aj na základe vykonaných analýz a v súlade s identifikovanými slabými stránkami a potrebami. Podporením tejto priority sa zvýši atraktivita a vzhľad územia, zvýši sa bezpečnosť obyvateľov, zlepšia sa podmienky pre aktívne trávenie voľného času a rozvoja vidieckeho CR. Spokojnosť občanov s kvalitným životom sa prejaví zastavením odlivu mladých ľudí z regiónu.

K tejto priorite bol zadefinovaný jeden špecifický cieľ, ktorý je rozpracovaný do úrovne opatrení, ktorých podporou sa očakáva jeho naplnenie.

Špecifický cieľ č. 3: Zvýšiť atraktivitu obcí pre obyvateľov a návštevníkov

Spokojnosť obyvateľov a zvýšenie počtu návštevníkov územia je dôvodom zatraktívnenia obcí. Špecifický cieľ je zameraný na zlepšovanie základných služieb a zlepšenie podmienok na využitie voľného času a na zlepšenie vzhľadu obcí.

Partnerstvo MP-ČH v tejto priorite podporí investície do budovania na zlepšenie, alebo rozšírenie všetkých typov malej infraštruktúry, investície do vytvárania a zlepšovania miestnych základných služieb, voľného času a kultúry.

Špecifický cieľ č. 3 prispieva pre naplnenie potrieb identifikovaných v analytickej časti:

- Potreba č. 3.1 Zvýšenie atraktivity územia skvalitnením drobnej infraštruktúry a skrášlením verejných priestranstiev
- Potreba č. 3.2 Zlepšenie technickej infraštruktúry
- Potreba č. 3.3 Vytvorenie podmienok na trávenie voľného času a voľnočasové aktivity

Špecifický cieľ 3 - Zvýšiť atraktivitu obcí pre obyvateľov a návštevníkov prispieva fokusovej oblasti PRV, 6B a k realizácii IROP Špecifického 5.1.2 a OP ŽP Prioritných osí 1 ÷ 5.

Tento špecifický cieľ sa bude realizovať prostredníctvom štyroch opatrení.

Opatrenie č. 3.1 Budovanie a rekonštrukcia malej infraštruktúry v obciach

Cieľ: *Úpravou verejných priestranstiev zlepšiť vzhľad územia.*

Opatrením budú podporované investície, ktoré zvýšia kvalitu života v území a prispejú k oživeniu miestneho vidieckeho CR. Kvalita života a vzrast CR vo vidieckych oblastiach súvisí aj s kvalitnou infraštruktúrou podpora je preto zameraná na úpravu a tvorbu verejných priestranstiev, parkov, námestí, výstavbu chodníkov, parkovísk, autobusových zastávok ap., ďalej komunikácii, ktoré prispejú k rozvoju vidieckeho CR alebo ekonomickému rozvoju.

Toto opatrenie prispieva k realizácii PRV Opatrenia 7, Podopatrenia 7.2 a k fokusovej oblasti PRV 6B.

Opatrenie č. 3.2 Rozvoj základných služieb pre obyvateľov

Cieľ: *Vybudovaním miestnych základných služieb vytvoriť podmienky pre spokojný a aktívny život obyvateľov.*

Nedostatočná kvalita základných služieb obyvateľstva, zlé podmienky na trávenie voľného času, slabé kultúrne vyžitie, zlé podmienky pre hospodársky rozvoj územia spôsobujú zníženie kvality života a majú negatívny vplyv na demografický vývoj v regióne. Preto je podpora zameraná na investície súvisiace s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času výstavbu, rekonštrukciu, modernizáciu športovísk a detských ihrísk, amfiteátrův, investície do rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú činnosť, rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov, domov smútku vrátane ich okolia, investície súvisiace s vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania. rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre podnikateľskú činnosť.

Toto opatrenie prispieva k realizácii PRV Opatrenia 7, Podopatrenia 7.4 a k fokusovej oblasti PRV 6B.

Opatrenie č. 3.3 Zabezpečenie dostupnosti do zamestnania a k verejným službám

Cieľ: *Skvalitnením dopravnej infraštruktúry zlepšiť dopravné prepojenie v regióne k verejným službám a sídlam.*

Pre posilnenie regiónu Partnerstva MP-ČH je dobudovanie a skvalitnenie dopravnej infraštruktúry zásadné. Existujú sociálne, hospodárske väzby a prepojenia v občianskej infraštruktúry v regióne. Preto je opatrenie zamerané na zvýšenie vzájomnej dopravnej prepojenosti v regióne, zlepšenie dostupnosti obyvateľov k občianskej infraštruktúry a do zamestnania a na budovanie súvisiacej malej infraštruktúry. Územie Partnerstva MP-ČH má prírodné hodnoty. Zámerom opatrenia je zníženie množstva emisií z dopravy zvýšením záujmu obyvateľov o nemotorovú dopravu. Preto podpora opatrenia bude zameraná hlavne na výstavbu, modernizáciu, rekonštrukciu zastávok, staníc, parkovísk, na linkách prepájajúcich obec s mestom, na nákup vozidiel pre účely zabezpečenia spoločnej dopravy osôb vrátane vozidiel prispôbených osobám s obmedzenou možnosťou pohybu a orientácie, na zriaďovanie, obnovu a výstavbu cyklistických trás zabezpečujúcich dopravu osôb do a zo zamestnania alebo k verejným službám.

Toto opatrenie prispieva k realizácii IROP Špecifického cieľa 5.1.2 – rozvoj základnej infraštruktúry, oblasťou – dopravné prepojenie a dostupnosť sídel.

Opatrenie č. 3.4 Podpora činností na zlepšenie environmentálnej infraštruktúry

Cieľ: *Dobudovaním a skvalitnením environmentálnej infraštruktúry zlepšiť stav životného prostredia*

Vybavenosť územia environmentálnou infraštruktúrou má viacero aspektov. Jednak zvyšuje atraktivnosť územia, zlepšuje sa stav životného prostredia a pôsobí tiež aj ako ekonomický stimul, pretože požiadavky na vybudovanie environmentálnej infraštruktúry sa stávajú aj podmienkou umiestnenia investícií. Investície do environmentálnej infraštruktúry prispievajú k rastu konkurencieschopnosti a ekonomickej výkonnosti územia. Pre región podpora tohto opatrenia je zásadná. Opatrenie je zamerané na dobudovanie a skvalitnenie verejnej vodovodnej a kanalizačnej siete, čistiarní odpadových vôd, na opatrenia na ochranu pred

povodňami a ich prevenciu, na znižovanie emisií znečisťujúcich látok (najmä na skleníkových plynov) v ovzduší, na dobudovanie infraštruktúry v odpadovom hospodárstve, najmä v oblasti separovaného zberu a zhodnocovania odpadov, kde predpokladá zavádzanie inovatívnych ekologických prvkov, na zabezpečenie starostlivosti prírodného prostredia a krajiny.

Partnerstvo MP-ČH predpokladá realizáciu min. 4 operácie oprávnenými žiadateľmi v hodnote min. 2 200 000 €, ktoré prispievajú k naplneniu strategického cieľa stratégie, zavádzaniu prvkov zelenej ekonomiky a prispievajú k riešeniu zelenej infraštruktúry.

Toto opatrenie prispieva k realizácii OP ŽP Prioritných osí 1 – 5.

Opatrenie č. 3.5 Budovanie a rozvoj drobnej infraštruktúry

Cieľ: *Prostredníctvom vlastného Grantového programu podporiť aktivity v oblasti drobnej infraštruktúry*

Opatrenie nadväzuje na opatrenie č. 1.5 a tiež sa realizuje vlastným grantovým programom, len so zameraním na dobudovanie drobnej infraštruktúry napr.: ako je obnova, ochrana a adaptácia hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva a ľudového umenia, ako aj dokumentovanie technologických postupov a tradičných techník a pod. Aj toto opatrenie prispieva k aktivizácii subjektov regiónu a vytvára pridanú hodnotu k celkovej realizácii stratégie CLLD.

Priorita č. 4: Rozvoj komunitných služieb

Posilňovanie komunitných služieb na pričlenenie sa sociálne ohrozených skupín obyvateľstva a hendikepovaných ľudí odkázaných na služby iných je ďalšou prioritou Partnerstva MP-ČH. Priorita vyplynula z vykonaných analýz a v súlade s identifikovanými slabými stránkami a potrebami. Zámerom je ľuďom so zníženou schopnosťou pohybu poskytnúť rekonvalescenciu, ktorá im pomôže k lepšej motorike a lepšiemu začleneniu do spoločenského života a odkázaným ľuďom na iných formou ambulantnej, terénnej starostlivosti alebo v pobytových zariadeniach zostať v ich prirodzenom prostredí, aby nemuseli odchádzať z územia do cudzieho prostredia. Podporením aktivít, ktoré zabezpečia dostupnosť komunitných a sociálnych služieb sa zvýši sociálny status a kvalita života v území a sekundárne sa vytvoria aj nové pracovné miesta.

K tejto prioritě bol zafinovaný jeden špecifický cieľ, ktorý je rozpracovaný do úrovne opatrení, ktorých podporou sa očakáva jeho naplnenie.

Špecifický cieľ 4: Zlepšiť ponuku služieb pre sociálne ohrozené skupiny obyvateľov

Špecifický cieľ je zameraný na pomoc ohrozených skupín obyvateľov a to deťom, seniorom a osobám so zníženou schopnosťou pohybu ako aj zdravotne postihnutých a sociálne znevýhodnených občanov. V zmysle definovaných potrieb v regióne sa kladie s dôraz na rozširovanie služieb v jednotlivých obciach na základe potrieb občanov, čím sa skvalitní život občanov ktorým je sociálna starostlivosť poskytovaná ako aj ich členom rodiny. Podpora je smerovaná do rozširovania rozsahu terénnej práce, v obciach, poskytovania opatrovateľskej služby, na rekonštrukciu zariadení na poskytovanie komunitných sociálnych služieb infraštruktúru komunitných centier, ako aj na činnosti spojené s poskytovaním služieb na zlepšenie zdravotného stavu ľudí so zníženou schopnosťou pohybu.

Špecifický cieľ č. 4 prispieva pre naplnenie potrieb identifikovaných v analytickej časti:

- Potreba č. 4.1 Zlepšenie služieb pre ohrozené a zraniteľné skupiny
- Potreba č. 4.2 Dobudovanie zariadení na poskytovanie komunitných a sociálnych služieb

Špecifický cieľ 4: Zvýšiť atraktivitu obcí pre obyvateľov a návštevníkov prispieva fokusovej oblasti PRV, 6A a k realizácii IROP Špecifického 5.1.2- rozvoj základnej infraštruktúry - oblasť sociálne služby a komunitné služby

Tento špecifický cieľ sa bude realizovať prostredníctvom dvoch opatrení.

Opatrenie č. 4.1 Podpora služieb pre deti, seniorov a osoby so zníženou schopnosťou pohybu

Cieľ: *Poskytovaním kvalitných služieb na zotavovanie skvalitniť život ľudí so zníženou schopnosťou pohybu*

Zámerom opatrenia je pomôcť zdravotne postihnutým ľuďom, aby sa im ľahšie začlenilo do spoločenského života. Jedným z druhov pomoci je využitie rôznych vhodných rehabilitačných metód. Patrí k nim aj animoterapia, ktorá pozitívne využíva pôsobenie zvierat na emocionálne a fyzické zdravie človeka. Hippoterapia, ktorá konkrétne využíva pôsobenie koňa a jeho kroku s cieľom liečiť. U pacientov sa prostredníctvom hladenia zvierat a verbálnou i neverbálnou komunikáciou so zvieratom, aktivujú vnútorné zdroje, urýchľuje sa rekonvalescencia pacientov a klesá ich chorobnosť.

Uvedené opatrenie bude smerovať k podpore práve takých činností, ktoré sú zamerané na terapie (hipoterapiu, animoterapiu), environmentálne vzdelávanie zamerané na spoznávanie prírody, života v lese a objavovanie prírodných tajomstiev prostredníctvom hier a zážitkov pomocou lesnej pedagogiky a podobných činnosti, ktoré prispievajú k rekonvalescencii, lepšiemu začleneniu do spoločenského života, zvýšeniu motoriky zdravotne postihnutých občanov.

Toto opatrenie prispieva k realizácii PRV Opatrenia 6, Podopatrenia 6.4 (činnosť 2) a k fokusovej oblasti PRV 6A.

Opatrenie č. 4.2 Rozvoj komunitných a sociálnych služieb

Cieľ: *Zlepšením komunitných a sociálnych služieb skvalitniť život odkázaným osobám*

Opatrenie je zamerané na zlepšenie situácie v sociálnej oblasti na území Partnerstva MP-ČH. V opatrení sú podporované zámery na poskytovanie kvalitných komunitných a sociálnych služieb, ktoré pomôžu odkázaným osobám skvalitniť ich život. Podpora je zameraná na investičné zámery hlavne na zriaďovanie nových alebo rekonštrukcia a modernizácia existujúcich zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb vrátane materiálno-technického vybavenia na zvyšovanie kvality a kapacity komunitných sociálnych služieb na rozvoj terénnych a ambulantných sociálnych služieb, na infraštruktúra komunitných centier. Toto opatrenie prispieva k realizácii IROP Špecifického cieľa 5.1.2 – rozvoj základnej infraštruktúry, oblasť – sociálne služby a komunitné služby.

Opatrenie 4.3 Zvyšovanie kvality komunitných služieb

Partnerstvo MP-ČH kladie dôraz na riešenia sociálnej oblasti, preto podporuje aj aktivity na zvyšovanie kvality komunitných služieb vlastným grantovým programom podobne ako v opatreniach 1.5 a 3.5.. V súlade s podmienkami vlastného grantového programu a na základe vlastných výziev aktivizuje subjekty v regióne na realizáciu aktivít komunitného charakteru so zapojením sociálne ohrozených skupín (deti, seniori, zdravotne postihnutí a pod.). Aj toto opatrenie prispieva nielen k aktivizácii subjektov, ale aj k napĺňaniu cieľov stratégie CLLD.

Priorita č. 5: Efektívny manažment územia

Prioritou Partnerstva MP-ČH je získanie štatútu MAS a podpora územného rozvoja využitím miestneho potenciálu územia, s použitím inovatívneho prístupu LEADER a uplatnením prístupu CLLD ako nástroja pre integrovaný prístup. Základným princípom prístupu LEADER je rozhodovanie zdola nahor za účasti miestnych aktérov na miestnej úrovni (občiansko-súkromný sektor) s podporou verejného sektora. Prístup LEADER je jednou z efektívnych možností zapojenia miestnych obyvateľov na vidieku do rozhodovacieho procesu a spoločne plniť miestne ciele a uspokojovať miestne potreby. Činnosť MAS je zameraná na implementáciu vypracovanej stratégie miestneho rozvoja Partnerstva MP-ČH s cieľom naplňovať jej priority, ciele a opatrenia. MAS zabezpečuje prevádzku, administratívnu činnosť, propagáciu a informačnú povinnosť. Okrem uvedených činností je jej zameranie aj na spoluprácu medzi partnerstvami CLLD na národnej a medzinárodnej úrovni, s cieľom hľadať spoločný potenciál, zvyšovať turistický potenciál, ale aj zamerať sa na výmenu skúseností, informačných a propagačných aktivít - s cieľom priniesť do územia nové poznatky.

V rámci tejto priority sa podporia také aktivity s riadením uskutočňovania stratégie CLLD, ktoré zabezpečia efektívnu činnosť MAS.

K tejto prioritě bol zadefinovaný jeden špecifický cieľ, ktorý je rozpracovaný do úrovne opatrení, ktorých podporou sa očakáva jeho naplnenie.

Špecifický cieľ 5: Naplňovať ciele stratégie CLLD

Dosiahnutie vyššej životnej úrovne obyvateľstva s využitím zdrojov územia, je motivujúcim dôvodom na implementáciu stratégie CLLD. Špecifický cieľ je zameraný na kvalitné zabezpečenie implementácie stratégie CLLD tak, aby sa naplnili jej ciele, čo prinesie územiu Partnerstva MP-ČH kvalitnejší život na vidieku a zabezpečenie pracovných príležitostí, ktoré budú motivovať mladú a strednú vekovú pracovnú silu, aby na vidieku zotrvala alebo sa usídlila.

Podpora je zameraná na hmotné a nehmotné investície v súlade s podporovanými činnosťami a ktoré sú v súlade s oprávnenými činnosťami v rámci stratégie CLLD Partnerstva MP-ČH.

Špecifický cieľ č. 4 prispieva pre naplnenie potrieb identifikovaných v analytickej časti:

- Potreba č. 5.1 Plnenie cieľov a opatrení stratégie CLLD
- Potreba č. 5.2 Informácia a propagácia o území a MAS

- Potreba č. 5.3 Národná a nadnárodná spolupráca

Špecifický cieľ 5 -Naplniť ciele stratégie CLLD prispieva fokusovej oblasti PRV, 6B, a k realizácii IROP Špecifického 5.1.1- Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégie CLLD aktivity A až E.

Tento špecifický cieľ sa bude realizovať prostredníctvom troch opatrení.

Opatrenie č. 5.1 Prevádzka MAS

Cieľ: Účinne využiť finančné náklady na prevádzku MAS

Opatrenie je zamerané na zabezpečenie administratívneho chodu MAS. Podpora je zameraná na personálne, prevádzkové náklady, na vzdelávanie zamestnancov a členov MAS, ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD, účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégií CLLD.

Toto opatrenie prispieva k realizácii IROP Špecifického 5.1.1- Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégie CLLD aktivity A až E.

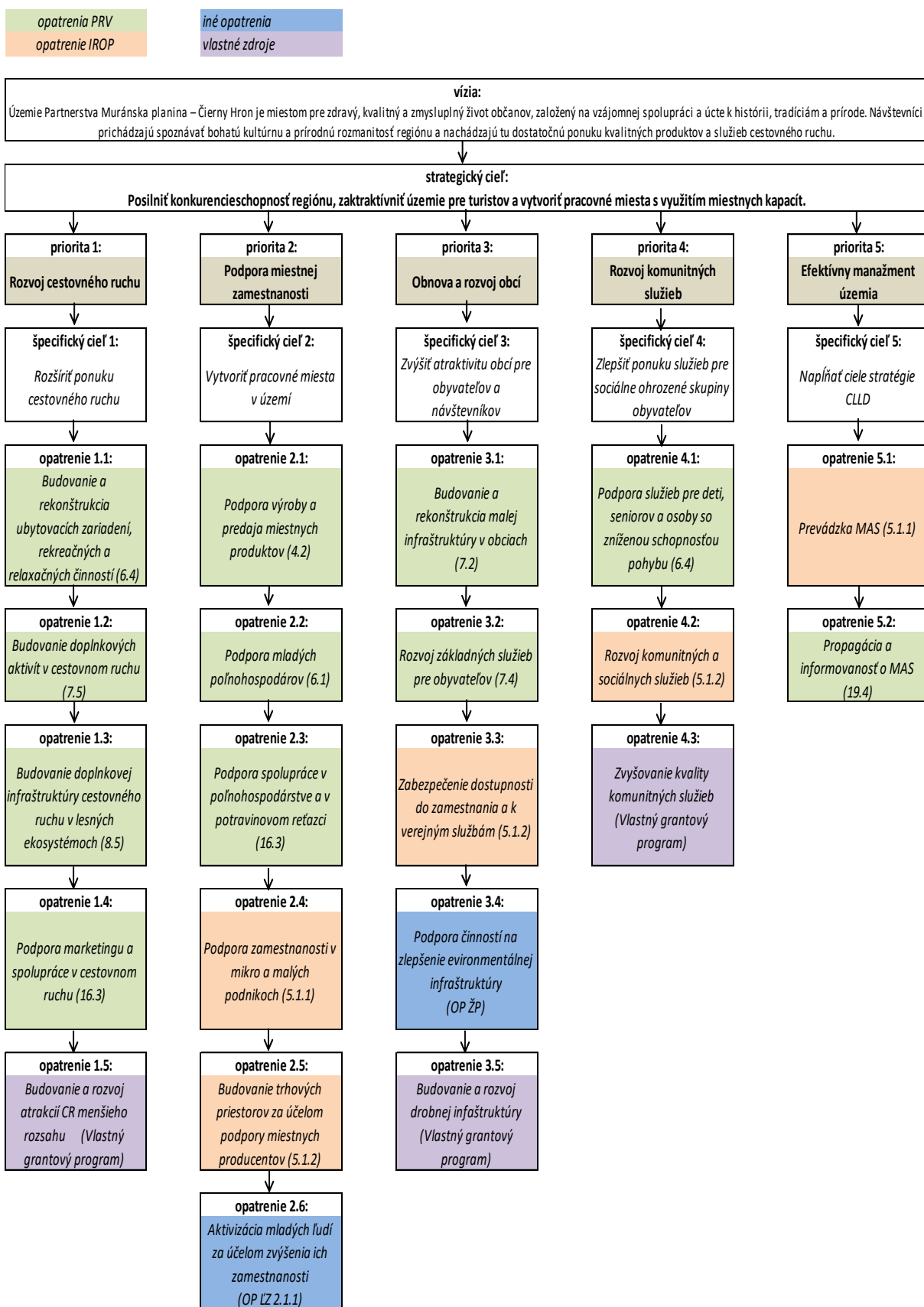
Opatrenie č. 5.2 Propagácia a informovanosť o MAS

Cieľ: Transparentne propagovať činnosť MAS a podporiť rozširovanie vedomostí v súvislosti s vykonávaním stratégie CLLD

Opatrenie je zamerané na informovanie o území a výsledkoch stratégie CLLD, dobrú pripravenosť miestnych aktérov pri vykonávaní stratégie CLLD a na vzdelávanie potencionálnych prijímateľov so zameraním na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov. Podpora je zameraná na financovanie animačných nákladov, propagačných a informačných materiálov, semináre, konferencie, workshopy.

Toto opatrenie prispieva k realizácii PRV Opatrenia 19, Podopatrenia 19.4 bod 2. financovanie animačných nákladov MAS v súvislosti s oživovaním stratégie CLLD a k fokusovej oblasti PRV 6B.

4.2.2. Schéma strategického rámca

4.3. Súhrn strategického rámca

Tabuľka č.3 Súhrnný prehľad strategického rámca

Vízia		
Územie Partnerstva MP-ČH je miestom pre zdravý, kvalitný a zmysluplný život občanov, založený na vzájomnej spolupráci a úcte k histórii, tradíciám a prírode. Návštevníci prichádzajú spoznávať bohatú kultúrnu a prírodnú rozmanitosť regiónu a nachádzajú tu dostatočnú ponuku kvalitných produktov a služieb cestovného ruchu.		
Strategický cieľ		
Posilniť konkurencieschopnosť regiónu, zatriktívniť územie pre turistov a vytvoriť pracovné miesta s využitím miestnych kapacít.		
Priorita č. 1		
Rozvoj cestovného ruchu		
Špecifický cieľ: Rozšíriť ponuku cestovného ruchu		
Opatrenia PRV: Kód: 6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností (Opatrenie stratégie 1.1) Kód: 7.5 Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie (Opatrenie stratégie 1.2) Kód: 8.5 Podpora na investície do zlepšenia odolnosti a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov (Opatrenie stratégie 1.3) Kód: 16.3 (Iná) spolupráca medzi malými hospodárskymi subjektmi pri organizácii spoločných pracovných procesov a spoločnom využívaní zariadení a zdrojov a pri rozvoji služieb v oblasti cestovného ruchu/ich uvádzania na trh (Opatrenie stratégie 1.4)	Opatrenie IROP:	Iné opatrenia: Vlastný Grantový program „Naštartujem s Partnerstvom MP-ČH“. (Opatrenie zo stratégie 1.5)

Priorita č. 2 Podpora miestnej zamestnanosti		
Špecifický cieľ: Vytvoriť pracovné miesta v území		
Opatrenia PRV: Kód 4.2 Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov (Opatrenie stratégie 2.1) Kód 6.1 Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov (Opatrenie stratégie 2.2) Kód: 16.3 (Iná) spolupráca medzi malými hospodárskymi subjektmi pri organizácii spoločných pracovných procesov a spoločnom využívaní zariadení a zdrojov a pri rozvoji služieb v oblasti cestovného ruchu/ich uvádzania na trh (Opatrenie stratégie 2.3)	Opatrenie IROP: ŠC: 5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií (Opatrenie stratégie 2.4) ŠC: 5.1.2 Zlepšenie udržateľnosti vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach (Opatrenie stratégie 2.5)	Iné opatrenia: Operačný program Ľudské zdroje Opatrenie stratégie 2.6)
Priorita č. 3 Obnova a rozvoj obcí		
Špecifický cieľ: Zvýšiť atraktivitu obcí pre obyvateľov a návštevníkov		
Opatrenia PRV: Kód 7.2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie (Opatrenie stratégie 3.1) Kód 7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry (Opatrenie stratégie 3.2)	Opatrenie IROP: ŠC: 5.1.2 Zlepšenie udržateľnosti vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach (Opatrenie stratégie 3.3)	Iné opatrenia: Operačný program životné prostredie (Opatrenie stratégie 3.4) Vlastný Grantový program „Naštartujem s Partnerstvom MP-ČH“. (Opatrenie stratégie 3.5)

Priorita č. 4 Rozvoj komunitných služieb		
Špecifický cieľ: Zlepšiť ponuku služieb pre sociálne ohrozené skupiny obyvateľov		
Opatrenia PRV: Kód: 6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností (Opatrenie stratégie č.4.1)	Opatrenie IROP: ŠC: 5.1.2 Zlepšenie udržateľnosti vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach (Opatrenie stratégie 4.2)	Iné opatrenia: Vlastný Grantový program „Naštartujem s Partnerstvom MP-ČH“. (Opatrenie stratégie 4.3)
Priorita č. 5 Efektívny manažment územia		
Špecifický cieľ: Naplňať ciele stratégie CLLD		
Opatrenia PRV: Kód 19.4 Podpora na prevádzkové náklady a oživenie (Opatrenie stratégie 5.2)	Opatrenie IROP: ŠC: 5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií (Opatrenie stratégie 5.1)	Iné opatrenia:

4.4. Integrované znaky stratégie CLLD

Uplatnenie prístupu CLLD ako nástroja pre integrovaný prístup k územnému rozvoju v súlade s nariadením (EÚ) č.1303/2013 je znakom celej Stratégie CLLD Partnerstva MP-ČH. Partnerstvo MP-ČH sa zameralo na tie ciele a činnosti, ktoré majú úspech spustiť zmeny v území a sú navzájom previazané a zacielené tak, aby pridali hodnotu už existujúcemu potenciálu.

Integrované nástroje boli využité už pri samotnej príprave stratégie a to zapojením všetkých relevantných partnerov na strategickom plánovaní v území Partnerstva MP-ČH a využitie tzv.princípu partnerstva pre spoločné a previazané plánovanie prostredníctvom definovaných potrieb a stanovených cieľov, ktoré majú byť v území dosiahnuté.

Druhý aspekt integrovaného prístupu sa v Stratégii CLLD prejavuje v dôraze na opatrenia a všetky aktivity, ktoré sú zamerané na spoluprácu a koordináciu. Podpora prístupu CLLD má však obmedzené možnosti a neumožňuje komplexnú implementáciu. Pre stratégiu CLLD bolo vybratých 22 opatrení a z toho 16 má znaky uplatňovania integrovaného prístupu, čo dostatočne poukazuje na využitie aplikácie znakov integrácie do Stratégie CLLD

Partnerstva MP-ČH. Integrovaný prístup v jednotlivých opatreniach je obsiahnutý buď priamo, alebo integrovaným prístupom pre dosiahnutie cieľa, resp. výsledkov opatrenia.

K takým opatreniam patrí hlavne:

- 2.1 Podpora výroby a predaja miestnych produktov
- 2.3 Podpora spolupráce v poľnohospodárstve a v potravinovom reťazci
- 2.5 Budovanie trhových priestorov za účelom podpory miestnych producentov
- 3.1 Budovanie a rekonštrukcia malej infraštruktúry v obciach
- 3.5 Budovanie a rozvoj drobnej infraštruktúry
- 3.3 Zabezpečenie dostupnosti do zamestnania a k verejným službám
- 3.4 Podpora činnosti na zlepšenie environmentálnej infraštruktúry

Ako aj celá priorita 1 a 4, ktorá je efektívna len v prípade integrovaného prístupu.

Integrovaným prístupom je aj rozvoj spolupráce, ktoré chce partnerstvo rozvíjať na vyššiu t.j.regionálnu, národnú a medzinárodnú spoluprácu. Účelom je prostredníctvom podpory spoločného potenciálu z rôznych území budovať spojenia so subjektmi z týchto území s cieľom priniesť nové vzájomné poznatky a posilniť a skvalitniť komunitu Partnerstva Muránska planina – Čierny Hron.

Integrované znaky sa tiež prejavujú:

- medzi opatreniami vo viacerých prioritách ako sú prepojenia priority č. 1 a opatrení 1.1, 1.2, 1.3, 1.4 týkajúce sa podpory cestovného ruchu s prioritou č. 2 podpora miestnej zamestnanosti. Prepojenie priority č. 4 opatrenia 4.1 týkajúceho sa podpory služieb pre ľudí so zníženou schopnosťou pohybu s prioritou č. 1 rozvoja cestovného ruchu. Prepojenie priority č. 3 opatrenia 3.1 budovanie a rekonštrukcia malej infraštruktúry v obciach s prioritou č. 1 rozvoja cestovného ruchu. Prepojenie priority 2 opatrenia 2.5 budovanie trhových priestorov s prioritou č. 1 rozvoja cestovného ruchu. Prepojenie priority č. 3 opatrenia 3.4 podpora činnosti na zlepšenie environmentálnej infraštruktúry s prioritou č. 1 rozvoja cestovného ruchu a 2 podpora miestnej zamestnanosti.
- medzi podporou opatrení z EPFRV cez PRV a EFRR cez IROP.

Integrovaný nástroj sa prejavuje aj pri realizácii vlastného grantového programu “Naštartujeme s Partnerstvom MP-ČH“, ktorý prispieva k aktivizácii, spolupráci členov partnerstva, mobilizuje miestnych aktérov a dáva priestor pre dobrovoľnícke aktivity. Opatrenia pre grantový program:

- 1.5 Budovanie a rozvoj atrakcií CR menšieho rozsahu
- 3.5 Budovanie a rozvoj drobnej infraštruktúry

- 4.3 Zvyšovanie kvality komunitných služieb

Uvedené opatrenia súvisia s prioritami č. 1, 3 a 4 a prispievajú k zvyšovaniu pridanej hodnoty celej stratégie CLLD.

4.5. Inovatívne znaky stratégie CLLD

Partnerstvo MP-ČH spracovalo prvú spoločnú stratégiu rozvoja územia v rokoch 2004-2005 formou prístupu LEADER, ale nenávratný finančný príspevok na implementáciu integrovanej stratégie rozvoja územia nebol pre partnerstvo udelený ani v roku 2009. Aj napriek tomu sa partnerstvo usilovalo naplňať stratégiu vlastným grantovým programom a realizáciou projektov žiadateľov z územia.

Pre Partnerstvo MP-ČH program LEADER svojím charakterom už nie je celkom inovatívnym prístupom. Inovatívne však je, že v súčasnej stratégii CLLD môžu jednotliví aktéri mobilizovať inovatívne nápady na rozvoj územia a využiť kreativnosť pri navrhovaní riešení. Stratégia CLLD poskytuje priestor obyvateľom miestnych komunít pre inovatívne myslenie a zavádzanie zaujímavých nápadov do praxe.

Partnerstvo MP-ČH v celej stratégii pri navrhovaných aktivitách a opatreniach rešpektovalo využitie prírodných hodnôt a miestneho potenciálu s použitím inovácii v technologických, výrobných procesov a službách tak, aby boli šetrné k prírode, či využívaním inovatívnych riešení pri animovaní územia a inšpiratívnymi nápadmi pri propagácii územia.

Hlavným inovatívnym znakom v celej stratégii je:

- **spolupráca** 16 ročná aktivita pri rozvoji regiónu a úzka spolupráca partnerov verejného a súkromného sektora je na vysokej kvalitatívnej úrovni, čo bude významným príspevkom k naplneniu cieľov a opatrení vyplývajúcich z tohto dokumentu. Spôsoby implementácie budú zabezpečované aj konkrétnymi inovatívnymi prvkami cestovného ruchu:
 - Huculská magistrála - zvyšovanie kvality produktu CR založeného na spolupráci partnerov v území MAS aj v nadväznosti na cezhraničnú spoluprácu s partnermi Maďarska a Poľska.
 - Programy s mládežou - rozšírenie spolupráce so vzdelávacími inštitúciami v oblasti umiestňovania absolventov na trhu práce.
 - Ekosystémové služby NP MP - podpora služieb ekosystémov, ktoré pomáhajú naplňať ľudské potreby s cieľom posilnenia rozhrania vedy a politiky pre

biodiverzitu, pre zachovanie trvaloudržateľného využívania biologickej diverzity, zabezpečenie dlhodobého ľudského blahobytu a trvaloudržateľného rozvoja.

- **sieťovanie**- Partnerstvo MP-ČH na základe dlhoročnej spolupráce širokej verejnosti a spoločných projektov na miestnej, regionálnej a medzinárodnej úrovni má rozvinutú kvalitnú širokú sieť partnerov. Existujúca sieť prispeje k zabezpečeniu a napĺňaniu implementácie stratégie CLLD a pomôže stimulovať nápady aj na projekty spolupráce. Využijeme ju na zvýšenie kvality a kvantity propagácie jedinečných produktov v území. Následne rozšírime aj vybudovanú sieť nakladania s odpadovým hospodárstvom priateľským k životnému prostrediu. Implementácie stratégie CLLD a pomôže stimulovať nápady aj na projekty spolupráce.
- **zameranie na tvorbu pracovných príležitosti** - pre zachovanie princípu zdola nahor a využitia miestnych kapacít územia umožníme vytvárať pracovné príležitosti v oblastiach inovatívnych technológií (využívanie obnoviteľných zdrojov energií), ekologického hospodárstva, spracovania produktov prvovýroby, modernizácii tradičných know-how, podpora predaja domácich výrobkov vyrábaných z kvalitných miestnych surovín.

Inovatívne riešenia sa prejavujú v nasledovných oblastiach:

- **vidiecky cestovný ruch** – v spolupráci medzi poskytovateľmi služieb, súkromného a verejného sektora, pri spoločnom marketingu, propagácii, pri tvorbe produktov cestovného ruchu, pri spolupráci s miestnymi výrobcami, využívanie moderných informačných technológií a aplikácií pri propagovaní a využívaní služieb cestovného ruchu, rozvíjanie eko-turizmu, zavádzanie štandardov ekologicky prívetivých služieb CR a pod.
- **tvorba pracovných miest** - v zvýšení úrovne spolupráce a vzájomnej koordinácie spracovania a predaja miestnych produktov, pri integrácii prvovýrobcov do odbytového reťazca, pri zavádzaní inovovaných výrobných postupov a riešení, pri predaji regionálnych výrobkov spoločnými predajňami, miestnymi trhmi, a budovaním spoločných podporných činností,
- **kvalitné verejné služby** – pri zlepšení podmienok pre aktívne trávenie voľného času, pri rozvoji nemotorovej dopravy aj do zamestnania, v spolupráci pri rozvíjaní sa cestovného ruchu, zavádzanie štandardov ekologicky prívetivých verejných služieb
- **začleňovanie sociálne znevýhodnených skupín do spoločnosti** – vo využívaní rôznych inovatívnych rehabilitačných metód, postupov, modernizácii komunitných služieb,

rozvíjanie moderných v území zatiaľ nevyužívaných sociálnych služieb rodinného charakteru,

- **environmentálna infraštruktúra** – v dôzaze na zavádzanie inovatívnych ekologických prvkov, na zabezpečenie starostlivosti prírodného prostredia a krajiny,
- **spolupráca na národnej a nadnárodnej úrovne** – pri realizácii projektov s inovatívnym charakterom, možnosti experimentálnych pilotných projektov.

Inovatívny prístup v Stratégii Partnerstva MP– ČH sa prejavuje takmer v každej aktivite a opatrení jednak pre verejný, alebo súkromný sektor – podnikateľov a využitia ich tvorivosti a inovatívnych prístupov.

Inovatívne znaky v stratégii sú priamo zohľadnené v nasledovných opatreniach:

- 1.3 Budovanie doplnkovej infraštruktúry cestovného ruchu v lesných ekosystémoch
- 1.4 Podpora marketingu a spolupráce v cestovnom ruchu
- 2.1 Podpora výroby a predaja miestnych produktov
- 2.2 Podpora mladých poľnohospodárov
- 2.3 Podpora spolupráce v poľnohospodárstve a v potravinovom reťazci
- 2.4 Podpora zamestnanosti v mikro a malých podnikoch
- 3.3 Zabezpečenie dostupnosti do zamestnania a k verejným službám
- 3.4 Podpora činností na zlepšenie environmentálnej infraštruktúry
- 4.1 Podpora služieb pre deti, seniorov a osoby so zníženou schopnosťou pohybu
- 4.2 Rozvoj komunitných a sociálnych služieb
- 5.2 Propagácia a informovanosť o MAS

Inovatívne je aj riešenie spôsobu vlastného grantového programu „Našartujeme s Partnerstvom Muránska planina- Čierny Hron“, ktorý prispieva k aktivizácii subjektov regiónu, zvyšuje absorpčnú schopnosť regiónu a schopnosť a zručnosť žiadateľov realizovať projekty aj väčšieho charakteru, mobilizuje a kumuluje miestne zdroje. Vlastný grantový program sa týka opatrení 1.5, 3.5 a 4.3.

5. Implementačný rámec

5.1. Popis riadiaceho a implementačného procesu

5.1.1. Riadiaci proces – organizačná štruktúra MAS

Organizačná štruktúra Partnerstva MP-ČH (príloha č.7) je definovaná tak, aby zabezpečovala správny chod organizácie s dôrazom na správnu implementáciu nástroja CLLD / LEADER. Partnerstvo sa riadi základným dokumentom - Stanovami Partnerstva MP-ČH. Definície úloh, zodpovedností, spôsoby delegovania a pod. jednotlivých orgánov MAS ako aj pracovné postupy a zásady Kancelárie MAS v zmysle Systému riadenia CLLD pre programové obdobie 2014-2020 upresňuje Organizačný poriadok, ktorý je prílohou č.9.2 predkladanej stratégie. Personálne obsadenie orgánov Partnerstva MP-ČH ako aj vytváranie pracovných pozícií závisí od charakteru jednotlivých orgánov.

Partnerstvo MP-ČH je zoskupenie predstaviteľov verejných a súkromných miestnych spoločensko-hospodárskych záujmov, v ktorých na úrovni rozhodovania nemajú ani orgány verejnej moci, ani žiadna záujmová skupina viac ako 49% hlasovacích práv.

Organizačnú štruktúru Partnerstva MP-ČH tvoria:

- a) Valné zhromaždenie – najvyšší orgán
- b) Rada Partnerstva MP-ČH – výkonný orgán
- c) Predseda a Podpredseda - štatutárne orgány
- d) Revízna komisia Partnerstva MP-ČH - kontrolný orgán
- e) Výberová komisia
- f) Monitorovací výbor

Úlohy a zodpovednosti jednotlivých orgánov, spôsob volenia, výberu jednotlivých zástupcov, spôsob zastupovania a delegovania sú uvedené v Prílohe č. 9.1 - Stanovy Partnerstva MP-ČH a v Prílohe č. 9.2 Organizačný poriadok Partnerstva MP-ČH.

Základnou požiadavkou pri formovaní členov Valného zhromaždenia Partnerstva MP-ČH ako územia MAS je trvalý alebo prechodný pobyt alebo prevádzka a sídlo firmy členov v území pôsobnosti Partnerstva MP-ČH a vyváženosť členov z pohľadu zastúpenia verejného a súkromného sektoru.

Členovia Rady (v počte 9) a štatutárni zástupcovia partnerstva MP-ČH sú volení zástupcovia, kde sa pri ich návrhu zohľadňuje požiadavka na vzdelanie a skúsenosti v oblastiach poslania

a cieľov Partnerstva MP-ČH. Rada ako výkonný orgán je zostavená tak aby žiadna záujmová skupina nemala viac ako 49 % hlasovacích práv. Rada na zabezpečenie spravovania verejných prostriedkov a manažment činností MAS zriaďuje Kanceláriu, ktorá bude pracovať v zložení: manažér MAS, finančný manažér, administratívny pracovník.

Požiadavky na personálne obsadenie Kancelárie MAS:

Por . č.	Pozícia	Požadované vzdelanie	Minimálna prax
1.	Manažér MAS	Vzdelanie: vysokoškolské, absolvované vzdelávanie pre prístup CLLD/ LEADER	Min. 5 rokov praxe a skúsenosti s činnosťami : riadenie organizácie, projektový manažment - tvorba, implementácia, monitoring, hodnotenie, koordinácia projektov v rámci EŠIF, tvorba a hodnotenie rozvojových plánov, Zručnosti: znalosť územia MAS, komunikačné a prezentačné zručnosti, využívanie IKT, znalosť cudzích jazykov vítaná
2.	Finančný manažér	Vzdelanie: vysokoškolské	Min. 5 rokov praxe a skúsenosti s činnosťami : vedenie účtovníctva, finančný manažment projektov Zručnosti: znalosť územia MAS, komunikačné a prezentačné zručnosti, využívanie IKT , znalosť cudzích jazykov vítaná
3.	Administratívny pracovník	Vzdelanie: stredoškolské	Prax a skúsenosti s činnosťami : administratívne činnosti a archivácia, práca na PC s aktívnym využívaním užívateľských softverov Zručnosti: znalosť územia MAS, komunikačné a prezentačné zručnosti, znalosť cudzích jazykov vítaná

Revízná komisia je 3-členným kontrolným orgánom Partnerstva MP-ČH, návrh členov komisie zohľadňuje skúsenosti s úlohami a kompetenciami komisie uvedených v dokumentoch Partnerstva MP-ČH.

Monitorovací výbor, ktorý má minimálne 3 členov a Výberová komisia, ktorá bude mať 7 členov, sú obsadené v zmysle Stanov a interných vykonávacích. Pri svojom výkone budú dodržiavať zásady uvedené v Systéme riadenia CLLD a popísané v Organizačnom poriadku Partnerstva MP-ČH. Monitorovací výbor zriaďuje a jeho členov vyberá Rada Partnerstva MP-ČH pri splnení podmienok kladených na členov výboru. Výberovú komisiu menuje maximálne transparentným spôsobom Rada Partnerstva MP-ČH pre každú vyhlásenú výzvu. Odborných hodnotiteľov vyberá MAS a priraduje ich k jednotlivým ŽoNFP (ŽoPr). Tento proces sa realizuje losovaním z databázy odborných hodnotiteľov, ktorú si vedie MAS.

Zaradenie do databázy odborných hodnotiteľov je možné na základe výzvy a splnenia potrebných odborných kritérií.

Pracovné skupiny sú stále alebo dočasné poradné orgány Rady Partnerstva. Pre spracovanie stratégie CLLD bola zriadená pracovná skupina, ktorá zabezpečovala koordináciu prípravných prác, aktivizáciu obyvateľov dotknutého územia, šírenie informácií a propagáciu stratégie v území.

Prílohy: 8. Personálna matica; 9.1 Stanovy; 9.2 Organizačná štruktúra,

5.1.2. Implementačný proces

Implementačný proces stratégie CLLD sa bude riadiť v zmysle dokumentu Systému riadenia CLLD, kapitola 9, doplnenom o špecifiká, ktoré si definovalo Partnerstvo MP-ČH. Implementačný proces v sebe zahŕňa aktivity: spracovanie a zverejnenie indikatívneho harmonogramu, príprava a vyhlásenie výzvy, informačné aktivity pre spropagovanie výziev, vzdelávacie a konzultačné aktivity pre potenciálnych žiadateľov s cieľom kvalitnej prípravy projektových zámerov a Žiadostí o NFP, procesné úkony – príjem, registrácia, hodnotenie, výber Žiadostí o NFP, podpis zmluvy o NFP.

Partnerstvo MP-ČH bude implementovať stratégiu CLLD v dvoch rovinách:

Žiadosti podporované v rámci PRV:

Postup vyhlásenia výzvy.

MAS bude vyhlasovať výzvy v zmysle indikatívneho harmonogramu výziev pre PRV, ktorý spracuje vždy v rozsahu min. na 1 kalendárny rok, ktorý zverejní na svojom webovom sídle www.muranskaplanina.com. MAS je povinná harmonogram výziev, v ktorom bude uvádzať plánované termíny výziev pre jednotlivé opatrenia pravidelne aktualizovať.

V závislosti od predpokladaného charakteru projektov bude MAS realizovať 1 kolový výber projektov. Žiadateľ bude predkladať Žiadosť o NFP na MAS Partnerstvo MP-ČH na základe vyhlásenej výzvy, ktorá bude zverejnená na webovom sídle PPA: www.apa.sk. MAS bude zverejňovať vyhlásenie výzvy aj na svojom webovom sídle www.muranskaplanina.com, táto informácia má pre žiadateľ len informatívny charakter. Pripravenú výzvu na predkladanie ŽoNFP zverejňuje MAS po jej kontrole a schválení zo strany CKO. V prípade pripomienok zo strany CKO je povinná ich MAS zapracovať do výzvy.

Partnerstvo MP-ČH v rámci implementácie stratégie môže vyhlasovať dve formy výziev:

- uzavretú výzvu – určenú presným dátumom vyhlásenia a uzavretia výzvy

- otvorenú výzvu – jej ukončenie je závislé na vyčerpaní disponibilných finančných prostriedkov pre danú výzvu. MAS potenciálnym žiadateľom oznámi plán ukončenia výzvy min. 15 kalendárnych dní pred jej predpokladaným uzavretím na svojom webovom sídle www.muranskaplanina.com. Formu výzvy určí MAS podľa charakteru vyhlasovanej výzvy a uvedie ju v harmonograme výziev.

Výzva musí obsahovať náležitosti uvedené v ods.10, prípadne iné podmienky v súlade s ods. 11 kap. 9. Systému riadenia CLLD (číslované v znení Dodatku 5).

MAS môže výzvu zmeniť do dátumu uzatvorenia výzvy, nesmie meniť zásadným spôsobom podmienky poskytnutia NFP, môže zmeniť formálne náležitosti výzvy, prípadne predĺžiť termín na predkladanie ŽoNFP (min. o 7 dní). V prípade zrušenia výzvy je MAS povinná informovať o dôvodoch zrušenia. Návrh zmeny s odôvodnením MAS zasiela na vyjadrenie PPA. Zmena a prípadné zrušenie výzvy sa musí realizovať v súlade s postupmi a usmerneniami uvedenými v Systéme riadenia CLLD (kap. 9.4. číslované v znení Dodatku 5)

Postupy hodnotenia žiadostí o NFP.

Príjem ŽoNFP zabezpečuje MAS v rámci činnosti Kancelárie. Doručením ŽoNFP na adresu sídla MAS (poštou alebo osobne) začína konanie o ŽoNFP (v súlade s kap. 9.5.1. Systému riadenia CLLD). MAS v rámci administratívneho overenia overí splnenie podmienok doručenia ŽoNFP a následne ostatných podmienok poskytnutia príspevku, určených vo výzve. MAS ŽoNFP, ktoré splnili podmienky riadneho doručenia v stanovenej forme zaregistruje do Informačného systému AGIS PRV vydá žiadateľovi potvrdenie o registrácii ŽoNFP. V opačnom prípade vypracuje návrh Rozhodnutia o zastavení konania v zmysle §20, ods. 1 písm. c) zákona o príspevku z EŠIF (kap. 9.5.2. Systému riadenia CLLD). MAS v rámci konania o ŽoNFP zabezpečí:

- kontrolu formálnej správnosti ŽoNFP (kap. 9.5.3. Systému riadenia CLLD),
- kontrolu vecnej správnosti ŽoNFP (kap. 9.5.4. Systému riadenia CLLD),
- kontrolu oprávnenosti výdavkov (kap. 9.5.5. Systému riadenia CLLD),
- odborné hodnotenie ŽoNFP (kap. 9.5.6. a kap. 9.5.7. Systému riadenia CLLD)

Odborné hodnotenie zabezpečí MAS prostredníctvom 2 odborných hodnotiteľov, ktorí hodnotia ŽoNFP na základe hodnotiacich / bodovacích kritérií zverejnených vo výzve. MAS vedie svoju databázu odborných hodnotiteľov, ktorých vyberá na základe ich vzdelanostných a odborných zručností vzťahujúcich sa ku konkrétnym výzvam. Výstupom odborného hodnotenia je hodnotiaci hárok, ktorý obsahuje hodnotenie kritérií a súčet bodov, ktorý

ŽoNFP získala. Pre zabezpečenie kvality podporených ŽoNFP, MAS vo výzve stanoví minimálny počet bodov, ktoré musí žiadosť o NFP dosiahnuť.

Postupy výberu žiadostí o NFP.

Po odbornom hodnotení ŽoNFP nasleduje zasadnutie Výberovej komisie. Výberovú komisiu zriadi Rada Partnerstva MP-ČH pre každú výzvu samostatne. Členovia výberovej komisie budú navrhnutí tak, aby ich vzdelanostné, odborné a praktické zručnosti zodpovedali konkrétnej výzve a aspoň 50% hlasov rozhodnutí o výbere patrilo partnerom, ktorí nie sú orgánmi verejnej správy.

Výber žiadostí o NFP sa realizuje v súlade s podmienkami kap. 9.6.2 Systému riadenia CLLD. Výberová komisia stanoví konečné poradie ŽoNFP na základe administratívneho overenia správnosti ŽoNFP, hodnotenia odborných hodnotiteľov a aplikácie výberových a rozlišovacích kritérií. Výsledkom zasadnutia výberovej komisie je Protokol o výbere ŽoNFP, kde je uvedený návrh na schválenie / neschválenie / zastavenie konania ŽoNFP.

ŽoNFP, ktoré splnili podmienky poskytnutia príspevku v prípade nedostatku alokovaných finančných prostriedkov pre danú výzvu Výberová komisia zaradí do zásobníka projektov pre prípad vyhlásenia ďalšej výzvy daného opatrenia.

Protokol spolu so všetkými predloženými ŽoNFP MAS zašle na PPA.

PPA zabezpečí príjem a registráciu posúdených ŽoNFP a ich kontrolu formálnej, vecnej správnosti, odborného hodnotenia. V prípade splnenia podmienok pre poskytnutie príspevku PPA vypracuje zmluvu o poskytnutí NFP.

Žiadosti podporované v rámci IROP:

Postup vyhlásenia výzvy.

MAS pri vyhlasovaní výzvy na predkladanie Žiadostí o príspevok (ďalej len „ŽoPr“) pre Realizátorov stratégie (ďalej len „ReS“) sa riadi usmerneniami systému riadenia CLLD (kap 11.2). MAS bude vyhlasovať výzvy v zmysle indikatívneho harmonogramu výziev, ktorý spracuje vždy v rozsahu min. na 1 kalendárny rok (obdobie od marca roku „n“ po február roku „n+1“), ktorý zverejní na svojom webovom sídle www.muranskaplanina.com. Harmonogram výziev, v ktorom bude uvádzať plánované termíny výziev pre jednotlivé opatrenia IROP podlieha schváleniu RO pre IROP a MAS je povinná ho aktualizovať.

Žiadateľ bude predkladať Žiadosť o príspevok na MAS Partnerstvo MP-ČH na základe výzvy, ktorá bude vyhlásená jej zverejnením na webovom sídle MAS:

www.muranskaplanina.com. RO pre IROP zabezpečí zverejnenie informácie o zverejnení výzvy na svojom webovom sídle. Pre žiadateľa je záväzné znenie výzvy zverejnené na webovom sídle MAS

Partnerstvo MP-ČH v rámci implementácie opatrení IROP v súlade s podmienkami výzvy môže vyhlásovať len otvorenú výzvu – jej ukončenie je závislé na vyčerpaní disponibilných finančných prostriedkov pre danú výzvu. MAS a RO pre IROP potenciálnym žiadateľom oznámi plán ukončenia výzvy min. 1 mesiac pred jej predpokladaným uzavretím na svojom webovom sídle. Výber ŽoPr predložených na základe otvorenej výzvy bude prebiehať v termínoch (kolách) stanovených vo výzve.

MAS je oprávnené výzvu zmeniť, alebo zrušiť. Toto môže urobiť iba pri splnení podmienok a postupov zadaných v kap.11.3. Systému riadenia CLLD

Postupy hodnotenia žiadostí o príspevok.

Príjem ŽoPr zabezpečuje MAS v rámci činnosti Kancelárie. Doručením ŽoPr na adresu sídla MAS osobne písomnú formu a elektronicky začína konanie o ŽoPr. MAS o prijatí ŽoPr vystaví Res potvrdenie s vyznačeným dátumom prijatia.

MAS v rámci konania o ŽoPr zabezpečí administratívne overenie splnenia podmienok pre poskytnutie NFP a zodpovedá za kontrolu oprávnenosti výdavkov ŽoPr.

MAS zabezpečí administratívne overenie tých ŽoPr, ktoré splnili podmienky doručenia. Závery z administratívneho overenia MAS zaznamenáva v kontrolnom zozname. V prípade nejasností MAS vyzve ReS na doplnenie neúplných údajov, vysvetlenie nejasností alebo nápravu nepravdivých údajov zaslaním výzvy na doplnenie ŽoPr. Postupy administratívnej kontroly sa realizujú v súlade s kap. 11.6.2. Systému riadenia CLLD.

MAS ďalej zabezpečí odborné hodnotenie ŽoPr v súlade s podmienkami kap. 11.6.3. a kap. 6.1.4.7 Systému riadenia CLLD – prostredníctvom 2 odborných hodnotiteľov, ktorí hodnotia ŽoPr na základe hodnotiacich / bodovacích kritérií zverejnených vo výzve a postupu odborného hodnotenia uvedeného v príručke pre hodnotenie ŽoPr. Výstupom odborného hodnotenia je hodnotiaci hárok, ktorý obsahuje hodnotenie kritérií a súčet bodov, ktorý ŽoPr získala. MAS procesné postupy hodnotenia upraví v Príručke pre odborných hodnotiteľov.

Súčasťou procesu hodnotenia ŽoPr je kontrola oprávnenosti výdavkov, ktorá sa realizuje v súlade s podmienkami a postupmi uverejnenými v kap. 11.6.1.3 Systému riadenia CLLD.

Postupy výberu žiadostí o príspevok.

Po odbornom hodnotení ŽoPr nasleduje zasadnutie Výberovej komisie. Výberovú komisiu zriadi Rada Partnerstva MP-ČH pre každú výzvu samostatne. Členovia výberovej komisie budú navrhnutí tak, aby ich vzdelanostné, odborné a praktické zručnosti zodpovedali konkrétnej výzve a aspoň 50% hlasov rozhodnutí o výbere patrilo partnerom, ktorí nie sú orgánmi verejnej správy. Výberová komisia stanoví konečné poradie ŽoPr na základe administratívneho overenia správnosti ŽoPr, hodnotenia odborných hodnotiteľov a aplikácie výberových a rozlišovacích kritérií. Výsledkom zasadnutia výberovej komisie je Protokol o výbere ŽoPr, kde je uvedený návrh na schválenie / neschválenie / zastavenie konania ŽoPr. ŽoPr, ktoré splnili podmienky poskytnutia príspevku v prípade nedostatku alokovaných finančných prostriedkov pre danú výzvu Výberová komisia zaradí do zásobníka projektov pre prípad vyhlásenia ďalšej výzvy daného opatrenia.

Protokol spolu so všetkými predloženými ŽoPr v rámci príslušného kola MAS zašle na RO pre IROP do 45 pracovných dní od termínu uvedeného vo výzve.

RO pre IROP posúdi v súlade so svojimi internými usmerneniami splnenie podmienok administratívneho overenia, odborného hodnotenia a výberu ŽoPr MAS na základe predloženého Protokolu o výbere ŽoPr a samotných ŽoPr. RO pre IROP vydáva písomný súhlas so zasláním Oznámenia o schválení ŽoPR príslušným ReS. Výber žiadostí o príspevok sa riadi usmerneniami kap. 11.7 a 11.8 Systému riadenia CLLD.

Po odoslaní oznámení o schválení ŽoPr MAS (v súlade s podmienkami uvedenými v zmluve o poskytnutí NFP uzatvorenej medzi RO pre IROP a MAS) zabezpečí uzatvorenie zmluvy s užívateľom (ReS), ktorá upraví práva a povinnosti medzi MAS a ReS. Procesy uzatvorenia zmluvy s ReS sa riadia postupmi a podmienkami kap. 11.9. Systému riadenia CLLD

Podporné aktivity, ktoré bude vykonávať MAS s cieľom bezproblémového procesu implementácie stratégie CLLD:

- Informovanosť a propagácia harmonogramu vyhlasovania výziev, tematického zamerania výziev pre širokú verejnosť partnerstva - využívať sa bude webové sídlo MAS www.muranskaplanina.com, miestne a regionálne médiá, informačné možnosti členov MAS, tlačové informačné výstupy MAS – letáky, noviny a pod.
- Informačné a vzdelávacie aktivity pre potencionálnych žiadateľov pre správnu prípravu projektových zámerov a žiadostí o NFP - MAS bude organizovať informačné semináre, workshopy so zameraním na problematiku výzvy

- Konzultácie pre potencionálnych žiadateľov v priebehu prípravy projektových zámerov a žiadostí o NFP - MAS bude poskytovať konzultácie v rámci činnosti Kancelárie MAS.
- Konzultácie pre žiadateľov , ktorí podpísali zmluvu o NFP s cieľom zabezpečiť bezproblémovú realizáciu a vyúčtovanie podporených aktivít - MAS bude poskytovať konzultácie v rámci činnosti Kancelárie MAS

Proces implementácie stratégie v sebe prepája nadväznosť opatrení na definované ciele a identifikované potreby územia.

5.2. Akčný plán

Časť A.) Akčný plán pre základnú alokáciu

Partnerstvo MP-ČH pre efektívnu implementáciu stratégie CLLD navrhlo akčný plán podľa opatrení PRV a IROP a pre každé toto opatrenie je spracovaná Tabuľka č.4. Zároveň je spracovaná tabuľka č.4 pre INÉ opatrenia a opatrenia financované z VLASTNÝCH zdrojov.

Opatrenie stratégie CLLD - PRV

Tabuľka č. 4.A Opatrenie stratégie CLLD – 6.4

Názov opatrenia	Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností
Priradenie kódu opatrenia	6.4
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	6A - Uľahčenie diverzifikácie, zakladania a rozvoja malých podnikov ako aj vytvárania pracovných miest
Ciele opatrenia	<u>Cieľ:</u> Rozvíjať vidiecky cestovný ruch a agroturistiku vytvorením podmienok pre rekreačné a relaxačné činnosti. Rozvojom služieb cestovného ruchu zlepšiť možnosti pre zotavovanie ľudí so zníženou schopnosťou pohybu, seniorov a deti. <u>Súvis s prioritou:</u> č.1- Rozvoj cestovného ruchu č.4 – Rozvoj komunitných služieb <u>Súvis so špecifickým cieľom:</u> č.1 – Rozšíriť ponuku cestovného ruchu. č.4 – Zlepšiť ponuku služieb pre sociálne ohrozené skupiny obyvateľov. <u>Opatrenia stratégie:</u> 1.1 Budovanie a rekonštrukcia ubytovacích zariadení, rekreačných a relaxačných činností. 4.1 Podpora služieb pre deti, seniorov a osoby so zníženou schopnosťou pohybu

Zdôvodnenie výberu	Pre rozvoj cestovného ruchu, najmä vidieckej turistiky a agroturistiky má územie MAS MP-ČH obrovské prírodné a kultúrne predpoklady (Národný park Muránska planina CHKO Poľana, Dobročský prales, Černoohorská železnička, Gotická cesta, Huculská magistrála, Lesnícky skanzen, a pod ..) Opatrenie sa zameriava na investičné akcie v oblasti cestovného ruchu, realizáciou ktorých predpokladá skvalitnenie a rozšírenie ponuky v oblasti cestovného ruchu, tým zvýšenie počtu návštevníkov a tým tvorbu nových ako aj udržanie existujúcich pracovných miest v mikro a malých podnikoch. Zároveň sa zameriava na podporu poskytovania služieb na zotavovanie a skvalitnenie života ľuďom so zníženou schopnosťou pohybu. <u>Implementácia opatrenia rieši identifikované potreby regiónu:</u> P. č.1.1 - Zintenzívnenie využitia prírodného a kultúrneho potenciálu v prospech rozvoja cestovného ruchu P. č.1. 2 - Rozšírenie ponuky a kvality služieb v cestovnom ruchu P. č.4.1 Zlepšenie služieb pre ohrozené a zraniteľné skupiny Podrobnejšie pozri kap. 3.3
Rozsah a oprávnené činnosti	<u>Činnosť 1:</u> činnosti spojené s vidieckym cestovným ruchom a agroturistikou zamerané na vytváranie podmienok pre rekreačné a relaxačné činnosti, vrátane vytvárania podmienok na poskytovanie vzdelávania a vytvorenie konferenčných priestorov. Oprávnená je výstavba ubytovacích zariadení, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich ubytovacích zariadení, ako aj nevyužívaných objektov na ubytovacie zariadenie a to s kapacitou od 5 do 30 lôžok, v nadväznosti na vytvorenie alebo modernizáciu areálu na rozvoj rekreačných a relaxačných činností. V prípade obhospodarovateľov lesa je činnosť 1 oprávnená s výnimkou budovania a obnovy občianskej a poznávacej infraštruktúry (náučné a turistické chodníky, cyklotrasy, odpočívadlá, pozorovateľne, mostíky, turistické značenie, mapové panely, informačné tabule, turistické útulne, ohniská, odpadkové koše, vyhliadkové veže, lanové dráhy, schody, rebríky, chodníky, objekty a centrá biodiverzity na pozorovanie - mokrade, malé vodné plochy, ukázkové lesné biotopy). <u>Činnosť 2:</u> činnosti spojené s poskytovaním služieb pre cieľovú skupinu: deti, seniori a občania so zníženou schopnosťou pohybu. V rámci danej oblasti je možné sa zamerať aj na terapie (hipoterapia, animoterapia), lesnú pedagogiku a pod., ktoré prispievajú k rekonvalescencii, lepšiemu začleneniu do

	spoločenského života, zvýšeniu motoriky cieľovej skupiny.					
Oprávnení prijímatelia	A) Mikropodniky a malé podniky (v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) vo vidieckych oblastiach. B) Fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby. C) Fyzické a právnické osoby (mikropodniky a malé podniky vo vidieckych oblastiach v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) obhospodarujúce lesy vo vlastníctve: - súkromných vlastníkov a ich združení; - obcí, miest a ich združení; - cirkvi, ktorej majetok možno podľa právneho poriadku SR považovať za súkromný, pokiaľ ide o jeho správu a nakladanie s ním.					
Intenzita pomoci	Výška podpory z celkových oprávnených výdavkov pre mikro a malé podniky: 55 %					
Oprávnené výdavky	<i>v súlade s PRV SR 2014-2020</i>					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	min. 5000 €, max. 80 000 €					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	545 454,55	225 000,00	75 000,00	245 454,55	-
	VR					
	Spolu	545 454,55	225 000,00	75 000,00	245 454,55	-
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií /Hlavné zásady výberu operácií	<i>v súlade s PRV SR 2014-2020</i>					
Povinné prílohy stanovené MAS	<i>neuplatňujú sa</i>					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	6.4	Počet podporených operácií	Počet	0	5	
	6.4	Počet nových pracovných miest	Počet	0	5	
	6.4	Počet nových atraktivít (služieb) CR	Počet	0	4	
	6.4	Počet služieb pre social. ohroz. skup.	Počet	0	1	
Indikatívny harmonogram výziev	2Q/2018, 3Q/2019					

Tabuľka č. 4.B Opatrenie stratégie CLLD – 7.5

Názov opatrenia	Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie
Priradenie kódu opatrenia	7.5
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	6B – Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach
Ciele opatrenia	<u>Cieľ</u>: Zvýšiť atraktivitu a príťažlivosť územia. <u>Súvis s prioritou</u>: č.1- Rozvoj cestovného ruchu <u>Súvis so špecifickým cieľom</u>: č.1 – Rozšíriť ponuku cestovného ruchu <u>Opatrenie stratégie</u>: 1.2 Budovanie doplnkových aktivít v CR
Zdôvodnenie výberu	Bohatý prírodný a kultúrny potenciál územia MAS MP-ČH, umožňuje ďalší rozvoj cestovného ruchu rozšírením a skvalitnením doplnkových služieb, programov a aktivít. Doplnkové služby sú príležitosťou pre tvorbu pracovných miest, tvorbu samozamestnania, pretože práve rozšírená ponuka základných služieb CR zvýši počet návštevníkov v území a predĺži dobu ich pobytu. Zároveň realizácia opatrenia prispeje k zvýšeniu kvality života vo vidieckom priestore. Opatrenie sa zameriava na investičné aktivity pre rozvoj doplnkových služieb CR. <u>Implementácia opatrenia rieši identifikované potreby regiónu</u>: P. č.1.1 - Zintenzívnenie využitia prírodného a kultúrneho potenciálu v prospech rozvoja cestovného ruchu P. č.1. 2 - Rozšírenie ponuky a kvality služieb v cestovnom ruchu P. č.1.3 - Zvýšenie propagácie a informovanosti územia Podrobnejšie pozri kap. 3.3
Rozsah a oprávnené činnosti	- investície, ktoré súvisia s vytvorením, udržiavaním, obnovou a skvalitňovaním turisticky zaujímavých objektov, bodov a miest vrátane príslušnej infraštruktúry – miestne kultúrne, historické, prírodné a iné objekty a zaujímavosti, zriadenie múzejných a galerijných zariadení a pod.; - investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a informačných tabúľ v turistických lokalitách na verejné využitie, budovanie drobných obslužných zariadení pre turistov, informačné body, smerové tabule, KIOSKY a pod.; - budovanie, rekonštrukcia náučných chodníkov, cykloturistických chodníkov, ich napojenie na náučné chodníky, budovanie doplnkovej infraštruktúry (odpočinkové miesta,

	prístrešky, stojany na bicykle a pod.), výstavba vyhlídkových veží, budovanie, údržba a obnova cykloturistického značenia na existujúcich cykloturistických trasách a pod.					
Oprávnení prijímatelia	A) Obce a mestá v území MAS B) Združenia obcí s právnou subjektivitou v území MAS					
Intenzita pomoci	Výška podpory z celkových oprávnených výdavkov : 100 %, s maximálnym limitom v zmysle definície malej infraštruktúry					
Oprávnené výdavky	v súlade s PRV SR 2014-2020					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	min. 5 000 € , max. 50 000 €					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	210 000	157 500	52 500	-	-
	VR					
	Spolu	210 000	157 500	52 500	-	-
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	v súlade s PRV SR 2014-2020					
Povinné prílohy stanovené MAS	neuplatňujú sa					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	7.5	Počet podporených operácií	Počet	0	5	
	7.5	Počet nových atraktivít (služieb) CR	Počet	0	5	
	7.5	Počet nových pracovných miest	Počet	0	1	
Indikatívny harmonogram výziev	4Q/2018, 2Q/2020					

Tabuľka č. 4.C Opatrenie stratégie CLLD – 16.3

Názov opatrenia	(Iná) spolupráca medzi malými hospodárskymi subjektmi pri organizácii spoločných pracovných procesov a spoločnom využívaní zariadení a zdrojov a pri rozvoji služieb v oblasti cestovného ruchu/ich uvádzania na trh
Priradenie kódu opatrenia	16.3
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	3A - Zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov prostredníctvom ich lepšej integrácie do poľnohospodársko-potravinového reťazca pomocou systémov kvality, pridávania hodnoty poľnohospodárskym produktom, propagácie na

	miestnych trhoch a v krátkych dodávateľských reťazcoch, skupín a organizácií výrobcov a medziodvetvových organizácií
Ciele opatrenia	<u>Cieľ:</u> Prostredníctvom účinnejšej spolupráce: zefektívniť marketing cestovného ruchu, zvýšiť spracovanie a predaj miestnych produktov s dôrazom na tvorbu pracovných príležitostí v regióne. <u>Súvis s prioritou:</u> č.1- Rozvoj cestovného ruchu č.2 – Podpora miestnej zamestnanosti <u>Súvis so špecifickým cieľom:</u> č.1 – Rozšíriť ponuku cestovného ruchu <u>Opatrenia stratégie:</u> 2.3 Podpora spolupráce v poľnohospodárstve a potravinovom reťazci 1.4 Podpora marketingu a spolupráce v cestovnom ruchu
Zdôvodnenie výberu	Opatrenie prispieva k naplneniu strategického cieľa a jeho jednotlivých častí: zvýšenie konkurencieschopnosť regiónu, tvorba pracovných príležitostí, rozvoj cestovného ruchu a využitie miestnych kapacít. Medzirezortná spolupráca subjektov je dôležitým aspektom rozvoja vidieckeho regiónu akým je MP-ČH, sústredí sa na spoluprácu mikropodnikov, ktoré sú zdrojom najmä zvýšenej možnosti samozamestnania ale aj pracovných miest. Stratégia MAS kladie dôraz na rozvoj cestovného ruchu, agroturistiky, ekoturistiky kde spolupráca subjektov v poľnohospodárstve, potravinovom reťazci, v lesnom hospodárstve, cestovnom ruchu a rozvoji vidieka je žiadúca, je príležitosťou pre inovácie a preto podporovaná. <u>Implementácia opatrenia rieši identifikované potreby regiónu:</u> P. č.1.1 - Zintenzívnenie využitia prírodného a kultúrneho potenciálu v prospech rozvoja cestovného ruchu P. č. 1.2 - Rozšírenie ponuky a kvality služieb v cestovnom ruchu P. č.1.3 - Zvýšenie propagácie a informovanosti územia P. č.1.4 - Zvýšenie spolupráce v cestovnom ruchu P. č.2.2 - Podpora malých a mikro podnikateľov P. č.2.3 - Vytvorenie podmienok na predaj miestnych produktov P. č.2.4 - Rozvoj potravinárskych reťazcov P. č.2.5 - Posilnenie spolupráce miestnych podnikateľov Podrobnejšie pozri kap. 3.3
Rozsah a oprávnené činnosti	Opatrenie je zamerané na podporu rozličných typov spoločných činností ekonomického, environmentálneho a sociálneho charakteru. Podporená bude spolupráca medzi malými hospodárskymi subjektmi (mikropodnikmi) v odvetví poľnohospodárstva, potravinovom reťazci, sektore lesného

	hospodárstva a v sektore cestovného ruchu pri organizácii spoločných pracovných procesov, spoločnom využívaní zariadení a zdrojov a pri rozvoji služieb a marketingu v oblasti cestovného ruchu					
Oprávnení prijímatelia	Najmenej 3 subjekty, ktorých spolupráca je : medzi rôznymi aktérmi v poľnohospodárstve, potravinovom reťazci , v lesnom hospodárstve, alebo v sektore cestovného ruchu a rozvoji vidieka na území EÚ a medzi inými aktérmi, ktorí prispievajú k splneniu cieľov a priorít politiky rozvoja vidieka vrátane medziodvetvových organizácií, mimovládnych neziskových organizácií a výskumných organizácií.					
Intenzita pomoci	Výška podpory z celkových oprávnených výdavkov : 100 %					
Oprávnené výdavky	<i>v súlade s PRV SR 2014-2020</i>					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	min. 5000 € , max. 55 000 €					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	80 000	60 000	20 000	-	-
	VR					
	Spolu	80 000	60 000	20 000	-	-
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiac. kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	<i>v súlade s PRV SR 2014-2020</i>					
Povinné prílohy stanovené MAS	<i>neuplatňujú sa</i>					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	16.3	Počet podporených operácií	Počet	0	2	
	16.3	Počet nových atraktivít (služieb) CR	Počet	0	1	
	16.3	Počet spolupracujúcich subjektov	Počet	0	10	
Indikatívny harmonogram výziev	3Q/2019					

Tabuľka č. 4.D Opatrenie stratégie CLLD – 4.2

Názov opatrenia	Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov
Priradenie kódu opatrenia	4.2
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	3A - Zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov prostredníctvom ich lepšej integrácie do poľnohospodársko-

	potravínového reťazca pomocou systémov kvality, pridávania hodnoty poľnohospodárskym produktom, propagácie na miestnych trhoch a v krátkych dodávateľských reťazcoch, skupín a organizácií výrobcov a medziodvetvových organizácií.
Ciele opatrenia	<u>Cieľ:</u> Zlepšiť podmienky pre výrobu nových alebo kvalitnejších poľnohospodárskych a potravinárskych produktov a ich uvedenie na trh. <u>Súvis s prioritou:</u> č.2 – Podpora miestnej zamestnanosti <u>Súvis so špecifickým cieľom:</u> č.2 – Vytvoriť pracovné miesta v území <u>Opatrenia stratégie:</u> 2.1 Podpora výroby a predaja miestnych produktov
Zdôvodnenie výberu	Opatrenie prispieva k naplneniu strategického cieľa najmä zvýšením konkurencieschopnosti regiónu, tvorba pracovných príležitostí a využitie miestnych kapacít. Opatrenie sa zameriava na stavebné a technologické investície, podporuje inovatívne riešenia v oblasti poľnohospodárstva, spracovania, skladovania poľnohospodárskych produktov, uvádzania na trh nových miestnych produktov, vznik nových predajných miest s dôrazom na ponuku miestnych tradičných produktov. V území MAS MP-ČH je poľnohospodárstvo, spracovanie produktov poľnohospodárskej prvovýroby, potravinárskej výroby rovnomerne zastúpené a má tendenciu zvyšovania zamestnanosti. Opatrenie má snahu podporiť ďalší rozvoj poľnohospodárskych a spracovateľských podnikov a zamestnanosti práve podporou tvorby vyššej pridanej hodnoty investíciami do hmotného majetku výlučne vlastnej činnosti podniku. <u>Implementácia opatrenia rieši identifikované potreby regiónu:</u> P. č. 2.2 - Podpora malých a mikro podnikateľov P. č. 2.3 - Vytvorenie podmienok na predaj miestnych produktov P. č. 2.4 - Rozvoj potravinárskych reťazcov Podrobnejšie pozri kap. 3.3
Rozsah a oprávnené činnosti	1. Výstavba vrátane prípravy staveniska, rekonštrukcia a modernizácia objektov súvisiacich so spracovaním, skladovaním, uvádzaním na trh a/alebo vývojom poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, vrátane kancelárií (sklady obalových materiálov, čistiacich a dezinfekčných prostriedkov a pomôcok); 2. Obstaranie, rekonštrukcia a modernizácia zariadení, strojov, prístrojov a technológií, spracovateľských a výrobných kapacít, vrátane laboratórneho vybavenia a detektorov kovov

	v rámci procesu spracovania, skladovania, uvádzania na trh produktov a /alebo vývoja poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, vrátane produktov s chráneným označením pôvodu, chráneným zemepisným označením a zaručených tradičných špecialít podľa osobitného predpisu (nariadenie EÚ č. 1151/2012, nariadenie (EÚ) č. 1308/2013); 3. Stavebné alebo technologické investície na vytvorenie alebo modernizáciu miestnej zbernej siete - príjem, skladovanie, úprava, triedenie a balenie; 4. Nákup chladiarenských, mraziarenských alebo termoizolačných nákladných, osobných alebo špeciálnych automobilov, prívosov a návesov, nákladných automobilov a prívosov (návesov) špecializovaných na prepravu zvierat (aj nad 3,5 t), manipulačných vozíkov v súvislosti so spracovaním, resp. uvádzaním na trh 5. Zavedenie technológií a postupov s cieľom vytvoriť nové alebo kvalitnejšie výrobky a otvorenie nových trhov, najmä v súvislosti s krátkym dodávateľským reťazcom vrátane podpory uvádzania výrobkov na trh alebo vypracovania programov správnej výrobných praxe; 6. Investície na vybudovanie a zariadenie vlastných podnikových predajní;																								
Oprávnení prijímatelia	A) Fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti spracovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby a/alebo potravinárskej výroby (s výnimkou rybných produktov) v rámci celého rozsahu činností. B) Fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby ako aj spracovania vlastnej produkcie. V tomto prípade prijímateľ podpory bude môcť predávať výhradne výrobky, na ktoré sa ako vstup vzťahuje príloha I ZFEÚ.																								
Intenzita pomoci	Výška podpory z celkových oprávnených výdavkov: A./ výstup v rámci prílohy I.: 50% - pre mikro, malý a stredný podnik B./ výstup mimo prílohy I.: 55% - pre mikro, malý a stredný podnik																								
Oprávnené výdavky	<i>v súlade s PRV SR 2014-2020</i>																								
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	min. 5 000 €, max. 40 000 €																								
Finančný plán	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Región</th> <th>Spolu</th> <th>EÚ</th> <th>ŠR</th> <th>VZ</th> <th>iné</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>MR</td> <td>240 000</td> <td>90 000</td> <td>30 000</td> <td>120 000</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>VR</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Spolu</td> <td>240 000</td> <td>90 000</td> <td>30 000</td> <td>120 000</td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table>	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	240 000	90 000	30 000	120 000	-	VR						Spolu	240 000	90 000	30 000	120 000	-
Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																				
MR	240 000	90 000	30 000	120 000	-																				
VR																									
Spolu	240 000	90 000	30 000	120 000	-																				

Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	<i>v súlade s PRV SR 2014-2020</i>				
Povinné prílohy stanovené MAS	<i>neuplatňujú sa</i>				
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota
	4.2	Počet podporených operácií	Počet	0	3
	4.2	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov	Počet	0	3
	4.2	Počet nových pracovných miest	Počet	0	2
Indikatívny harmonogram výziev	4Q/2018				

Tabuľka č. 4.E Opatrenie stratégie CLLD – 7.2

Názov opatrenia	Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie
Priradenie kódu opatrenia	7.2
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	6B - Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach
Ciele opatrenia	<u>Cieľ</u>: Úpravou verejných priestranstiev zlepšiť vzhľad obcí a tým prispieť k rozvoju vidieckeho priestoru, kvalite života na vidieku. <u>Súvis s prioritou</u>: č.3 – Obnova a rozvoj obcí <u>Súvis so špecifickým cieľom</u>: č.3 – Zvýšiť atraktivitu obcí pre obyvateľov a návštevníkov <u>Opatrenia stratégie</u>: 3.1 Budovanie a rekonštrukcia malej infraštruktúry v obciach
Zdôvodnenie výberu	Územie MAS MP-ČH tvorí 14 vidieckych obcí okresov Brezno, R.Sobota a Revúca, z toho 1 mesto, ktoré má tiež vidiecky charakter. Je to oblasť s vysokou mierou nezamestnanosti, rozpočty obcí sú nedostatočné na to, aby zabezpečovali svoj rozvoj z vlastných zdrojov. Zároveň sa jedná o obce s prírodným a kultúrnym bohatstvom, ktoré dáva predpoklad najmä na rozvoj cestovného ruchu, agroturistiky, ktorý je možné podporiť zlepšením malej infraštruktúry, ktorá zvýši kvalitu života

	obyvateľom a návštevníkom regiónu ako aj zlepši podmienky pre podnikanie. Opatrenie sa zameriava na investičné aktivity na budovanie malej infraštruktúry na podporu ďalšieho rozvoja regiónu. <u>Implementácia opatrenia rieši identifikované potreby regiónu:</u> P. č.3.1 - Zvýšenie atraktivity územia skvalitnením drobnej infraštruktúry a skráslením verejných priestranstiev P. č.3.2 - Zlepšenie technickej infraštruktúry Podrobnejšie pozri kap. 3.3																								
Rozsah a oprávnené činnosti	1. Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií, lávok, mostov, chodníkov a záchytných parkovísk, autobusových zastávok, výstavba, rekonštrukcia a údržba odvodňovacích kanálov, prehlbovanie existujúcich obecných studní. V prípade investícií do miestnych komunikácií, tie budú umožnené len v malom rozsahu a za predpokladu, že prispievajú k oživeniu znevýhodnenej vidieckej oblasti, kde môže zlepšiť prepojenie medzi vidieckymi oblasťami a širšou dopravnou sieťou, príp. budú prispievať k miestnemu ekonomickému rozvoju (napr. k rozvoju vidieckeho cestovného ruchu a pod.); 2. Zlepšenie vzhľadu obcí – úprava a tvorba verejných priestranstiev, námestí, parkov a pod.																								
Oprávnení prijímatelia	A) Obce a mestá v území MAS B) Združenia obcí s právnou subjektivitou v území MAS																								
Intenzita pomoci	Výška podpory z celkových oprávnených nákladov 100%, s maximálnym limitom v zmysle definície malej infraštruktúry.																								
Oprávnené výdavky	<i>v súlade s PRV SR 2014-2020</i>																								
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	min. 5000 € , max. 80 000 €																								
Finančný plán	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Región</th> <th>Spolu</th> <th>EÚ</th> <th>ŠR</th> <th>VZ</th> <th>iné</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>MR</td> <td>255 000</td> <td>191 250</td> <td>63 750</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>VR</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Spolu</td> <td>255 000</td> <td>191 250</td> <td>63 750</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table>	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	255 000	191 250	63 750	-	-	VR						Spolu	255 000	191 250	63 750	-	-
Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																				
MR	255 000	191 250	63 750	-	-																				
VR																									
Spolu	255 000	191 250	63 750	-	-																				
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	<i>v súlade s PRV SR 2014-2020</i>																								
Povinné prílohy stanovené MAS	<i>neuplatňujú sa</i>																								
Merateľné ukazovatele projektu	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Kód/ID</th> <th>Názov/Ukazovateľ</th> <th>Merná jednotka</th> <th>Počiatočná hodnota</th> <th>Celková cieľová hodnota</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>7.2</td> <td>Počet podporených operácií</td> <td>Počet</td> <td>0</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>7.2</td> <td>Počet nových pracovných miest</td> <td>Počet</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table>	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	7.2	Počet podporených operácií	Počet	0	4	7.2	Počet nových pracovných miest	Počet	0	0									
Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota																					
7.2	Počet podporených operácií	Počet	0	4																					
7.2	Počet nových pracovných miest	Počet	0	0																					

	7.2	Počet obyvateľov s dopadom operácie	Počet	0	8 000
Indikatívny harmonogram výziev	4Q/2017				

Tabuľka č. 4.F Opatrenie stratégie CLLD – 7.4

Názov opatrenia	Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry
Priradenie kódu opatrenia	7.4
Priradenie k fokusovej oblasti	6B - Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach
Ciele opatrenia	<u>Cieľ:</u> Úpravou verejných priestranstiev zlepšiť vzhľad územia a tým prispieť k rozvoju vidieckeho priestoru kvalite života na vidieku. <u>Súvis s prioritou:</u> č.3 – Obnova a rozvoj obcí <u>Súvis so špecifickým cieľom:</u> č.3 – Zvýšiť atraktivitu obcí pre obyvateľov a návštevníkov <u>Opatrenia stratégie:</u> 3.2 Rozvoj základných služieb pre obyvateľov
Zdôvodnenie výberu	Územie MAS MP-ČH tvorí 14 vidieckych obcí okresov Brezno, R.Sobota a Revúca, z toho 1 mesto, ktoré má tiež vidiecky charakter. Je to oblasť s vysokou mierou nezamestnanosti, rozpočty obcí sú nedostatočné na to, aby zabezpečovali svoj rozvoj z vlastných zdrojov. Zároveň sa jedná o obce s prírodným a kultúrnym bohatstvom, ktoré dáva predpoklad najmä na rozvoj cestovného ruchu, agroturistiky, ktorý je možné podporiť zlepšením vzhľadu obcí, verejných priestranstiev ako aj úrovňou poskytovaných služieb podnikateľom, obyvateľom a návštevníkom. Opatrenie sa zameriava na investičné aktivity na budovanie infraštruktúry na podporu skvalitnenia voľnočasových aktivít, komunitnú činnosť ako aj tvorby podmienok pre podnikanie. <u>Implementácia opatrenia rieši identifikované potreby regiónu:</u> P. č.3.1 - Zvýšenie atraktivity územia skvalitnením drobnej infraštruktúry a skrášlením verejných priestranstiev P. č.3.2 - Zlepšenie technickej infraštruktúry P. č.3.3 - Vytvorenie podmienok na trávenie voľného času a voľnočasové aktivity Podrobnejšie pozri kap. 3.3

Rozsah a oprávnené činnosti	1. Investície súvisiace s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času vrátane príslušnej infraštruktúry – napr. výstavba/rekonštrukcia/modernizácia športovísk a detských ihrísk, amfiteátrov, investície do rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov; 2. Zriadenie nových, prístavba, prestavba, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich domov smútku vrátane ich okolia; 3. Investície súvisiace s vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania - rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre podnikateľskú činnosť, výstavba/rekonštrukcia tržníc pre podporu predaja miestnych produktov a pod. 4. Investície do využívania OZE vrátane investícií spojenými s úsporou energie - len ako súčasť investícií do miestnych služieb.					
Oprávnení prijímatelia	A) Obce a mestá v území MAS B) Združenia obcí s právnou subjektivitou v území MAS					
Intenzita pomoci	Výška podpory z celkových oprávnených nákladov 100%, s maximálnym limitom v zmysle definície malej infraštruktúry.					
Oprávnené výdavky	<i>v súlade s PRV SR 2014-2020</i>					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	min. 5000 € , max. 80 000 €					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	303 000	227 250	75 750	-	-
	VR					
	Spolu	303 000	227 250	75 750	-	-
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	<i>v súlade s PRV SR 2014-2020</i>					
Povinné prílohy stanovené MAS	<i>neuplatňujú sa</i>					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	7.4	Počet podporených operácií	Počet	0	5	
	7.4	Počet obyvateľov s dopadom operácie	Počet	0	5 000	
	7.4	Počet nových pracovných miest	Počet	0	1	
Indikatívny harmonogram výziev	2Q/2018, 2Q/2020					

Tabuľka č. 4.G Opatrenie stratégie CLLD – 19.4

Názov opatrenia	Podpora na prevádzkové náklady a oživenie																		
Priradenie kódu opatrenia	19.4																		
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	6B- Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach																		
Ciele opatrenia	<u>Cieľ:</u> Podporiť efektívnu implementáciu stratégie CLLD prostredníctvom transparentnej propagácie činnosť MAS a rozširovaním vedomostí v súvislosti s vykonávaním stratégie CLLD. <u>Súvis s prioritou:</u> č.5 – Efektívny manažment územia <u>Súvis so špecifickým cieľom:</u> č.5 – Naplňať ciele stratégie CLLD. <u>Opatrenia stratégie:</u> 5.2 Propagácia a informovanosť o MAS																		
Zdôvodnenie výberu	Opatrenie je zamerané na informovanie o území a výsledkoch stratégie CLLD, dobrú pripravenosť miestnych aktérov pri vykonávaní stratégie CLLD a na vzdelávanie potenciálnych prijímateľov so zameraním na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov. Podpora je zameraná na financovanie animačných nákladov, propagačných a informačných materiálov, semináre, konferencie, workshopy. Realizácia opatrenia prispeje k implementácii stratégie v naplánovanom rozsahu a tým na riešenie potrieb definovaných v území. <u>Implementácia opatrenia rieši identifikované potreby regiónu:</u> P. č.5.1 Plnenie cieľov a opatrení stratégie CLLD P. č.5.2 Informácia a propagácia o území a MAS Podrobnejšie pozri kap. 3.3																		
Rozsah a oprávnené činnosti	1.propagácia a informovanie o dotknutej oblasti a výsledkoch stratégie CLLD; 2.výmena informácií medzi miestnymi aktérmi - semináre, konferencie, workshopy pre členov MAS, ďalších aktérov ako aj, zamerané na ich rozširovanie vedomostí a zručností pri vykonávaní stratégie CLLD a s tým spojených prác; 3.vzdelávanie potenciálnych prijímateľov zamerané na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov																		
Oprávnení prijímatelia	<i>v súlade s PRV SR 2014-2020</i>																		
Intenzita pomoci	<i>v súlade s PRV SR 2014-2020</i>																		
Oprávnené výdavky	<i>v súlade s PRV SR 2014-2020</i>																		
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	<i>v súlade s PRV SR 2014-2020</i>																		
Finančný plán	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Región</th> <th>Spolu</th> <th>EÚ</th> <th>ŠR</th> <th>VZ</th> <th>iné</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>MR</td> <td>66 823,46</td> <td>50 117,59</td> <td>16 705,86</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>VR</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	66 823,46	50 117,59	16 705,86	-	-	VR					
Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné														
MR	66 823,46	50 117,59	16 705,86	-	-														
VR																			

	Spolu	66 823,46	50 117,59	16 705,86	-	-
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	nerelevantné					
Povinné prílohy stanovené MAS	nerelevantné					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	19.4	Počet informačno-propagačných aktivít MAS	Počet	0	25	
Indikatívny harmonogram výziev	nerelevantné					

Opatrenie stratégie CLLD - IROP

Tabuľka č. 4.H Opatrenie stratégie CLLD – 5.1.1

Názov opatrenia	Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií
Priradenie kódu opatrenia	-
Priradenie k špecifickému cieľu IROP	5.1.1
Ciele opatrenia	<u>Cieľ:</u> Zvýšiť a udržať pracovné miesta inovovaním výroby a skvalitnením poskytovaných služieb v mikro a malých podnikoch. <u>Súvis s prioritou:</u> č.2 – Podpora miestnej zamestnanosti <u>Súvis so špecifickým cieľom:</u> č.2 – Vytvoriť pracovné miesta v území <u>Opatrenia stratégie:</u> 2.4 Podpora zamestnanosti v mikro a malých podnikoch
Zdôvodnenie výberu	Opatrenie prispieva k naplneniu strategického cieľa najmä zvýšením konkurencieschopnosti regiónu, tvorbu pracovných príležitostí a využitie a podporu miestnych zdrojov a kapacít. Zameriava sa na podporu mikro a malých podnikov a ich investícií do nákupu strojov, zariadení a technológií ako aj výstavby, rekonštrukcie a modernizácie prevádzok na skvalitnenie alebo rozšírenie výroby či služby a tým stabilizáciu, skvalitňovanie, inovácie produkcie v miestnych malých a mikropodnikoch. Opatrenie kladie dôraz na tvorbu a udržanie pracovných miest priamo v regióne. Významnou podporou zlepšenia konkurencieschopnosti mikro a malých podnikov je

	zvyšovanie spolupráce podnikov formou sieťovania na úrovni miestnej ekonomiky, ktorá prináša možnosť tvorby pridanej hodnoty, prenosu skúseností a príkladov dobrej praxe, a tým synergického efektu v celkovom rozvoji regiónu. <u>Implementácia opatrenia rieši identifikované potreby regiónu:</u> P. č.2.2 - Podpora malých a mikro podnikateľov P. č.2.3 - Vytvorenie podmienok na predaj miestnych produktov P. č.2.5 - Posilnenie spolupráce miestnych podnikateľov Podrobnejšie pozri kap. 3.3					
Rozsah a oprávnené činnosti	Opatrenie umožňuje realizovať všetky 4 špecifikované aktivity a tým napĺňa podmienku realizácie min.2 aktivít opatrenia 5.1.1 Zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev: A. obstaranie hmotného majetku pre účely tvorby pracovných miest B. nutné stavebnotechnické úpravy budov spojené s umiestnením obstaranej technológie a/alebo s poskytovaním nových služieb C. podpora marketingových aktivít podpora miestnych produkčno-spotrebiteľských reťazcov, sieťovanie na úrovni miestnej ekonomiky a výmena skúseností					
Oprávnení prijímatelia	a) Samostatne zárobkovo činné osoby, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH b) Mikro a malé podniky s počtom do 49 zamestnancov, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH					
Intenzita pomoci	v súlade s IROP 2014-2020					
Oprávnené výdavky	v súlade s IROP 2014-2020					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	min. 5000 € , max. 90 000 €					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	963 636,36	530 000,00	0	433 636,36	-
	VR					
	Spolu	963 636,36	530 000,00	0	433 636,36	-
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	v súlade s IROP 2014-2020					
Povinné prílohy stanovené MAS	Nie sú					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	P0290	Počet podnikov,	Počet	0	8	

		ktorým sa poskytuje podpora			
	P0289	Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre trh nové	Počet	0	1
	P0288	Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre firmu nové	Počet	0	1
	P0091	Nárast zamestnanosti v podporovaných podnikoch	FTE	0	8
	5.1.1	Počet podporených operácií	Počet	0	8
Indikatívny harmonogram výziev	2Q/2019				

Tabuľka č. 4.I Opatrenie stratégie CLLD – 5.1.2

Názov opatrenia	Zlepšenie udržateľnosti vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach
Priradenie kódu	-
Priradenie k špecifickému cieľu IROP	5.1.2
Ciele opatrenia	<u>Cieľ:</u> Skvalitnením základnej dopravnej, sociálnej infraštruktúry a budovaním trhových priestorov zvýšiť kvalitu života obyvateľov a podnikateľského prostredia v obciach. <u>Súvis s prioritou:</u> č.2 – Podpora miestnej zamestnanosti č.3 - Obnova a rozvoj obcí č.4 – Rozvoj komunitných služieb <u>Súvis so špecifickým cieľom:</u> č.2 - Vytvoriť pracovné miesta v území č.3 – Zvýšiť atraktivitu obcí pre obyvateľov a návštevníkov č.4 – Zlepšiť ponuku služieb pre sociálne ohrozené skupiny obyvateľov <u>Opatrenia stratégie:</u> 2.5 Budovanie trhových priestorov za účelom podpory miestnych producentov 3.3 Zabezpečenie dostupnosti do zamestnania a k verejným službám 4.2 Rozvoj komunitných sociálnych služieb

Zdôvodnenie výberu	Opatrenie prispieva ku zvýšeniu konkurencieschopnosti regiónu a skvalitneniu života obyvateľov na vidieku s dôrazom na sociálne ohrozených obyvateľov – nezamestnaných, seniorov, občanov so zdravotným postihnutím, MRK. V rámci stratégie CLLD podporuje aktivitu obcí, ich združení ako aj mimovládnych organizácii aktívnych v regióne so zámerom rozvíjať základnú infraštruktúru a sociálne služby, ktoré prispievajú k rozvoju definovaných prioritných oblastí. Dôraz sa kladie na vytvorenie podmienok pre zvýšenie zapojenia miestnych zdrojov vrátane ľudských. <u>Implementácia opatrenia rieši identifikované potreby regiónu:</u> P. č.2.3 - Vytvorenie podmienok na predaj miestnych produktov P. č.3.1 - Zvýšenie atraktivity územia skvalitnením drobnej infraštruktúry a skrášlením verejných priestranstiev P. č.3.2 - Zlepšenie technickej infraštruktúry P. č.4.1 Zlepšenie služieb pre ohrozené a zraniteľné skupiny P. č.4.2 Dobudovanie zariadení na poskytovanie komunitných a sociálnych služieb Podrobnejšie pozri kap. 3.3
Rozsah a oprávnené činnosti	Rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach: A. Dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel (3.3) 1. výstavba, modernizácia, rekonštrukcia zastávok, staníc, parkovísk, na linkách prepájajúcich obec s mestom 2. nákup vozidiel pre účely zabezpečenia spoločnej dopravy osôb vrátane vozidiel prispôsobených osobám s obmedzenou možnosťou pohybu a orientácie 3.zriaďovanie, obnova a výstavba cyklistických trás zabezpečujúcich dopravu osôb do a zo zamestnania alebo k verejným službám (napr. trasy vedúce k vlakovým, autobusovým zastávkam a staniciam v obciach a mestách) vrátane investícií do doplnkovej cyklistickej infraštruktúry vrátane odpočívadiel, chránených parkovísk pre bicykle, nabíjacích staníc pre elektrobicykle a pod B. sociálne služby a komunitné služby (4.2) 4.zriaďovanie nových alebo rekonštrukcia a modernizácia existujúcich zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb vrátane materiálno-technického vybavenia 5.zvyšovanie kvality a kapacity komunitných sociálnych služieb 6.rozvoj terénnych a ambulantných sociálnych služieb 7.infraštruktúra komunitných centier C. výstavba a obnova mestských trhových priestorov za účelom podpory lokálnych producentov (2.5)

Oprávnení prijímatelia	Činnosti 1 - Mestá a obce v území MAS - Združenia miest a obcí v území MAS Činnosti 2, 4 -7 A) Mestá a obce v území MAS B) Združenia miest a obcí v území MAS C) Občianske združenia D) Neziskové organizácie E) Cirkevné organizácie Činnosť 3 A) Mestá a obce v území MAS B) Združenia miest a obcí v území MAS C) Občianske združenia D) Neziskové organizácie Činnosť C A) Mestá a obce v území MAS																														
Intenzita pomoci	<i>v súlade s IROP 2014-2020</i>																														
Oprávnené výdavky	<i>v súlade s IROP 2014-2020</i>																														
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	min. 5000 € , max. 90 000 €																														
Finančný plán	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Región</th> <th>Spolu</th> <th>EÚ</th> <th>ŠR</th> <th>VZ</th> <th>iné</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>MR</td> <td>336 842,11</td> <td>32 000,00</td> <td>-</td> <td>16 842,11</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>VR</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Spolu</td> <td>336 842,11</td> <td>32 000,00</td> <td>-</td> <td>16 842,11</td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table>	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	336 842,11	32 000,00	-	16 842,11	-	VR						Spolu	336 842,11	32 000,00	-	16 842,11	-						
Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																										
MR	336 842,11	32 000,00	-	16 842,11	-																										
VR																															
Spolu	336 842,11	32 000,00	-	16 842,11	-																										
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	<i>v súlade s IROP 2014-2020</i>																														
Povinné prílohy stanovené MAS	<i>neuplatňujú sa</i>																														
Merateľné ukazovatele projektu	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Kód/ID</th> <th>Názov/Ukazovateľ</th> <th>Merná jednotka</th> <th>Počiatočná hodnota</th> <th>Celková cieľová hodnota</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>P0227</td> <td>Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry</td> <td>Počet</td> <td>0</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>5.1.2</td> <td>Nárast zamestnanosti v podporovaných podnikoch</td> <td>FTE</td> <td>0</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>5.1.2</td> <td>Počet obyvateľov s dopadom operácie</td> <td>Počet</td> <td>0</td> <td>5 000</td> </tr> <tr> <td>5.1.2</td> <td>Počet podporených operácií</td> <td>Počet</td> <td>0</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>5.1.2</td> <td>Počet služieb pre social. ohroz.skup.</td> <td>Počet</td> <td>0</td> <td>1</td> </tr> </tbody> </table>	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	P0227	Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry	Počet	0	5	5.1.2	Nárast zamestnanosti v podporovaných podnikoch	FTE	0	2	5.1.2	Počet obyvateľov s dopadom operácie	Počet	0	5 000	5.1.2	Počet podporených operácií	Počet	0	5	5.1.2	Počet služieb pre social. ohroz.skup.	Počet	0	1
Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota																											
P0227	Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry	Počet	0	5																											
5.1.2	Nárast zamestnanosti v podporovaných podnikoch	FTE	0	2																											
5.1.2	Počet obyvateľov s dopadom operácie	Počet	0	5 000																											
5.1.2	Počet podporených operácií	Počet	0	5																											
5.1.2	Počet služieb pre social. ohroz.skup.	Počet	0	1																											
Indikatívny harmonogram výziev	3Q/2018,																														

Tabuľka č. 4.J Opatrenie stratégie CLLD – 5.1.1

Názov opatrenia	Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií																		
Priradenie kódu opatrenia	-																		
Priradenie k špecifickému cieľu IROP	5.1.1																		
Ciele opatrenia	<u>Cieľ:</u> Cieľ: Účinne využiť finančné náklady na prevádzku MAS <u>Súvis s prioritou:</u> č.5 – Efektívny manažment územia <u>Súvis so špecifickým cieľom:</u> č.5 – Naplňovať ciele stratégie CLLD <u>Opatrenia stratégie:</u> 5.1 Prevádzka MAS																		
Zdôvodnenie výberu	Opatrenie je zamerané na zabezpečenie administratívneho chodu MAS. Podpora je zameraná na personálne, prevádzkové náklady, na vzdelávanie zamestnancov a členov MAS, ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD, účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégií CLLD. <u>Implementácia opatrenia rieši identifikované potreby regiónu:</u> P. č.5.1 Plnenie cieľov a opatrení stratégie CLLD P. č.5.2 Informácia a propagácia o území a MAS Podrobnejšie pozri kap. 3.3																		
Rozsah a oprávnené činnosti	Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD A) personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové, osobné, poistenie) B) vzdelávanie zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod., okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD C) náklady na publicitu a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadaní národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS D) finančné náklady (napr. bankové poplatky) E) náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégií CLLD (na úrovni MAS)																		
Oprávnení prijímatelia	<i>v súlade s IROP2014-2020</i>																		
Intenzita pomoci	<i>v súlade s IROP 2014-2020</i>																		
Oprávnené výdavky	<i>v súlade s IROP 2014-2020</i>																		
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	<i>v súlade s IROP2014-2020</i>																		
Finančný plán	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Región</th> <th>Spolu</th> <th>EÚ</th> <th>ŠR</th> <th>VZ</th> <th>iné</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>MR</td> <td>374 736,84</td> <td>356 000</td> <td>0</td> <td>18 736,84</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>VR</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	374 736,84	356 000	0	18 736,84	-	VR					
	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné													
	MR	374 736,84	356 000	0	18 736,84	-													
VR																			

	Spolu	374 736,84	356 000	0	18 736,84	-
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	nerelevantné					
Povinné prílohy stanovené MAS	nerelevantné					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	5.1.1	Počet zrealizovaných výziev	Počet	0	13	
	5.1.1	Počet pracovníkov kancelárie MAS	Počet	0	3	
Indikatívny harmonogram výziev	nerelevantné					

Tabuľka č. 4.K Opatrenie stratégie CLLD - INÉ

Názov opatrenia	Podpora miestnej zamestnanosti
Priradenie kódu opatrenia	-
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	-
Ciele opatrenia	<u>Priradenie k programu:</u> Operačný program Ľudské zdroje <u>Špecifický cieľ:</u> 2.1.1 Zavedením záruky pre mladých nezamestnaných ľudí, ktorí patria k NEET, zvýšiť zamestnanosť, zamestnateľnosť a účasť mladých ľudí na trhu práce. <u>Cieľ:</u> Odbornou prípravou mladých ľudí zvýšiť ich kvalifikáciu a zvýšiť možnosť zamestnať sa. <u>Súvis s prioritou:</u> č.2 – Podpora miestnej zamestnanosti <u>Súvis so špecifickým cieľom:</u> č.2 – Vytvoriť pracovné miesta v území <u>Opatrenie stratégie:</u> 2.6 Aktivizácia mladých ľudí za účelom zvýšenia ich zamestnanosti
Zdôvodnenie výberu	Opatrenie sa zameriava na riešenie problému odchodu mladých ľudí z územia, z dôvodu slabého uplatnenia sa na trhu práce v regióne ako aj nízkej vzdelanostnej úrovne. V rámci opatrenia sa pozornosť venuje mladým ľuďom do 29 rokov, na získanie vzdelania a zručností, ktoré im umožnia lepšie sa uplatniť na trhu práce vrátane samozamestnania. Rozvoj miestnej

	ekonomiky priamo súvisí so vzdelanostnou úrovňou a schopnosťou ekonomicky činných obyvateľov uplatniť sa na trhu práce, preto opatrenie prispeje k dosiahnutiu špecifických ako aj strategického cieľa stratégie. <u>Implementácia opatrenia rieši identifikované potreby regiónu:</u> • zvýšenie vzdelanostnej úrovne najmä mladých ľudí • využívanie miestnych zdrojov • zvýšenie pracovných príležitostí Podrobnejšie pozri kap. 3.3					
Rozsah a oprávnené činnosti	Programy a projekty umožňujúce mladým odbornú prípravu alebo stáže, praxe, tréningy zručností a pod., programy umožňujúce budovanie profilu pracovných skúseností za účelom zlepšenia možností získať stabilné zamestnanie pre mladého nezamestnaného, programy určené na vyhľadávanie nových alebo inovatívnych foriem podpory mladých ľudí s cieľom ich vzdelávania, hľadania zamestnania, stáže, praxe a pod., pomoc a podpora mladým pri začatí podnikania prostredníctvom inovatívnych startup-ov a pomoc pri samozamestnávaní. príp. vytváranie partnerstiev so subjektmi pôsobiacimi v startup odvetviach vo forme gestorstva					
Oprávnení prijímatelia	<i>v súlade s OP EŽ 2014-2020</i> 1. občianske združenia a MVO 2. miestne akčné skupiny 3. zamestnávateľia - podnikateľské subjekty					
Intenzita pomoci	<i>v súlade s OP EŽ 2014-2020</i>					
Oprávnené výdavky	<i>v súlade s OP EŽ 2014-2020</i>					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Pozri kap.4 stratégie					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	Pozri kap.4 stratégie				
	VR					
	Spolu					
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	<i>v súlade s OP EŽ 2014-2020</i>					
Povinné prílohy stanovené MAS	nerelevantné					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
		Pozri kap.4 stratégie				

Indikatívny harmonogram výziev	V zmysle indikatívneho harmonogramu výziev OP ĽZ

Tabuľka č. 4.L Opatrenie stratégie CLLD - INÉ

Názov opatrenia	Podpora činností na zlepšenie environmentálnej infraštruktúry
Priradenie kódu opatrenia	-
Priradenie k fokusovej oblasti PRV /špecifickému cieľu IROP	-
Ciele opatrenia	<u>Priradenie k programu:</u> Operačný program Životné prostredie <u>Prioritné osi OP ŽP :</u> 1 - 5 <u>Cieľ:</u> Dobudovaním a skvalitnením environmentálnej infraštruktúry zlepšiť stav životného prostredia <u>Súvis s prioritou:</u> č.3 – Obnova a rozvoj obcí <u>Súvis so špecifickým cieľom:</u> č.3 – Zvýšiť atraktivitu obcí pre obyvateľov a návštevníkov
Zdôvodnenie výberu	Investície do environmentálnej infraštruktúry prispievajú k rastu konkurencieschopnosti a ekonomickej výkonnosti územia. Preto je aj z hľadiska napĺňania strategického cieľa stratégie Partnerstva MP-ČH opatrenie podstatné a jeho realizácia prispeje aj prierezovo k úspešnému napĺňaniu čiastkových špecifických cieľov. Aktivity súvisiace s ochranou životného prostredia majú súvis nielen s hospodárskym rozvojom regiónu ale aj s kvalitou života občanov a návštevníkov územia. V prípade Partnerstva MP-ČH má opatrenie výnimočné opodstatnenie aj vzhľadom na jedinečné prírodné hodnoty územia. <u>Implementácia opatrenia rieši identifikované potreby regiónu:</u> • zlepšenie environmentálnej infraštruktúry • zvýšenie povedomia obyvateľov k životnému prostrediu • zvýšenie kvality života všetkých občanov • zintenzívnenie separácie odpadov zlepšenými podmienkami na ich separovanie Podrobnejšie pozri kap. 3.3
Rozsah a oprávnené činnosti	Opatrenie je zamerané na dobudovanie a skvalitnenie verejnej vodovodnej a kanalizačnej siete, čistiarní odpadových vôd, na opatrenia na ochranu pred povodňami a ich prevenciu, na znižovanie emisií znečisťujúcich látok (najmä na skleníkových plynov) v ovzduší, na dobudovanie infraštruktúry v odpadovom hospodárstve, najmä v oblasti separovaného zberu a zhodnocovania odpadov, na zabezpečenie starostlivosti

	prírodného prostredia a krajiny.					
Oprávnení prijímateľa	v súlade s OP KŽP 2014-2020					
Intenzita pomoci	v súlade s OP KŽP 2014-2020					
Oprávnené výdavky	v súlade s OP KŽP 2014-2020					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	v súlade s OPKŽP 2014-2020					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	Pozri kap.4 stratégie				
	VR					
	Spolu					
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	v súlade s OP KŽP 2014-2020					
Povinné prílohy stanovené MAS	nerelevantné					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
		Pozri kap.4 stratégie				
Indikatívny harmonogram výziev	nerelevantné					

Tabuľka č. 4.M Opatrenie stratégie CLLD - VLASTNÉ ZDROJE

Názov opatrenia	Vlastný Grantový program „Našartujem s Partnerstvom MP-ČH“.
Priradenie kódu opatrenia	-
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	-
Ciele opatrenia	<u>Priradenie k programu:</u> Vlastný Grantový program „Našartujem s Partnerstvom MP-ČH“. <u>Cieľ:</u> Prostredníctvom vlastného Grantového programu podporiť ekonomický rozvoj územia najmä v oblasti cestovného ruchu, rozvoja vidieka a zvýšiť kvalitu komunitných služieb. <u>Súvis s prioritou:</u> č.1 – Rozvoj cestovného ruchu č.3 – Obnova a rozvoj obcí č.4 – Rozvoj komunitných služieb <u>Súvis so špecifickým cieľom:</u> č.1 – Rozšíriť ponuku CR č.3 – Zvýšiť atraktivitu obcí pre obyvateľov a návštevníkov

	č.4 – Zlepšiť ponuku služieb pre sociálne ohrozené skupiny obyvateľov <u>Opatrenia stratégie:</u> 1.5 Budovanie a rozvoj atrakcií CR menšieho rozsahu 3.5 Budovanie a rozvoj drobnej infraštruktúry 4.3 Zvyšovanie kvality komunitných služieb
Zdôvodnenie výberu	Partnerstvo MP-ČH realizuje od roku 2008 vlastný Grantový program, určený pre subjekty s pôsobnosťou v území Partnerstva. Grantový program podporuje realizáciu mikroprojektov v oblasti cestovného ruchu, rozvoja obcí a komunitných služieb, čím prispieva k dosiahnutiu cieľov v rámci zadaných priorit stratégie. Partnerstvo MP-ČH vytvára každoročne finančný balík z príspevkov členov a podporovateľov, ktoré následne prerozdeľuje na základe výziev. Grantový program prispieva k aktivizácii subjektov regiónu, zvyšuje absorpčnú schopnosť regiónu a schopnosť a zručnosť žiadateľov realizovať projekty aj väčšieho charakteru, mobilizuje a kumuluje miestne zdroje a tak vytvára pridanú hodnotu k celkovej realizácii stratégie CLLD. <u>Implementácia opatrenia rieši identifikované potreby regiónu:</u> • zintenzívnenie využitia prírodného a kultúrneho potenciálu v prospech rozvoja cestovného ruchu (CR) • rozšírenie ponuky a kvality služieb v cestovnom ruchu • zvýšenie propagácie a informovanosti územia • zvýšenie spolupráce v cestovnom ruchu • zvýšenie záujmu o občiansku angažovanosť • zlepšenie služieb pre ohrozené skupiny • vytvorenie podmienok na trávenie voľného času a voľnočasové aktivity Podrobnejšie pozri kap. 3.3
Rozsah a oprávnené činnosti	Obnova, ochrana a adaptácia hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva a ľudového umenia, - ako aj dokumentovanie technologických postupov a tradičných techník, tvorba produktov cestovného ruchu s dôrazom na lepšie využitie historických, kultúrnych a technických pamiatok a prírodných daností, výroba a inštalácia informačných a orientačných tabúľ s dôrazom na jednotný systém Partnerstva MP – ČH, oddychové zóny a drobná infraštruktúra, realizácia akcií komunitného charakteru so zapojením sociálne ohrozených skupín (deti, seniori, zdravotne postihnutí a pod.)
Oprávnení prijímatelia	V zmysle výzvy – obce, MVO, PO, FO, občania
Intenzita pomoci	Výška podpory z celkových oprávnených výdavkov:

	Max. 80%					
Oprávnené výdavky	Stavebné a rekonštrukčné práce, stavebný a ostatný materiál • náklady spojené s dopravou materiálu • nákup zariadenia a vybavenia • príprava a tlač propagačných, prezentačných a informačných materiálov • videozáznamy, fotografie, zvukové záznamy • výstavné plochy – prenájom a poplatky • ubytovacie, stravovacie a cestovné náklady spojené s projektom • lektorské • spotrebný materiál					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	max. 1000 € / projekt					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	18 750	-	-	15 000	3 750
	VR					
	Spolu	18 750	-	-	15 000	3 750
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	<i>vlastné</i>					
Povinné prílohy stanovené MAS	<i>V súlade s podmienkami Grantového programu „Našartujme s Partnerstvom MP-ČH“.</i>					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
		Pozri kap.4 stratégie				
Indikatívny harmonogram výziev	nerelevantné					

Časť B.) Akčný plán pre dodatočnú alokáciu

Tabuľka č. 4.N Opatrenia PRV – akčný plán pre dodatočnú výkonnostnú alokáciu

Názov opatrenia	6.1 Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov.
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	2B - Uľahčenie vstupu poľnohospodárov s primeranými zručnosťami do odvetvia poľnohospodárstva, a najmä generačnej výmeny % podporených mladých poľnohospodárov na začatie činnosti
Rozsah a oprávnené činnosti	<u>Súvis s prioritou:</u> č.2 – Podpora miestnej zamestnanosti <u>Súvis so špecifickým cieľom:</u> č.2 – Vytvoriť pracovné miesta v území <u>Opatrenia stratégie:</u> 2.2 Podpora mladých poľnohospodárov <u>Rozsah a oprávnené činnosti:</u>

	Podpora sa poskytuje mladému poľnohospodárovi na začatie jeho podnikateľskej činnosti v oblasti živočíšnej a špecializovanej rastlinnej výroby na realizáciu podnikateľského plánu.			
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ+ŠR	VZ
	MR	100 000	100 000	0
	VR			
	Spolu	100 000	100 000	0
Názov opatrenia	6.4. Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností			
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	6A - Uľahčenie diverzifikácie, zakladania a rozvoja malých podnikov ako aj vytvárania pracovných miest			
Rozsah a oprávnené činnosti	<u>Súvis s prioritou:</u> č.1- Rozvoj cestovného ruchu č.4 – Rozvoj komunitných služieb <u>Súvis so špecifickým cieľom:</u> č.1 – Rozšíriť ponuku cestovného ruchu. č.4 – Zlepšiť ponuku služieb pre sociálne ohrozené skupiny obyvateľov. <u>Opatrenia stratégie:</u> 1.2 Budovanie a rekonštrukcia ubytovacích zariadení, rekreačných a relaxačných činností. 4.1 Podpora služieb pre deti, seniorov a osoby so zníženou schopnosťou pohybu <u>Rozsah a oprávnené činnosti:</u> <u>Činnosť 1:</u> činnosti spojené s vidieckym cestovným ruchom a agroturistikou zamerané na vytváranie podmienok pre rekreačné a relaxačné činnosti, vrátane vytvárania podmienok na poskytovanie vzdelávania a vytvorenie konferenčných priestorov. Oprávnená je výstavba ubytovacích zariadení, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich ubytovacích zariadení, ako aj nevyužívaných objektov na ubytovacie zariadenie a to s kapacitou od 5 do 30 lôžok, v nadväznosti na vytvorenie alebo modernizáciu areálu na rozvoj rekreačných a relaxačných činností. V prípade obhospodarovateľov lesa je činnosť 1 oprávnená s výnimkou budovania a obnovy občianskej a poznávacej infraštruktúry (náučné a turistické chodníky, cyklotrasy, odpočívadlá, pozorovateľne, mostíky, turistické značenie, mapové panely, informačné tabule, turistické útulne, ohniská, odpadkové koše, vyhliadkové veže, lanové dráhy, schody, rebríky, chodníky, objekty a centrá biodiverzity na pozorovanie - mokrade, malé vodné plochy, ukázkové lesné biotopy). <u>Činnosť 2:</u> činnosti spojené s poskytovaním služieb pre cieľovú skupinu: deti, seniori a občania so zníženou schopnosťou pohybu. V rámci danej oblasti je možné sa zamerať aj na terapie (hipoterapia, animoterapia), lesnú pedagogiku a pod., ktoré prispievajú k rekonvalescencii, lepšiemu začleneniu do spoločenského života, zvýšeniu motoriky cieľovej skupiny.			

Finančný plán	Región	Spolu	EÚ+ŠR	VZ
	MR	454 545,45	250 000,00	204 545,45
	VR			
	Spolu	454 545,45	250 000,00	204 545,45
Názov opatrenia	7.2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie			
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	6B - Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach			
Rozsah a oprávnené činnosti	<u>Súvis s prioritou:</u> č.3 – Obnova a rozvoj obcí <u>Súvis so špecifickým cieľom:</u> č.3 – Zvýšiť atraktivitu obcí pre obyvateľov a návštevníkov <u>Opatrenia stratégie:</u> 3.1 Budovanie a rekonštrukcia malej infraštruktúry v obciach <u>Rozsah a oprávnené činnosti:</u> výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií, lávok, mostov, chodníkov a záchytných parkovísk, autobusových zastávok, výstavba, rekonštrukcia a údržba odvodňovacích kanálov, prehlbovanie existujúcich obecných studní. V prípade investícií do miestnych komunikácií, tie budú umožnené len v malom rozsahu a za predpokladu, že prispievajú k oživeniu znevýhodnenej vidieckej oblasti, kde môže zlepšiť prepojenie medzi vidieckymi oblasťami a širšou dopravnou sieťou, príp. budú prispievať k miestnemu ekonomickému rozvoju (napr. k rozvoju vidieckeho cestovného ruchu a pod.); zlepšenie vzhľadu obcí – úprava a tvorba verejných priestranstiev, námestí, parkov a pod.			
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ+ŠR	VZ
	MR	230 000	230 000	0
	VR			
	Spolu	230 000	230 000	0
Názov opatrenia	7.4. Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry			
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	6B - Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach			

Rozsah a oprávnené činnosti	<u>Súvis s prioritou:</u> č.3 – Obnova a rozvoj obcí <u>Súvis so špecifickým cieľom:</u> č.3 – Zvýšiť atraktivitu obcí pre obyvateľov a návštevníkov <u>Opatrenia stratégie:</u> 3.2 Rozvoj základných služieb pre obyvateľov <u>Rozsah a oprávnené činnosti:</u> 1. investície súvisiace s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času vrátane príslušnej infraštruktúry – napr. výstavba/rekonštrukcia/modernizácia športovísk a detských ihrísk, amfiteátrov, investície do rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov; 2. zriadenie nových, prístavba, prestavba, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich domov smútku vrátane ich okolia; 3. investície súvisiace s vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania - rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre podnikateľskú činnosť, výstavba/rekonštrukcia tržníc pre podporu predaja miestnych produktov a pod. 4. investície do využívania OZE vrátane investícií spojenými s úsporou energie - len ako súčasť investícií do miestnych služieb.			
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ+ŠR	VZ
	MR	260 000	260 000	0
	VR			
	Spolu	260 000	260 000	0
Názov opatrenia	8.5. Podpora na investície do zlepšenia odolnosti a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov			
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	4A – Obnova, zachovanie, a zvýšenie biologickej diverzity			
Rozsah a oprávnené činnosti	<u>Súvis s prioritou:</u> č.1- Rozvoj cestovného ruchu <u>Súvis so špecifickým cieľom:</u> č.1 – Rozšíriť ponuku cestovného ruchu <u>Opatrenie stratégie:</u> 1.3 Budovanie doplnkovej infraštruktúry cestovného ruchu v lesných ekosystémoch <u>Rozsah a oprávnené činnosti:</u> Budovanie a obnova občianskej a poznávacej infraštruktúry v lesných ekosystémoch (náučné a turistické chodníky, cyklotrasy, odpočívadlá, pozorovateľne, mostíky, turistické značenie, mapové panely, informačné tabule, turistické útulne, ohniská, odpadkové koše, vyhliadkové veže, lanové dráhy, schody, rebríky, chodníky, objekty a centrá biodiverzity na pozorovanie – mokrade, malé vodné plochy, ukázkové lesné biotopy).			
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ+ŠR	VZ
	MR	61 000	61 000	0
	VR			
	Spolu	61 000	61 000	0

Názov opatrenia	19.4. Podpora na prevádzkové náklady a oživenie			
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	6B- Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach			
Rozsah a oprávnené činnosti	Súvis s prioritou: č.5 – Efektívny manažment územia Súvis so špecifickým cieľom: č.5 – Naplňať ciele stratégie CLLD. Opatrenia stratégie: 5.2 Propagácia a informovanosť o MAS Rozsah a oprávnené činnosti: 1.propagácia a informovanie o dotknutej oblasti a výsledkoch stratégie CLLD; 2.výmena informácií medzi miestnymi aktérmi - semináre, konferencie, workshopy pre členov MAS, ďalších aktérov ako aj, zamerané na ich rozširovanie vedomostí a zručností pri vykonávaní stratégie CLLD a s tým spojených prác; 3.vzdelávanie potenciálnych prijímateľov zamerané na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov			
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ+ŠR	VZ
	MR	14 176,54	14 176,54	0
	VR			
	Spolu	14 176,54	14 176,54	0

Tabuľka č. 4.O Opatrenia IROP – akčný plán pre dodatočnú výkonnostnú alokáciu

Názov opatrenia	Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií
Priradenie k špecifickému cieľu IROP	5.1.1.
Rozsah a oprávnené činnosti	Súvis s prioritou: č.2 – Podpora miestnej zamestnanosti Súvis so špecifickým cieľom: č.2 – Vytvoriť pracovné miesta v území Opatrenia stratégie: 2.4 Podpora zamestnanosti v mikro a malých podnikoch Rozsah a oprávnené činnosti: Opatrenie umožňuje realizovať všetky 4 špecifikované aktivity a tým naplňa podmienku realizácie min.2 aktivít opatrenia 5.1.1 Zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev: C. obstaranie hmotného majetku pre účely tvorby pracovných miest D. nutné stavebnotechnické úpravy budov spojené s umiestnením obstaranej technológie a/alebo s poskytovaním nových služieb C. podpora marketingových aktivít podpora miestnych produkčno-spotrebiteľských reťazcov, sieťovanie na úrovni

	miestnej ekonomiky a výmena skúseností			
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ+ŠR	VZ
	MR	545 454,55	300 000,00	245 454,55
	VR			
	Spolu	545 454,55	300 000,00	245 454,55
Názov opatrenia	Zlepšenie udržateľnosti vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach			
Priradenie k špecifickému cieľu IROP	5.1.2.			
Rozsah a oprávnené činnosti	<u>Súvis s prioritou:</u> č.2 – Podpora miestnej zamestnanosti č.3 - Obnova a rozvoj obcí č.4 – Rozvoj komunitných služieb <u>Súvis so špecifickým cieľom:</u> č.2 - Vytvoriť pracovné miesta v území č.3 – Zvýšiť atraktivitu obcí pre obyvateľov a návštevníkov č.4 – Zlepšiť ponuku služieb pre sociálne ohrozené skupiny obyvateľov <u>Opatrenia stratégie:</u> 2.5 Budovanie trhových priestorov za účelom podpory miestnych producentov 3.3 Zabezpečenie dostupnosti do zamestnania a k verejným službám 4.2 Rozvoj komunitných sociálnych služieb <u>Rozsah a oprávnené aktivity:</u> Rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach: A. Dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel (3.3) 1. výstavba, modernizácia, rekonštrukcia zastávok, staníc, parkovísk, na linkách prepájajúcich obec s mestom 2. nákup vozidiel pre účely zabezpečenia spoločnej dopravy osôb vrátane vozidiel prispôsobených osobám s obmedzenou možnosťou pohybu a orientácie 3.zriaďovanie, obnova a výstavba cyklistických trás zabezpečujúcich dopravu osôb do a zo zamestnania alebo k verejným službám (napr. trasy vedúce k vlakovým, autobusovým zastávkam a staniciam v obciach a mestách) vrátane investícií do doplnkovej cyklistickej infraštruktúry vrátane odpočívadiel, chránených parkovísk pre bicykle, nabíjaciach staníc pre elektrobicykle a pod B. sociálne služby a komunitné služby (4.2) 4.zriaďovanie nových alebo rekonštrukcia a modernizácia existujúcich zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb vrátane materiálno-technického vybavenia 5.zvyšovanie kvality a kapacity komunitných sociálnych služieb			

	6.rozvoj terénnych a ambulantných sociálnych služieb 7.infraštruktúra komunitných centier C. výstavba a obnova mestských trhových priestorov za účelom podpory lokálnych producentov (2.5)			
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ+ŠR	VZ
	MR	210 526,32	200 000,00	10 526,32
	VR			
	Spolu	210 526,32	200 000,00	10 526,32
Názov opatrenia	Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií			
Priradenie k špecifickému cieľu IROP	5.1.1.			
Rozsah a oprávnené činnosti	<u>Súvis s prioritou:</u> č.5 – Efektívny manažment územia <u>Súvis so špecifickým cieľom:</u> č.5 – Naplňovať ciele stratégie CLLD <u>Opatrenia stratégie:</u> 5.1 Prevádzka MAS Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD A) personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové, osobné, poistenie) B) vzdelávanie zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod., okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD C) náklady na publicitu a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadaní národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS D) finančné náklady (napr. bankové poplatky) E) náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégií CLLD (na úrovni MAS)			
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ+ŠR	VZ
	MR	46 315,79	44 000,00	2 315,79
	VR			
	Spolu	46 315,79	44 000,00	2 315,79

5.3. Monitorovanie a hodnotenie stratégie CLLD

5.3.1. Opis monitorovania a hodnotenia stratégie CLLD

Monitoring a hodnotenie sa realizuje s cieľom zisťovania napredovania stratégie pre potreby orgánov MAS a pre účely riadiacich orgánov PRV a IROP, NSRV SR, a pod., ktoré informácie spracovávajú v rámci monitoringu a hodnotenia programu a MAS bude potrebné údaje poskytovať. Základom systému monitorovania a hodnotenia je:

- súbor monitorovacích ukazovateľov, ktoré MAS zostavila vid' kap. 5.3.2. Monitorovacie ukazovatele kvantifikujú cieľové hodnoty, ktoré v území MAS plánuje dosiahnuť na úrovni výstupov a výsledkov úspešnou implementáciou stratégie a hodnoty, ktorými MAS plánuje prispieť k napĺňaniu cieľov na úrovni programu. Cieľové hodnoty ukazovateľov sú navrhnuté tak, aby zabezpečili efektívne a hospodárne využitie finančných prostriedkov realizovaných v rámci opatrení a súčasne prispeli k naplneniu strategického a špecifických cieľov stratégie.
- súbor monitorovacích a hodnotiacich postupov a opatrení, ktoré bude MAS realizovať v priebehu implementácie stratégie s cieľom dosiahnuť stanovené ciele. Jedná sa o postupy práce orgánov MAS a Kancelárie MAS pre zabezpečenie včasného získavania informácií pre monitoring a hodnotenie, ktoré sú podkladom pre prijímanie opatrení na elimináciu problémov implementácie stratégie.

Monitoring a hodnotenie stratégie realizuje Monitorovací výbor (ďalej MV) MAS. Úlohy MV podrobne popisuje Organizačný poriadok. MV pracuje podľa Plánu činnosti pre zabezpečenie monitoringu a hodnotenia, ktorý si vypracuje na obdobie min. 1 rok dopredu. Činnosť realizuje formou pracovných zasadnutí a výjazdových ciest, v rámci ktorých vykonáva monitoring podporených projektov priamo na mieste ich realizácie.

MV svoje zistenia predkladá formou zápisov zo zasadnutia, pripomienok, návrhov, monitorovacích správ Rade Partnerstva MP-ČH príp. Valnému zhromaždeniu, vždy po zasadnutí MV. Predseda MV sa pravidelne zúčastňuje zasadnutí Rady Partnerstva MP-ČH, kde prezentuje podnety členov MV. Orgány MAS na základe týchto podkladov môžu realizovať zmeny v prospech napredovania implementácie stratégie.

Rámec plánu hodnotenia

Monitorovací výbor spracováva a schvaľuje 1 x ročne priebežnú monitorovaciu správu, v polovici obdobia implementácie sa zrealizuje strednodobé hodnotenie a po ukončení implementácie stratégie sa vykoná záverečné hodnotenie.

A./ Priebežné hodnotenie

Zber monitorovacích a hodnotiacich údajov zabezpečuje Kancelária MAS priebežne, prostredníctvom formulárov ŽoNFP a monitorovacích správ prijímateľov, vlastnej administratívnej činnosti sledovania stavu implementácie stratégie. Získané podklady predkladá monitorovaciemu výboru na hodnotenie vždy **min. za obdobie 1 roka**.

B./ Strednodobé hodnotenie

V polovici implementácie stratégie CLLD (najneskôr do 30.6.2020) sa vykoná strednodobé hodnotenie. Jeho cieľom je posúdenie výstupy a výsledky intervencie celej stratégie CLLD. Výsledok hodnotenia tvorí podklad pre aktualizáciu stratégie CLLD. Strednodobé hodnotenie predkladá MAS spolu so „Správou o implementácii stratégie CLLD“.

C./ Záverečné hodnotenie.

Záverečné hodnotenie sa realizuje na základe vyhodnotenia monitorovacích ukazovateľov a ich prínosu pre naplnenie cieľov stratégie CLLD. Záverečné hodnotenie spolu so záverečnou monitorovacou správou, zasiela riadiacim orgánom PRV a IROP.

Monitorovacie správy sú prezentované na zasadaniach Valného zhromaždenia a zabezpečí sa ich zverejnenie na webovom sídle MAS.

Strednodobé a záverečné hodnotenie vykonáva nezávislý hodnotiteľ, pričom by mali byť zohľadnené špecifiká v jednotlivých oblastiach sebahodnotenia, ako aj prínos implementácie stratégie CLLD pre územie MAS v oblasti siedmich kľúčových znakov LEADER

Druhy a postupy hodnotenia

Monitoring a hodnotenie stratégie CLLD sa bude v území MAS realizovať priebežne, vždy za obdobie 1 roka, počas jej implementácie od roku 2017 do roku 2023:

- a) na úrovni projektov – pozostáva z monitorovania projektov realizovaných v území MAS - počas realizácie projektu, pri jeho ukončení a po ukončení projektu a pozostáva zo zberu informácií o napredovaní projektov, naplnenia cieľov a ukazovateľov projektov na úrovni výstupov, udržateľnosti projektov a pod.
- b) na úrovni finančnej implementácie projektov – pozostáva zo zberu informácií o počte uzatvorených zmlúv, realizovaných zmlúv, výške oprávnených realizovaných výdavkov, efektívnosti vynaložených výdavkov, a pod.
- c) na úrovni sledovania a hodnotenia konkrétnych multiplikačných efektov a dopadov implementácie stratégie CLLD – pozostáva najmä z komplexného monitorovania stavu regiónu a sledovania dopadov projektov a stratégie CLLD na život občanov (viac v kapitole 7.5)

Plán, druhy a postupy hodnotenia sa riadia usmerneniami kap. 10 Systému riadenia CLLD

Zpracovanie výsledkov hodnotenia

Výsledky hodnotenia slúžia ako východisko pre spracovanie návrhov na zmeny stratégie CLLD a príslušnej dokumentácie. V zásade sa jedná o zmeny a podmienky zmien zadefinované v odseku 3 kap. 10.1.1. Systému riadenia CLLD. Tieto zmeny podliehajú jednak schvaľovaniu príslušného orgánu MAS (v súlade so stanovami a internými predpismi) ako aj podliehajú súhlasu príslušných riadiacich orgánov pre PRV a IROP. Zmenu kritérií pre výber projektov v rámci implementácie stratégie CLLD možné realizovať po roku odo dňa nadobudnutia právoplatnosti zmluvy o poskytnutí NFP na Chod MAS.

Zmeny stratégie CLLD je možné realizovať v nadväznosti na výsledky strednodobého hodnotenia.

Zmena pôsobnosti územia MAS sa môže vykonať jeden krát v priebehu programového obdobia 2014 – 2020, a to najskôr po dvoch rokoch odo dňa nadobudnutia právoplatnosti zmluvy o poskytnutí NFP na Chod MAS.

Sebahodnotenie

Súčasťou hodnotenia napredovania realizácie stratégie je aj systém samohodnotenia činnosti orgánov a činnosti MAS.

Sebahodnotenie sa realizuje v nasledovných oblastiach

- implementácia stratégie CLLD vrátane hodnotenia plnenia 7 kľúčových znakov LEADER
- implementačného procesu
- riadiaceho procesu
- propagácie a vzdelávania členov MAS

Hodnotenie implementácie stratégie CLLD vrátane hodnotenia plnenia 7 kľúčových znakov LEADER

Hodnotenie implementácie stratégie vrátane popisu spôsobov overovania, frekvencie a získavania monitorovacích ukazovateľov sú popísané v úvodnej časti tejto kapitoly. Pri hodnotení sa vždy prihliada zároveň na vyhodnotenie 7 kľúčových znakov LEADER:

1. Oblastné stratégie miestneho rozvoja

Podstatné je vyhodnotenie posilňovania súdržnosti a homogenity územia, spoločných tradícií a využívania miestnych zdrojov

2. Prístup zdola nahor

Vyhodnocovanie najdôležitejšieho princípu pozostáva na hodnotení miery zapojenia sa miestnych aktérov do procesov v území a do implementácie stratégie CLLD, zvyšovanie odbornosti, informovanosti, identifikácie potrieb a pod.. Tento princíp je možné vyhodnocovať iba v rozsahu, hraníc nastavených riadiacim orgánom zhora nadol.

3. Verejno-súkromné partnerstvá: Miestne akčné skupiny MAS

Hodnotenie stavu partnerstva, plnenia základných kritérií MAS, vyváženosti MAS, spájanie aktérov v území.

4. Uľahčovanie inovácie

Vyhodnotenie zavedenia prístupu LADER ako inovácie v tvorbe miestnych politík, vyhodnotenie novátorských akcií a originálnych metód realizácie

5. Integrované a viacsektorové akcie

Sledovanie a hodnotenie akcií, projektov a aktivít realizovaných v prepojení rôznymi ekonomickými, spoločenskými, kultúrnymi, ekologickými aktérmi a zainteresovanými sektormi.

6. Vytváranie sietí

Hodnotenie regionálnej, nadregionálnej a medzinárodnej spolupráce v rámci sietí – výmeny skúseností, výsledkov. Zlepšovanie prepojenia medzi vidieckymi oblasťami, projektmi a ľuďmi.

7. Spolupráca

Hodnotenie projektov spolupráce

Hodnotenie implementačného procesu

Spočíva v hodnotení procesov zabezpečujúcich plnenie stratégie, ako je plnenie harmonogramu vyhlasovania výziev, stanovených míľnikov, plnenie stanovených postupov, postupov obstarávania a výberu. Hodnotenie súladu procesov s aktuálnymi riadiacimi dokumentmi PRV a IROP a pod.

Zdroje údajov sú monitorovacie správy Chodu MAS, vlastné evidencie, správy Revíznej komisie.

Frekvencia hodnotenia je totožná s frekvenciou podávania monitorovacích správ z implementácie stratégie

Hodnotenie riadiaceho procesu

Sledovanie a hodnotenie manažmentu, kvality personálnej práce orgánov, plnenie stanovených kvalitatívnych kritérií v obsadzovaní pozícií a pod.

Zdroje údajov sú monitorovacie správy Chodu MAS, vlastné evidencie kancelárie, správy Revíznej komisie

Frekvencia hodnotenia je totožná s frekvenciou podávania monitorovacích správ z implementácie stratégie

Hodnotenie propagácie a vzdelávania členov MAS

Sledovanie a hodnotenie počtu, rozsahu a kvality propagačných a informačných aktivít, prípadne počtu účastníkov ak je to relevantné.

Sledovanie a hodnotenie počtu, rozsahu, kvality a počtu účastníkov vzdelávacích aktivít pre členov MAS.

Zdroje údajov sú monitorovacie správy Chodu MAS, vlastné evidencie (napr. prezenčné listiny), správy o činnosti MAS.

Frekvencia hodnotenia je totožná s frekvenciou podávania monitorovacích správ z implementácie stratégie

Práva a povinnosti, úlohy a spôsoby kontroly ich plnenia v rámci činnosti orgánov určujú Stanovy Partnerstva MP-ČH a Organizačný poriadok. Dodržiavanie ich zásad sleduje Revízna komisia. Na výročnom zasadnutí Valného zhromaždenia prebehne hodnotenie činnosti MAS ako aj úspešnosti práce jednotlivých orgánov. Na základe výsledkov Valné zhromaždenie v prípade potreby prijme opatrenia na bezproblémový a efektívny chod združenia ako aj implementáciu stratégie.

Identifikácia rizík implementácie stratégie:

Finančné riziká

- riziko dvojitého financovania
- riziká systému implementácie projektov IROP – ŽoNFP je MAS
- nečerpanie alokovaných zdrojov z dôvodu
 - nezájem o realizáciu projektov z dôvodu vysokej administratívnej náročnosti prípravy a vyúčtovania projektov
 - nezájem o realizáciu projektov z dôvodu malých skúseností potencionálnych žiadateľov s prípravou a realizáciou projektov
 - nezájem o realizáciu projektov z dôvodu nedostatočného prístupu k finančným zdrojom potrebných na prefinancovanie projektov systémom refundácie
- neúmerne predlžovanie úhrady ŽoP na úrovni RO (pre Chod MAS aj projekty žiadateľov)

- neumožnenie systému financovania Chodu MAS formou zálohových platieb

Opatrenia

- krížová kontrola PPA, VÚC
- kvalitne ošetrovaná zmluva medzi MAS a RO v rámci platnej legislatívy a kvalitne ošetrovaná zmluva medzi MAS a ReS.
- vzdelávanie žiadateľov v oblasti prípravy a administrácie projektov
- dostatočné vlastné finančné rezervy, spolupráca s miestnymi samosprávami
- pravidelný monitoring a vyhodnocovanie realizácie stratégie a včasné prijímanie opatrení na plnenie ukazovateľov (zmeny v hodnotiacich a výberových kritériách, zmena alokácie jednotlivých opatrení, a pod

Procesné riziká

- možnosť vzniku konfliktu záujmov, či už na strane orgánov MAS, alebo na strane žiadateľa/prijímateľa
- riziko zneužitia kompetencie, pozície na úrovni MAS
- neúmerná miera byrokracie v procesoch zúčtovania a kontroly
- neplnenie míľnikov a harmonogramov
- neplnenie základných kritérií štatútu MAS počas implementácie

Opatrenia

- transparentnosť, zverejňovanie zmlúv, správ, výsledkov
- vnútorné kontrolné mechanizmy, väzba na územie a vzťahy v území
- budovanie psychickej odolnosti a vzdelávanie žiadateľov voči byrokratickej šikane
- pravidelný monitoring a vyhodnocovanie realizácie stratégie a včasné zachytenie prípadného sklzu a nastavenie konkrétnych opatrení
- kvalitne nastavené vlastné predpisy (stanovy a interné predpisy) a aktívna činnosť v území.

Riziká ľudských zdrojov

- nedostatok (výpadok) odborných kapacít, obmedzené odborné kapacity na zabezpečenie riadenia a implementácie procesov (odborní hodnotitelia, výberové komisie, manažment...)

Opatrenia

- priebežné vzdelávanie a príprava vlastných odborných kapacít

5.3.2. Monitorovacie ukazovatele

Tabuľka č. 5 Povinné ukazovatele na úrovni programu – PRV SR 2014-2020

Názov cieľového ukazovateľa	Cieľová hodnota v roku 2023
Čistý počet obyvateľov, ktorý má prospech zo zlepšenia služieb	13 000
Počet obyvateľov podporenej MAS	21 177
Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch (LEADER/PRV) (oblasť zamerania 6B)	9

Tabuľka č.6 Celkové verejné výdavky – PRV SR 2014-2020

Názov ukazovateľa výstupu	Cieľová hodnota v roku 2023
Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora na vykonávanie operácií v rámci stratégie CLLD (len časť z PRV)	1 268 000,00
Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora pri prevádzkových nákladoch a oživení - (len časť z PRV)	66 823,46

Tabuľka č.7 Povinné ukazovatele na úrovni IROP 2014-2020

Názov ukazovateľa výstupu	Merná jednotka	Cieľová hodnota v roku 2023
Počet podporených podnikov (5.1.1)	podnik	8
Zamestnanosť v podporených podnikoch (5.1.1)	FTE	8
Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výroby, ktoré sú pre firmu nové (5.1.1)	podnik	1
Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výroby, ktoré sú pre trh nové (5.1.1)	podnik	1
Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry (5.1.2)	počet	5

Tabuľka č.19V Povinné ukazovatele na úrovni špecifických cieľov IROP 2014-2020

Špecifický cieľ :	Ukazovateľ	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
5.1.1	Podiel zamestnanosti v mikro a malých podnikoch do 49 zamestnancov a SZČO na celkovom počte zamestnanosti v mikro a malých podnikoch do 49 zamestnancov a SZČO v sektorech nespádajúcich do podpory PRV 2014-2020	Ekvivalent plných pracovných úväzkov	0	2016	8	ITMS	ročne

5.1.2	Vidiecka a mestská populácia so zlepšenou infraštruktúrou a prístupom k verejným službám	Obyvatel'	0	2016	21 177	MPRV SR	ročne

Tabuľka č.20V Povinné ukazovatele na úrovni fokusových oblastí PRV 2014-2020

Fokusová skupina	Ukazovateľ výstupu	Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota v roku 2023
3A	Počet podporených činností/operácií	počet	0	5
	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov/prijemcov	počet	0	3
	Celkové verejné výdavky	€	0	200 000
	Celkové investície	€	0	320 000
6A	Počet podporených činností/operácií	počet	0	5
	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov/prijemcov	počet	0	0
	Celkové verejné výdavky	€	0	300 000
	Celkové investície	€	0	545 455
6B*	Počet podporených činností/operácií	počet	0	14
	Celkové verejné výdavky	€	0	768 000
	Celkové investície	€	0	768 000

6B**	Počet podporených činností/operácií	počet	0	24
	Celkové verejné výdavky	€	0	1 268 000
	Celkové investície	€	0	1 633 455

* fokusová oblasť 6B zahŕňa opatrenie č.7

**fokusová oblasť 6B zahŕňa opatrenie č.19 LEADER, ako celok

Tabuľka č.21V Vlastné ukazovatele na úrovni stratégie CLLD

Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota
Počet nových pracovných miest / opatrenia PRV	Počet / FTE	0	9
Počet nových pracovných miest / opatrenia IROP	Počet / FTE	0	10
Počet informačno-propagačných aktivít MAS	Počet	0	25
Počet zrealizovaných výziev MAS	Počet	0	11
Počet pracovníkov kancelárie MAS	Počet	0	3

Tabuľka č.22V Vlastné ukazovatele na úrovni špecifických cieľov stratégie CLLD

Špecifický cieľ	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota
Č.1	Počet nových pracovných miest	Počet / FTE	0	6
	Počet vybudovaných / zrealizovaných atrakcií CR	Počet	0	10
Č.2	Počet nových pracovných miest	Počet / FTE	0	11
	Počet spolupracujúcich subjektov	Počet	0	10
Č.3	Počet nových pracovných miest	Počet / FTE	0	1
	Počet obyvateľov s dopadom operácie	Počet	0	18 000
	Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry	Počet	0	5
Č.4	Počet nových pracovných miest	Počet / FTE	0	1
	Počet služieb pre sociálne ohrozené skupiny	Počet	0	2
Č.5	Počet informačno-propagačných aktivít MAS	Počet	0	25
	Počet zrealizovaných výziev MAS	Počet	0	11
	Počet pracovníkov kancelárie MAS	Počet	0	3

Tabuľka č.23V Vlastné ukazovatele na úrovni opatrení stratégie CLLD

Opatrenie	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota
6.4	Počet nových pracovných miest	Počet	0	5
	Počet vybudovaných atrakcií CR	Počet	0	4
	Počet služieb pre social ohroz. skup	Počet	0	1
7.5	Počet nových pracovných miest	Počet	0	1
	Počet vybudovaných atrakcií CR	Počet	0	5
4.2	Počet nových pracovných miest	Počet	0	2
7.2	Počet obyvateľov s dopadom operácie	Počet	0	8000
7.4	Počet nových pracovných miest	Počet	0	1
	Počet obyvateľov s dopadom operácie	Počet	0	5000
16.3	Počet vybudovaných atrakcií CR	Počet	0	1
	Počet spolupracujúcich subjektov	Počet	0	10
19.4	Počet informačno-propagačných aktivít MAS	Počet	0	25
5.1.1.	Počet nových pracovných miest v operáciách	Počet	0	8
	Počet zrealizovaných výziev MAS	Počet	0	11
	Počet pracovníkov kancelárie MAS	Počet	0	3
5.1.2.	Počet nových pracovných miest	Počet	0	2
	Počet služieb pre social ohroz. skup	Počet	0	1
	Počet obyvateľov, na ktorých má dopad podporená operácia	Počet	0	5000
	Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry	Počet	0	5

6. Finančný rámec

6.1. Financovanie stratégie CLLD

Celkový rozpočet na stratégiu Partnerstva MP-ČH v zmysle maximálnych limitov uvedených v Systéme riadenia CLLD (LEADER a komunitný rozvoj) pre programové obdobie 2014 - 2020 je stanovený vo Výzve 21/PRV/2017 Príloha č. 4 – Tabuľka maximálnej základnej alokácie verejno-súkromného partnerstva.

Tabuľka č.8 Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP

	SPOLU EUR
Celkové zdroje z PRV (EPFRV) a IROP (EFRR) (základná alokácia podľa vzorca pre MAS v súlade s kapitolou 6.4 Systému riadenia CLLD), z toho:	2 540 823,46
Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD	2 118 000,00
Chod MAS a animácie	422 823,46

Tabuľka č.9 Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP rozdelené podľa fondov

	Fond	Typ regiónu	Spolu v EUR
Celkové zdroje z PRV (EPFRV) a IROP (EFRR) (maximálny limit podľa vzorca pre MAS v súlade s kapitolou 6.4 Systému riadenia CLLD), z toho:	EPFRV, EFRR	menej rozvinutý	2 540 823,46
	-	viac rozvinutý	-
Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD	EPFRV, EFRR	menej rozvinutý	2 118 000,00
	-	viac rozvinutý	-
Chod MAS	EFRR	menej rozvinutý	356 000,00
	-	viac rozvinutý	-
Animácie	EPFRV	menej rozvinutý	66 823,46
	-	viac rozvinutý	-

Pozn.: Financovanie chodu MAS vrátane animácií musí byť v súlade s kapitolou 6.2 Systému riadenia CLLD.

Tabuľka č.10 Rozdelenie zdrojov na jednotlivé typy výdavkov v rámci príslušných programov

	región	PRV				IROP				SPOLU			
		EPFRV	ŠR	VZ	spolu	EFRR	ŠR	VZ	spolu	fondy	ŠR	VZ	spolu
operácie v rámci stratégie CLLD	MR	951 000,00	317 000,00	365 454,55	1 633 454,55	850 000,00	0	450 478,47	1 300 478,47	1 801 000,00	317 000,00	815 933,01	2 933 933,01
	VR												
chod MAS	MR					356 000,00	0	18 736,84	374 736,84	356 000,00	0	18 736,84	374 736,84
	VR												
animácie	MR	50 117,59	16 705,86	0,00	66 823,46	-	-	-	-	50 117,59	16 705,86	0,00	66 823,46
	VR												
SPOLU	MR	1 001 117,60	333 705,87	365 454,55	1 700 278,01	1 206 000,00	0	469 215,31	1 675 215,31	2 207 117,60	333 705,87	834 669,86	3 375 493,32
	VR												
	spolu	1 001 117,60	333 705,87	365 454,55	1 700 278,01	1 206 000,00	0	469 215,31	1 675 215,31	2 207 117,60	333 705,87	834 669,86	3 375 493,32

6.2. Finančný plán pre opatrenia

V tabuľke č. 11 je sa uvedený prehľad podľa opatrení stratégie CLLD, v členení podľa fondu (EPFRR/PRV, EFRR/IROP), kategórii regiónu a podľa zdrojov financovania v nadväznosti na vyvážený pomer medzi fondmi vyplývajúci z indikatívnej výšky finančnej alokácie na stratégiu CLLD, ktorá pre stratégie mimo BSK (menej rozvinutý región) je: 54 : 46 (PRV: IROP) s odchýlkou maximálne do 6 percentuálnych bodov od stanoveného pomeru

Tabuľka č.11 Sumárna tabuľka finančného plánu

Opatrenie stratégie CLLD	Fond	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
4.2 Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov (opatrenie stratégie 2.1)	EPFRV	MR	240 000,00	90 000,00	30 000,00	120 000,00	0,00
		VR					
6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností (opatrenia stratégie 1.1 a 4.1)	EPFRV	MR	545 454,55	225 000,00	75 000,00	245 454,55	0,00
		VR					
7.2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie (opatrenie stratégie 3.1)	EPFRV	MR	255 000,00	191 250,00	63 750,00	0,00	0,00
		VR					
7.5 Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie (opatrenie stratégie 1.2)	EPFRV	MR	210 000,00	157 500,00	52 500,00	0,00	0,00
		VR					

7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry (opatrenie stratégie 3.2)	EPFRV	MR	303 000,00	227 250,00	75 750,00	0,00	0,00
		VR					
16.3 (Iná) spolupráca medzi malými hospodárskymi subjektmi pri organizácii spoločných pracovných procesov a spoločnom využívaní zariadení a zdrojov a pri rozvoji služieb v oblasti cestovného ruchu/ich uvádzania na trh (opatrenia stratégie 1.4 a 2.3)	EFRR	MR	80 000,00	60 000,00	20 000,00	0,00	0,00
		VR					
5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií (opatrenie stratégie 2.4)	EFRR	MR	963 636,36	530 000,00	0,00	436 636,36	0,00
		VR					
5.1.2 Zlepšenie udržateľnosti vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach (opatrenia stratégie 2.5, 3.3 a 4.2)	EPFRV	MR	336 842,11	320 000	0,00	16 842,11	0,00
		VR	-	-	-	-	-
Grantový program „Naštartujem s Partnerstvom MP-ČH“ (opatrenia stratégie 1.5, 3.5, 4.3)*	-	MR	18 750	-	-	15 000	3 750
		VR	-	-	-	-	-
Aktivizácia mladých ľudí za účelom zvýšenia ich zamestnanosti (OP LZ - opatrenie stratégie 2.6)**	ESF	MR	-	-	-	-	-
		VR	-	-	-	-	-
Podpora činností na zlepšenie environmentálnej infraštruktúry (OP KŽP - opatrenie stratégie 3.4)**	EFRR	MR	-	-	-	-	-
		VR	-	-	-	-	-

* nie je zahrnuté do pomeru medzi fondmi na stratégiu ani do celkového rozpočtu stratégie

** nie je možné vyčíslit' vzhľadom na to, že oprávnené činnosti opatrenia nie sú podporované prostredníctvom MAS

Tabuľka č.12 Celkový pomer medzi fondmi na stratégiu

	PRV (EPFRV) : IROP (EFRR)
Stratégia CLLD mimo BSK (menej rozvinutý región):	59,87 : 40,13
Stratégia CLLD v rámci BSK (viac rozvinutý región):	-

Tabuľka č.13 Zameranie stratégie podľa sektorov

Názov opatrenia stratégie CLLD	Rozpočet na opatrenie	Oprávnený prijímateľ - verejný sektor (označiť „X“)	Oprávnený prijímateľ - neverejný sektor (označiť „X“)
4.2 Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov (opatrenie stratégie 2.1)	120 000		X
6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností (opatrenia stratégie 1.1 a 4.1)	300 000		X
7.2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie (opatrenie stratégie 3.1)	255 000	X	
7.5 Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie (opatrenie stratégie 1.2)	210 000	X	
7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry (opatrenie stratégie 3.2)	303 000	X	

16.3 (Iná) spolupráca medzi malými hospodárskymi subjektmi pri organizácii spoločných pracovných procesov a spoločnom využívaní zariadení a zdrojov a pri rozvoji služieb v oblasti cestovného ruchu/ich uvádzania na trh (opatrenia stratégie 1.4 a 2.3)	80 000		X
5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií (opatrenie stratégie 2.4)	530 000		X
5.1.2 Zlepšenie udržateľnosti vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach (opatrenia stratégie 2.5)	270 000	X	
5.1.2 Zlepšenie udržateľnosti vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach (opatrenia stratégie 3.3)		X	
5.1.2 Zlepšenie udržateľnosti vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach (opatrenia stratégie 4.2)		X	X
5.1.2 Zlepšenie udržateľnosti vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach (opatrenia stratégie 4.2)	50 000		X
Grantový program „Našartujem s Partnerstvom MP-ČH“ (opatrenia stratégie 1.5, 3.5, 4.3)*	(7 500)	X	
Grantový program „Našartujem s Partnerstvom MP-ČH“ (opatrenia stratégie 1.5, 3.5, 4.3)*	(7 500)		X
Aktivizácia mladých ľudí za účelom zvýšenia ich zamestnanosti (OP ĽZ - opatrenie stratégie 2.6)**	0		X
Podpora činností na zlepšenie environmentálnej infraštruktúry (OP KŽP - opatrenie stratégie 3.4)**	0	X	X
Celkový rozpočet podľa sektorov	-----	1 038 000,00	1 080 000,00
Percentuálny pomer zamerania stratégie	-----	49,02%	50,98%

* nie je zahrnuté do pomeru financií podľa sektorov

** nie je možné vyčíslit' vzhľadom na to, že oprávnené činnosti opatrenia nie sú podporované prostredníctvom MAS

7. Zhodnotenie prínosov stratégie CLLD, jej synergie a doplnkovosti

Stratégia Partnerstva MP-ČH je spracovaná tak, aby prispela k rozvoju územia podľa potrieb, ktoré si určili miestni aktéri. Plánované opatrenia sú zamerané na tvorbu pracovných miest so zameraním na miestne špecifiká, na zvyšovanie konkurencieschopnosti, na zvyšovanie kvality života, zohľadnením dodržania princípov ochrany životného prostredia a s využitím inovatívnych technológií a to v súlade s cieľmi PRV, IROP a ostatnými nadradenými dokumentmi na regionálnej úrovni. Jasný postoj k týmto prioritám je v samotnom strategickom ciele.

Posilniť konkurencieschopnosť regiónu, zatriktívniť územie pre turistov a vytvoriť pracovné miesta s využitím miestnych kapacít.

7.1. Prínosy zlepšovaniu ekonomického rozvoja územia

Stratégia CLLD umožňuje realizovať projekty menšieho charakteru, ale jej pridaná hodnota je hlavne v tom, že umožňuje inovatívny prístup zdola nahor t, j. o rozvoji územia rozhodujú miestni aktéri, ktorí najlepšie poznajú územie a jeho potreby. Miestni aktéri Partnerstva MP-ČH sa zhodli, že regionálna konkurencieschopnosť nie je závislá len od jedného faktora, ale je úzko spojená s nasledovnými hlavnými faktormi:

- ekonomickými aktivitami
- úrovňou inovácií
- kvalitou života
- úrovňou dosiahnutej vzdelanosti pracovných síl.

Preto sú všetky tieto faktory v stratégii zohľadnené a v jednotlivých prioritách zdôraznené.

Celý akčný plán je koncipovaný tak, aby sa po zrealizovaní všetkých opatrení prejavila zvýšená konkurencieschopnosť územia, aby sa prejavilo zvýšenie konkurencieschopnosti miestnych podnikov a následne zvyšovanie pracovných príležitostí.

Na priamu podporu ekonomického rozvoja sú zamerané:

- Priorita č.1 Rozvoj cestovného ruchu:

Opatrenia č. 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5 – sú zamerané na podporu investičných aktivít do infraštruktúry cestovného ruchu a podpory malých podnikateľov, skvalitňovanie turisticky zaujímavých objektov, rekreačnej infraštruktúry, marketingu, doplnkových aktivít

v cestovnom ruchu atď., čím sa priamo predpokladá zvýšenie zamestnanosti, zvýšenie návštevnosti územia a tým následne aj hospodárskeho rastu regiónu .

- **Priorita č. 2 Podpora miestnej zamestnanosti**

Opatrenia 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6 – sú zamerané hlavne na podporu investícií do prevádzok malým podnikateľom, poľnohospodárom, na podporu spoluprácu medzi podnikmi, na vytváranie priaznivého podnikateľského prostredia, odbyt vlastných výrobkov. Podporením rozvoja podnikania na miestnej úrovni sa zvýši zamestnanosť a následne sa ekonomický posilní samotný región.

Vytvorenie pracovných miest (celkovo 19) sa predpokladá v opatreniach 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 2.4, 4.1, 4.2 a 5.1, pričom 1 pracovné miesto je kalkulovaná v zmysle kapitoly 7.2. Metodického pokynu na spracovanie stratégie CLLD.

Podiel rozpočtu stratégie CLLD (výdavky na operácie 2 117 727,- €) k počtu predpokladaných novovytvorených pracovných miest (19) je 111 460,- € na 1 pracovné miesto.

Podiel rozpočtu stratégie CLLD (výdavky PRV a IROP 2 540 727,- €) k počtu predpokladaných novovytvorených pracovných miest vrátane chodu MAS je 115 490,- € na 1 pracovné miesto.

V prípade prepočtu rozpočtu stratégie (výdavky PRV a IROP 2 540 727,- €) k počtu predpokladaných novovytvorených pracovných miest bez chodu MAS je **133 722,- € na 1 pracovné miesto.**

Ostatné opatrenia sú zamerané na zlepšenie podmienok sociálnych, inštitucionálnych, ľudských, vzdelanostných pre vytváranie nových pracovných miest a prístupu k zamestnanosti, čím sa nepriamo podporí hospodársky rozvoj územia.

V rámci akčného plánu sa stanovili aj merateľné ukazovatele, ktoré kvantifikujú prínosy ekonomického rozvoja.

7.2. Prínosy k napĺňaniu cieľov PRV

Stratégia Partnerstva MP-ČH je spracovaná tak, že svojím strategickým cieľom napĺňa potreby PRV. Vzhľadom k tomu, že partnerstvo môže implementovať PRV len prostredníctvom vybraných operácií, v stratégii Partnerstva MP-ČH v súlade s PRV dominuje hlavné ťažisko a to rozvoj vidieka prostredníctvom zabezpečenia socio-ekonomického rozvoja, zvýšenia pracovných príležitostí, zvýšenia kvality života obyvateľov s cieľom motivovať ľudí, aby na vidieku zotrvali alebo sa usídlili.

Uvedené je v stratégii CLLD dosahované podporou opatrení, ktoré sú v súlade so strategickými cieľmi PRV:

Prínos stratégie v oblasti **posilnenia konkurencieschopnosti pôdohospodárskeho sektora (poľnohospodárstvo, lesníctvo a potravinárstvo)** – je napĺňaný cez opatrenia 2.1, 2.2, 2.3, pričom sa prispeje k fokusovej oblasti 2A, 2B 3A,. V rámci tohto cieľa stratégia prispeje k zvýšeniu konkurencieschopnosti a udržateľnosti miestnych podnikov a následne udržania a zvyšovania pracovných príležitostí, podporou inovačných procesov v poľnohospodárstve, potravinárstve, spolupráce a vzájomnej koordinácie a začleňovania prvovýrobcov do potravinového reťazca, čím sa naplnia identifikované potreby PRV pre strategický cieľ č.1.

Prínos stratégie pre cieľ **dosiahnuť vyvážený územný rozvoj vidieckych hospodárstiev a komún vrátane vytvárania a udržiavania pracovných miest** – je napĺňaný cez opatrenia 1.1, 1.2,1.3, 1.4, 3.1, 3.2, 4.1, 5.2 pričom sa prispeje k fokusovej oblasti 6A, 6B. V rámci tohto cieľa stratégia CLLD prispeje k zlepšeniu kvality života na vidieku podporou miestnych komún, aktivít na zlepšovanie infraštruktúra vo vidieckych oblastiach, na zlepšenie základných služieb, na využitie potenciál pre rozvoj vidieckeho cestovného ruchu čo sekundárne prinesie pracovné príležitosti a naplnia sa identifikované potreby PRV pre strategický cieľ č.3.

Prínosy stratégie na **podporu znevýhodnených/ marginalizovaných skupín pri rozvoji ekonomického potenciálu územia** sa napĺňajú realizáciou opatrení 4.1 a 4.2, pričom sa prispeje k fokusovej oblasti 6A. V rámci týchto aktivít sa podporuje rozvíjanie sociálnych a ekonomických služieb dostupných pre znevýhodnené skupiny, čím sa zabezpečuje zvyšovanie ich podielu n aktívnom živote komunity, ako aj priama účasť na ekonomickom rozvoji územia.

Partnerstvo MP-ČH má niekoľkoročnú skúsenosť s realizáciou aktivít v prospech začleňovania zraniteľných skupín obyvateľstva do hospodárskeho a spoločenského života. Stratégia CLLD v sebe zahŕňa v rámci priorít č.2, č.3, č.4 a č.5 opatrenia, ktoré aj v nasledujúcom období budú prispievať k integrácii ohrozených skupín.

- Opatrenie 2.6 Aktivizácia mladých ľudí za účelom zvýšenia ich zamestnanosti – je zamerané na vzdelávacie aktivity, ktoré prispedia k lepšiemu uplatneniu sa mladých ľudí na trhu práce. Cieľovými skupinami sú mladí, nezamestnaní, osoby s potrebou získania

nových pracovných zručností, MRK, ženy po materskej dovolenke. Realizované prostredníctvom OP EZ.

- Opatrenie 4.1 Podpora služieb pre deti, seniorov a osoby so zníženou schopnosťou pohybu - je zamerané na investičné aktivity, ktoré prispievajú k lepšiemu životnému komfortu a možnostiam pre zotavovanie ohrozených skupín obyvateľstva. Realizované prostredníctvom programu PRV.
- Opatrenie 4.2 Rozvoj komunitných sociálnych služieb – prispieva k skvalitneniu života obyvateľov na vidieku s dôrazom na sociálne ohrozených obyvateľov – nezamestnaných, seniorov, občanov so zdravotným postihnutím, MRK. Realizované prostredníctvom OP IROP.
- Opatrenie 5.2 Propagácia a informovanosť o MAS – je zamerané na vzdelávanie potencionálnych prijímateľov s cieľom ako aj na informovanosť o činnosti MAS. MAS sa bude venovať vzdelávacím aj informačným aktivitám, ktoré napomôžu ohrozeným skupinám zapojiť sa do procesu prípravy projektov ako aj aktivizovať sa ako člen Partnerstva. Realizované prostredníctvom programu PRV.

Strategický cieľ Stratégie CLLD si definoval ako svoju súčasť tvorbu pracovných miest s využitím miestnych kapacít, a teda stratégia prierezovo prispieva k zvýšenej možnosti začleňovania ohrozených skupín do pracovného života.

Princípy ochrany a zlepšenia životného prostredia a aspekty environmentálnej účinnosti

sú prierezovo sledované vo všetkých opatreniach vzhľadom na charakter územia, ktorý je vo veľkej miere tvorený územím národného parku. Týka sa to opatrení v oblasti budovania služieb cestovného ruchu, či základných služieb obyvateľstva, alebo podpory poľnohospodárov. Zavádzajú sa inovatívne typy služieb so špeciálnou pozornosťou na ich ekocharakter.

Stratégia Partnerstva MP-ČH má okrem ekonomického, sociálneho aj environmentálny rozmer. Environmentálny rozmer stratégie sa premieta priamo podporou dobudovania a skvalitnenia environmentálnej infraštruktúry ako dôležitého faktora ovplyvňujúceho stav životného prostredia, ako aj jeho jednotlivých zložiek cez:

- Opatrenie 3.4 Podpora činnosti na zlepšenie životného prostredia - je zamerané na ochranu vôd, na znižovanie emisií v ovzduší, na dobudovanie infraštruktúry v odpadovom hospodárstve, na zabezpečenie starostlivosti prírodného prostredia a krajiny.

Vybavenosť územia environmentálnou infraštruktúrou má viacero aspektov. Jednak zvyšuje atraktivnosť územia, zlepšuje sa stav životného prostredia ale pôsobí tiež aj ako ekonomický stimul, pretože požiadavky na vybudovanie environmentálnej infraštruktúry sa stávajú aj

podmienkou umiestnenia investícií. Investície do environmentálnej infraštruktúry prispievajú k rastu konkurencieschopnosti a ekonomickej výkonnosti územia. Preto podpora tohto opatrenia je v stratégii zásadná a prínosná.

Prínosy sa sekundárne prejavajú aj pri všetkých aktivitách, kde sa prioritne predpokladá zavádzanie inovatívnych technológií, keď sa budú eliminovať negatívne vplyvy na životné prostredie zavádzaním technológií, ktoré budú šetrné k životnému prostrediu, pri úpravách zelených plôch a verejných priestranstiev, či výstavbe parkov. Prejaví sa v opatreniach č. 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 2.4, 3.1, 3.2, 3.3.

Prínosy pre životné prostredie sa prejaví aj pri činnostiach pri obhospodarovaní pôdy formou ekologicky tradičného hospodárenia – opatrenie č. 2.2.

7.3. Prínosy k napĺňaniu cieľov IROP

IROP je programový dokument, ktorého hlavným cieľom je pre programové obdobie 2014÷2020:

Prispieť k zlepšeniu kvality života a zabezpečiť udržateľné poskytovanie verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný územný rozvoj, hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí.

Aj keď stratégia CLLD prispieva k napĺňaniu cieľov len prostredníctvom Prioritnej osi č. 5: Miestny rozvoj vedený komunitou, možno skonštatovať, že Stratégia Partnerstva MP-ČH prináša hodnoty v súlade s týmto cieľom na miestnej úrovni, pretože všetky priority stratégie sú vzájomne prepojené tak, že prispievajú k posilneniu kvality života, regionálnej konkurencieschopnosti s dopadom na vyvážený územný rozvoj.

Samotná Prioritná os č. 5 prispieva k tematickému cieľu č. 9 Podpora sociálneho začlenenia, boj proti chudobe a akejkoľvek diskriminácii. Intervencie realizované prostredníctvom nástroja miestny rozvoj vedený komunitou v IROP komplementárne prispievajú k tematickým cieľom č. 1, č. 2, č. 3, č. 4, č. 6, č. 7, č. 8 a č. 10.

V Stratégii Partnerstva MP-ČH sa Prioritná os č. 5 napĺňala cez Investičnú prioritu č. 5.1 a špecifických cieľov 5.1.1 a 5.1.2.

Špecifický cieľ č. 5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií je v Stratégii Partnerstva MP-ČH napĺňaný cez opatrenia 2.4 Podpora zamestnanosti v mikro a malých podnikoch a opatrenie 5.1 Prevádzka MAS.

Prínosom po zrealizovaní opatrení bude:

- vytvorenie pracovných miest

- zlepšenie tvorivého využívania miestnych zdrojov a hodnôt zavedením inovácií a spolupráce
- ekonomický rast
- vznik nových podnikov
- efektívne zabezpečenie chodu MAS,
- propagácia a implementácia stratégií CLLD.

Špecifický cieľ č. 5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach je v Stratégii Partnerstva Muránska planina – Čierny Hron napĺňaný cez opatrenia 2.5 Budovanie trhových priestorov za účelom podporov miestnych producentov, opatrenia 3.3 Zabezpečenie dostupnosti do zamestnania a k verejným službám a patrenia 4.2 Rozvoj komunitných a sociálnych služieb.

Prínosom po zrealizovaní opatrení bude:

- zvýšenie kvality života v regióne
- rozvoj mestsko-vidieckych vzťahov
- rozvoj verejných služieb

7.4. Synergie a doplnkovosť stratégie CLLD

7.4.1. Popis iných stratégií, ktoré sa na danom území realizujú, resp. plánujú realizovať

Stratégia CLLD Partnerstva MP-ČH prispieva k napĺňaniu priorít a cieľov, **krajských** rozvojových dokumentov:

- **Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja banskobystrického samosprávneho kraja 2015-2023** (PHSR BBSK, 2015), ktorý si stanovil prioritné oblasti: Konkurencieschopná ekonomika, Zdravé a adaptabilné prostredie, Lepšia kvalita života
- **Regionálna integrovaná územná stratégia BB kraja** (RIÚS BBSK, 2015), ktorá si stanovila tieto prioritné oblasti: Bezpečnú a ekologickú dopravu v samosprávnom kraji, Efektívnejší prístup k verejným službám, Zvýšenie konkurencieschopnosti regiónu, rozvoju kreatívneho potenciálu kraja, Zlepšenie kvality životného prostredia a zabezpečeniu trvalo udržateľného rozvoja

Stratégia CLLD nadväzuje a nastavenými cieľmi prispieva k napĺňaniu a udržateľnosti cieľov, výstupov, výsledkov, zámerov existujúcich rozvojových dokumentov, stratégií, plánov, projektov prieskumov realizovaných **v území Partnerstva MP-ČH**:

- **PHSR obcí** územia partnerstva, ktoré sú spracované alebo sa v tomto čase aktualizujú a sú zamerané najmä na zlepšenie verejných služieb občanom a kvalitu života v obciach
- **Marketingová stratégia rozvoja územia a grafická vizualizácia produktu Huculská magistrála (2015)** (súčasť produktu CR Huculská magistrála). Produkt CR Huculská magistrála, zameraná na tradičné hospodárenie a jeho využitie v cestovnom ruchu, vytvorenie klastra cestovného ruchu na podporu turizmu v Národnom parku Muránska Planina, podporu spolupráce subjektov cestovného ruchu, agroturistiky, vidieckej turistiky, obcí so strategickými partnermi – Správa NP Muránska planina, Salaš Zbojská, OZ Huculská magistrála, Slovenský Hucul klub
- **Stratégia pre trvalo udržateľný turizmus (TUT) v NP Muránska Planina (2011)**, ktorý slúžil ako podklad k oceneniu Charta EUROPARC Federation (Európska charta pre trvaloudržateľný turizmus). Stratégia obsahuje analýzu súčasného stavu rozvoja turizmu, analýzu ponuky a dopytu, tvorbu hodnôt, SWOT analýzu, stanoví všeobecné ciele, ako aj ciele pre jednotlivé zložky turizmu – príroda, história a kultúra, služby, marketing, environmentálna výchova, doprava atď. Udelenie charty prebehlo v októbri 2013 na Konferencii Europarcu
- **Akčný plán pre rozvoj trvalo udržateľného turizmu v regióne NP Muránska Planina (2011)**, spracovaný na základe stratégie pre TUT v NP Muránska Planina. Akčný plán rieši oblasti: ubytovanie a gastronómia, zážitky v prírode, environmentálne výchova, zdravie a šport, regionálne produkty, doprava a mobilita, manažment a marketing.
- **Plán aktivít na rozvoj cestovného ruchu v území Partnerstva MP-ČH (2010)** je sumár akčných plánov rozvoja CR v jednotlivých obciach územia a slúži ako pomocný dokument na koordináciu realizácie aktivít v cestovnom ruchu.
- Projekt „**Prírodné dedičstvo Karpát pre Ľudí**“, je strategicky a programovo pripravený prispievať ku kvalitnej a komplexnej zážitkovej environmentálnej výchove, ktorá spočíva na miestnych zdrojoch. Je interpretáciou pôvodných prírodných hodnôt Karpatského regiónu na príklade pôvodného živočíšneho druhu koňa Hucula, ktorý je výborným príkladom pre interpretáciu nielen ekologických väzieb, ale aj kultúrno – historických súvislostí a tradícií a jeho využívania človekom pre hospodárske účely. Cieľom je prispievať k zachovaniu prírodného dedičstva, udržateľný rozvoj cestovného ruchu,

vzdelávanie miestneho obyvateľstva a prispievanie ku kvalite života miestneho obyvateľstva ako aj rozvíjať spoluprácu rôznych subjektov na princípe partnerstva

- Projekt „**Ekosystémové služby v NP Muránska planina**“ je zameraný na podporu TUR na území Partnerstva MP-ČH s aktívnym zapojením študentov SOŠ v Tisovci a marginalizovanej rómskej komunity
- Projekty zamerané na nadnárodnú spoluprácu s partnermi Partnerstva MP ČH (MAS Společná Cidlina – Česká republika, Turystyczna podkowa - Poľsko). Partnerstvo je viacročné a zamerané na výmenu skúseností a príkladov dobrej praxe, kultúrnu výmenu, rozvoj cestovného ruchu, agroturistiky.
- Súbor projektových zámerov podnikateľských subjektov, MVO, obcí, plánovaných na realizáciu v území Partnerstva MP-ČH, zozbieraných v rámci prípravy stratégie CLLD
- Grantový program „**Našartujem s Partnerstvom MP-ČH**“ sa zameriava na kumuláciu vlastných zdrojov v území Partnerstva, ktoré sú následne využité v prospech rozvoja územia v súlade s princípmi a pravidlami Grantového programu.

7.4.2. Synergie a komplementarity

Stratégia CLLD Partnerstva MP-ČH si definovala pre rozvoj územia 5 prioritných rozvojových oblastí : Rozvoj cestovného ruchu, Podpora miestnej zamestnanosti, Obnova a rozvoj obcí, Rozvoj komunitných služieb, Efektívny manažment územia, ktorých rozvojom prispieva k :

- prioritným rozvojovým oblastiam krajských dokumentov
- k pokračovaniu alebo ďalšiemu rozvoju vypracovaných stratégií, projektov, zámerov definovaných v území Partnerstva MP-ČH.
- stratégia rozvoja územia Partnerstva MP-ČH okrem programu PRV a OP IROP v sebe zahŕňa aj **využitie OP Ľudské zdroje** a OP Životné prostredie vzhľadom na to, že ich ciele a opatrenia súvisia s naplnením priorít a cieľov stratégie Partnerstva.

Územie Partnerstva MP-ČH má obrovský potenciál vo svojich prírodných, kultúrnych hodnotách a tradícií. Svoj ekonomický rozvoj vidí najmä v rozvoji cestovného ruchu, agroturistiky, poľnohospodárstva a rozvoja mikro a malých podnikoch. **Doplnkovosť Stratégie CLLD nachádzame v jej integrovanej podpore** uvedených oblastí s dôrazom na **podporu realizácie zámerov a projektov menšieho investičného rozsahu**, podporu obcí, mikro a malých subjektov, aktívnych ľudí pôsobiacich v mimovládnych organizáciách a občianskych združeniach s dôrazom na podporu aktivít šetrných k životnému prostrediu

a začleňovaníu ohrozených skupín obyvateľstva, seniorov do bežného ako aj hospodárskeho života. **Stratégia CLLD ďalej rozvíja výstupy vypracovaných rozvojových stratégií, akčných plánov, projektov, ktoré je potrebné vnímať ako príklady dobrej praxe a ktoré sa zamerali** na definíciu rozvoja cestovného ruchu, poľnohospodárskych aktivít a tradičných výrobných postupov v chránených územiach, čím zabezpečuje hospodársky rozvoj územia a jeho konkurencieschopnosť, ako aj ochranu hodnotných území, udržiavanie rázu a identity krajiny (začlenením opatrení OP Životné prostredie, zelená ekonomika), vytváraniu príležitostí pre hospodársky a spoločenský život ľudí na vidieku ako aj udržaniu mladých ľudí vo vidieckom prostredí. **Partnerstvo MP-ČH svoje aktivity dlhodobo rozširuje o skúsenosti a príklady dobrej praxe**, ktoré získava na základe spolupráce na národnej ako aj nadnárodnej úrovni. Podporu ekonomického rozvoja Partnerstvo MP-ČH zabezpečuje začlenením opatrení OP Ľudské zdroje do stratégie rozvoja, čím deklaruje záujem o zvyšovanie vzdelanostnej úrovne obyvateľov územia s dôrazom na mladých ľudí s cieľom zabezpečiť ich lepšie uplatnenie sa na trhu práce a schopnosti ľudí vytvárať si vlastné príležitosti pre zamestnanie. Svoju životaschopnosť a reálny záujem o rozvoj územia Partnerstvo MP-ČH dokazuje schopnosťou mobilizácie vlastných zdrojov v prospech rozvoja územia a aktivizácie ľudí, realizáciou vlastného Grantového programu.

Stratégia CLLD územia Partnerstva MP-ČH je súčasťou dlhodobého plánovacieho procesu od roku 2009, kedy sa pripravovala Integrovaná stratégia rozvoja regiónu. V zmysle systémového plánovania rozvoja územia sa miestni aktéri vždy dohodli na vzájomnej prepojenosti jednotlivých stratégií v území (napr. Akčný plán TUT v NP Muránska planina, alebo Marketingová stratégia Huculskej magistrály, či Akčný plán aktivít v CR). Pri tvorbe jednotlivých dokumentov sa vždy prihliadalo na ich vzájomnú komplementaritu a doplnkovosť. Rovnako programy rozvoja obcí ako členovia Partnerstva MP-ČH pri spracovávaní svojich plánov vždy akceptovali potreby a ciele spoločných regionálnych stratégií.

7.5. Popis multiplikačných efektov

Pozitívne multiplikačné efekty

Stratégia CLLD a systém LEADER je vo svojej podstate založená na podporu multiplikačného efektu. Vzhľadom na charakter stratégie CLLD a výšku zdrojov nemá CLLD stratégia potenciál naraz zmeniť podmienky života a stav regiónu. Podstatou stratégie CLLD a jej integrovaného prístupu je naštartovanie rozvoja regiónu. Opatrenia a aktivity realizované

CLLD stratégiou su zamerané na také aktivity, ktoré majú výrazný multiplikačný efekt, t.j. podporujú generovanie ďalších rozvojových aktivít. Výslednými multiplikačnými efektmi stratégie sú:

- a.) rast počtu pracovných miest,
- b.) vyššia miera uplatnenia sa obyvateľstva,
- c.) vyššia miera využívania miestnych zdrojov,
- d.) rast návštevnosti regiónu,
- e.) rozširovanie spektra služieb pre obyvateľov a návštevníkov,
- f.) navyšovanie príjmov obcí z daní,
- g.) navyšovanie sa príjmov vidieckeho obyvateľstva a zvyšovanie kúpnej sily domácností,
- h.) rast investícií v oblasti cestovného ruchu,
- i.) rast investícií do oblasti sociálnych služieb a riešenia sociálnych problémov najmä marginalizovaných skupín obyvateľstva,
- j.) skvalitňovanie vzťahu obyvateľstva k životnému prostrediu,
- k.) narastanie záujmu o tradície a kultúru regiónu,
- l.) prehĺbovanie miery spolupráce v území, či už sektorovej, alebo medzisektorovej,
- m.) zvyšuje sa kvalita života obyvateľov a socio-ekonomická situácia v území.

Za najdôležitejší multiplikačný efekt však považujeme **zvyšovanie záujmu obyvateľstva o stav regiónu** v ktorom žijú a **aktívnejšie zapájanie občanov sa do komunitného života**.

Diseminácia (šírenie) výsledkov

Je dôležité zabezpečiť čo najširšiu „akceptáciu“ realizovaných projektov, aktivít stratégie CLLD a ich výsledkov medzi verejnosťou, či už laickou, alebo odbornou. Pre tento účel je špeciálne zamerané opatrenie 5.2, v rámci ktorého sa budú realizovať:

- **vzájomné výmeny informácií a skúseností medzi miestnymi aktérmi**, formou seminárov, konferencií, workshopov pre členov MAS, ďalších aktérov; okrem výmeny informácií budú zamerané aj na rozširovanie vedomostí a zručností pri vykonávaní stratégie CLLD a s tým spojených prác
- **propagačné a informačné aktivity**, prezentujúce výsledky napríklad formou tlačených materiálov, webových stránok, banerov, prezentačných stánkov a pod.

Hodnotenie multiplikačných efektov

Hodnotenie multiplikačných efektov je súčasť procesu hodnotenia implementácie stratégie – plnenia cieľov a dosahovania výsledkov a výstupov projektov. Toto hodnotenie sa vykonáva

ako súčasť strednodobého hodnotenia - v polovici implementácie stratégie CLLD (najneskôr do 30.6.2020) a ako súčasť záverečného hodnotenia

Na základe vyhodnotenia monitorovacích ukazovateľov sa realizuje hodnotenie prínosu stratégie CLLD v širšej väzbe na dopad regiónu na úrovni jednotlivých multiplikačných efektov ako aj mieru a úroveň diseminácie výsledkov a výstupov implementácie stratégie. Pri hodnotení sa využívajú štatistické a evidenčné údaje jednotlivých sektorov a miestnych úradov, ale najmä vlastné hodnotenie členmi monitorovacieho výboru v spolupráci s podkladmi kancelárie MAS. Výhodou pre výsledné hodnotenie multiplikačných efektov je možnosť sledovania zmien v časti regiónu v spolupráci s koordinačnými centrami Akčných plánov okresu Revúca a Rimavská Sobota.

S verejnosťou budú komunikované výsledky každého projektu, ako aj celkové výsledky stratégie CLLD. Súčasťou komunikácie bude aj získavanie spätnej väzby napríklad o dopadoch projektov a stratégie na život občanov, spôsobe riešenia definovaných problémov a pod.

Prílohy stratégie CLLD:

- Príloha č.1 - Vymedzenie územia a obyvateľstva Partnerstva MP-ČH
- Príloha č.2 - Doklad o súhlase všetkých obcí so zaradením do územia pôsobnosti Partnerstva MP-ČH
- Príloha č.3 - Mapy územia Partnerstva MP-ČH
- Príloha č.4 - Zoznam členov Partnerstva MP-ČH podľa sektorov
- Príloha č.5 - Dokumentácia preukazujúca proces tvorby a formovania Partnerstva MP-ČH
- Príloha č.5.1 - Dokumentácia preukazujúca proces tvorby stratégie CLLD a informačné aktivity.
- Príloha č.6 - Zoznam zdrojov analýzy a vstupných dokumentov
- Príloha č.7 - Organizačná štruktúra Partnerstva MP-ČH
- Príloha č.8 - Personálna matica Partnerstva MP-ČH
- Príloha č.9.1 - Stanovy Partnerstva MP-ČH
- Príloha č.9.2 - Organizačný poriadok Partnerstva MP-ČH
- Príloha č.10 - Prehľad pamiatok v území Partnerstva MP-ČH zapísaných v zozname Národných kultúrnych pamiatok
- Príloha č.11 - Prehľad chránených území v území Partnerstva MP-ČH